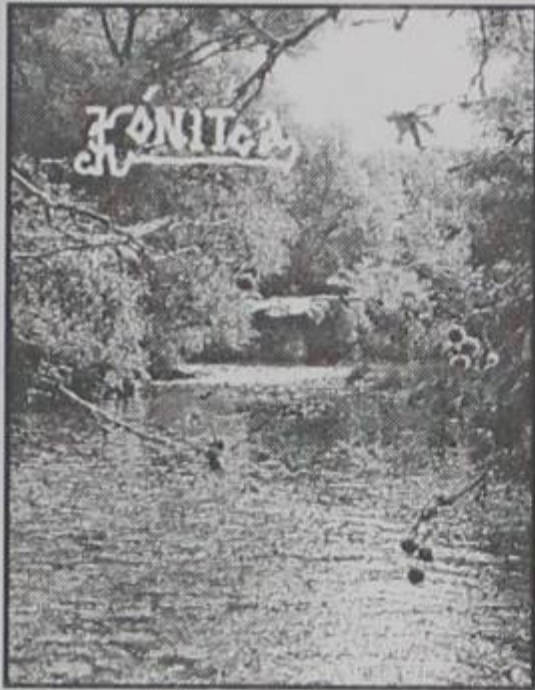

ΚΟΝΙΤΣΑ

148 Σεπτέμβρης - Οκτώβρης 2009

148. Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2009

(Φωτ. εξωφ. Π.Σ.Τ.)
Βοϊδομάτης (Φθινόπωρο)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. 26550 22464 - 22212

Fax: 26550 22464

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Σελ.

- 315 Έφυγε ο Ι. Λυμπερόπουλος
- 317 Μνήμη Γιάννη Λυμπερόπουλου, *I.T.*
- 318 Ψήφισμα Δημ. Συμβουλίου Κόνιτσας
- 319 Οι βρύσες των χωριών μας, *N. Ρεμπέλη*
- 323 Τα προσόντα του τόπου μας, *B. Τσιαλιαμάνη*
- 328 Το αντάμωμα, *Γ. Τζιομάκα*
- 329 Το Β΄ Πωγώνι κατά τους ΙΔ΄-ΙΘ΄, *Χ. Γκούτου*
- 337 Αφιέρωμα στην επέτειο του 1940
- 342 Αλλαγή τρόπου άρδευσης στην Κόνιτσα, *B. Τσιαλιαμάνη*
- 346 Ημερίδα-Συνάντηση εργασίας, *Κ. Τσούβαλη*
- 350 Ίδρυση Σωματείου
- 351 Ειδήσεις από την επαρχία 1895-97, *Χ. Γκούτου*
- 355 Ο αγνοούμενος γιός του Γιάννη, *Γ. Πολίτη*
- 360 Τα Πλατανάκια, *Π. Μπούνα*
- 363 Τα ελικόπτερα, *Θ. Κυρτζόγλου*
- 364 Καναπές ή γήπεδο; *Θ. Κυρτζόγλου*
- 366 Η ζωή γράφει εύθυμα, *Κ. Τσούβαλη*
- 367 «Η οξυά βάζει γάστρα», *Κ. Λάζου*
- 373 Θυρανοίξια, *B. Νίκου*
- 375 Ένας ενδιαφέρον κύκλος, *Σ. Καραγιάννη*
- 376 Ο χορός της Νεράιδας (ποίημα), *B. Τσάγκα*
- 377 Ειδήσεις-Κοινωνικά

Έφυγε ο Ι. Λυμπερόπουλος

Τρίτη βράδυ στις 6/10 λάβαμε τηλεφώνημα από την Αθήνα με το θλιβερό μαντάτο, ότι έφυγε ξαφνικά από τη ζωή ο Γιάννης Λυμπερόπουλος, ο κυρ. Γιάννης, όπως τον αποκαλούσαμε εμείς οι μικρότεροι.

Η είδηση μας αιφνιδίασε γιατί δεν ήταν πολύς καιρός που έφυγε από την Κόνιτσα, όπου περνούσε πάντα τις διακοπές του το καλοκαίρι. Ερχόταν τακτικά στην Κόνιτσα, αλλά τα καλοκαίρια έμενε αρκετόν καιρό, παρακολουθώντας και όλες τις εκδηλώσεις που γίνονταν στην πόλη ή στα χωριά. Ο Γ. Λ. μπορεί να έμενε μόνιμα στην πρωτεύουσα, αλλά ο νους και η ψυχή του ήταν στην Κόνιτσα.

Βαθύς γνώστης της ιστορίας του τόπου, αναθυμούμενος παλιότερες εποχές, τον διακατείχε μεγάλο άγχος για το ξαναζωντάνεμα της περιοχής στο οικονομικό, αλλά και στο πολιτιστικό πεδίο.

Η αγωνία του εκφραζόταν πάντα με τα άρθρα του στο περιοδικό μας που ήταν μόνιμος συνεργάτης. Χωρίς να απογοητεύεται, συνέχιζε να προβάλλει από τις στήλες του περιοδικού μας κάθε τι που νόμιζε ότι θα'ναι για την ωφέλεια του τόπου, συζητούσε με την εκάστοτε Δημ. Αρχή κάνοντας χρήσιμες προτάσεις και δεν παρέλειπε να εκλαϊκεύει τις σκέψεις του ακόμα και στα καφενεία κουβεντιάζοντας με Κονιτσιώτες επαγγελματίες, αγρότες και ασχολούμενους με τον τουρισμό.

Δεν ξέκοψε ποτέ τους δεσμούς του με τη γενέτειρα, όπως έκαναν πολλοί "που έριξαν πέτρα" και χάθηκαν στις πόλεις και στο εξωτερικό. Τακτικά μας τηλεφωνούσε να μάθει νέα από την Κόνιτσα και χαιρόταν πολύ όταν τον ενημερώναμε για κάθε τι ευχάριστο.

Για την Κόνιτσα χάθηκε ένας λάτρης της και καλός πατριώτης. Για το περιοδικό μας, ένας πολύτιμος συνεργάτης που άφησε ανεξίτηλη τη σφραγίδα της παρουσίας του.

Η Συντ. Επιτροπή του περιοδικού μας νιώθει βαθιά λύπη για το χαμό του και εκφράζει τα θερμά συλλυπητήριά της στην οικογένειά του.

Υ.Γ. Προτείνουμε στο Δήμο, τιμώντας τη μνήμη του εκλιπόντος, να δώσει το όνομά του σε μια κεντρική οδό της πόλης.

Σύντομο βιογραφικό.

Ο Γιάννης Λυμπερόπουλος γεννήθηκε στην Κόνιτσα το 1920. Πατέρας του ήταν ο Γεώργιος και η μητέρα του η Ελένη Αδέλφια του ο Νίκος, ο Νικήτας και η Κατίνα.

Τελείωσε το Δημ. Σχολείο στην Κόνιτσα και το Γυμνάσιο στα Γιάννινα (Ζωσιμαία Σχολή). Στην Αθήνα πήρε το πτυχίο της Νομικής και αργότερα έγινε διδάκτορας Νομικής στο Πανεπιστήμιο Σορβόνης (Παρίσι), όπου παρακολούθησε και μαθήματα Κοινωνιολογίας και οικονομικών στο ίδιο Πανεπιστήμιο.

Στα χρόνια της ιταλογερμανικής κατοχής ήταν μεταξύ των πρώτων που δημιούργησαν την Οργάνωση του ΕΑΜ στην επαρχία Κόνιτσας. Πρώτος γραμματέας της ΕΠΟΝ και κατόπιν Γραμματέας Τύπου της Πανηπειρωτικής Επιτροπής του ΕΑΜ.

Φοιτητής της Νομικής, εκλέχτηκε Πρόεδρος του Συλλόγου Ηπειρωτών Φοιτητών και Γεν. Γραμματέας της ΕΦΕΕ. Όταν επιστρατεύτηκε, υπηρέτησε τη θητεία του στη Μακρόνησο, όπου οι τότε Κυβερνήσεις έστελναν τους αντιφρονούντες.

Το 1965 συμμετείχε στον Πολιτικό Όμιλο "Αλέξανδρος Παπαναστασίου" και αργότερα (1967) η χούντα τον έθεσε σε απομόνωση.

Εργάστηκε στην Αθήνα ως δικηγόρος, νομικός σύμβουλος επιχειρήσεων. Επαναδραστηριοποίησε την Αδ/τα Κονιτσιωτών και με πρωτοβουλία του εκδόθηκε το 1962 το περιο-

δικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" του οποίου η έκδοση σταμάτησε τον καιρό της Δικτατορίας, για να επανεκδοθεί αργότερα.

Εκτός από τα πολυάριθμα άρθρα και διάφορες ειδικές μελέτες που δημοσιεύτηκαν στην "ΚΟΝΙΤΣΑ" και σε άλλα περιοδικά και εφημερίδες, ο Γ.Λ. εξέδωσε αρκετά βιβλία που είχαν ευμενείς κριτικές. Για το έργο του τιμήθηκε το 1996 από την ομοσπονδία Αδ/των Επαρχίας Κόνιτσας και το 1998 από το Δήμο Κόνιτσας.

Κυριώτερα έργα του.

1. Παζαριού Ανατομή
2. Ορεινοί και Μεθόριοι
3. Η γούρνα που κόχλαζε
4. Αλή πασάς και οι βαθύτερες πολιτιστικές καταβολές του.
5. Κόνιτσα, Ιστορία και Πολιτισμός
6. Ένταξη.
7. Ουρλιαχτό
8. Τελευταίο δεκαπενθήμερο
9. Έκτακτο δρομολόγιο
10. Στα τρία κυπαρίσσια
11. Πράσινο πολύτιμο μετάξι
12. Πουρεϊμ απόψε
13. Κι οι αργαλειοί δε δούλεψαν

Τα παραπάνω δημοσιεύουμε σε συντομία λόγω του ότι το θλιβερό συμβάν μας βρήκε στο τύπωμα του περιοδικού στο τυπογραφείο.

Για το πολύπλευρο έργο του αείμνηστου Γ.Λ. θα έχουμε την ευκαιρία να αναφερθούμε σε επόμενη έκδοση του περιοδικού μας.

† Μνήμη Γιάννη Λυμπερόπουλου

Γιάννης Λυμπερόπουλος· ένας άνθρωπος που ξεχώριζε στη μικρή κοινωνία της Κόνιτσας, έφυγε για πάντα από κοντά μας. Ας είναι η μνήμη του αιώνια.

Μια ευχή, που λέγεται για όλους αυτούς που ο βιολογικός τους κύκλος κλείνει, πλην όμως για τους περισσότερους, τους πολλούς, μένει γράμμα κενό, στην περίπτωση του Γ.Λ. βρίσκει τη δικαίωσή της. Κι αυτό γιατί ο Γ.Λ. δεν κλείστηκε στον εαυτό του, δεν περιορίστηκε σε μια επιτυχημένη επαγγελματική καριέρα, που του εξασφάλιζε ό,τι για πολλούς είναι το άλφα και το ωμέγα της ζωής· δηλ. άνεση οικονομική, ατομική “ευημερία”. Κεντρικό σημείο αναφοράς της σκέψης και της δράσης του ήταν το σύνολο, η κοινωνία, ο άνθρωπος.

Από τη νεανική του ακόμη ηλικία, στα δύσκολα χρόνια της κατοχής πήρε ενεργό μέρος στην Εθνική Αντίσταση κι αργότερα στην μετεμφυλιακή Ελλάδα, πλήρωσε βαρύ τίμημα για τους πατριω-

τικούς και κοινωνικούς του αγώνες.

Στις πνευματικές του αναζητήσεις, πολλές από τις οποίες αποτυπώνονται στο πλούσιο συγγραφικό του έργο, διακρίνει κανείς την ευρύτητα και την οξύνοια της σκέψης του. Όποιος, στο παρόν και στο μέλλον, θελήσει να ασχοληθεί με την Κόνιτσα, με την ιστορία ή την εξέλιξή της, είναι αδύνατο να μη συναντηθεί με το Γιάννη Λυμπερόπουλο. Θα τον βρει μπροστά του, διαβάζοντας τα βιβλία του (“Παζαριού ανατομή”, “Ορεινοί και Μεθόριοι”, “Η γούρνα που κόχλαζε” κ.λ.) ή τις μελέτες και τα άρθρα του για την προοπτική εξέλιξής της σε διάφορους τομείς, όπως π.χ. το γεωργικό και τον τουριστικό.

Για το περιοδικό μας η εκδημία του Γ.Λ. αποτελεί ένα ιδιαίτερο σοβαρό πλήγμα. “Γεννήθηκε” με δική του πρωτοβουλία και το στήριξε σε κάθε βήμα του.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Αττικής γης που σκέπασε το σώμα του.

I.T.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΘ. ΠΑΝΤΟΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ • ΠΕΡΙΟΔΟΝΤΟΛΟΓΙΑ
ΕΜΦΥΤΕΥΜΑΤΑ • ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ LASER

ΛΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 77 Τ.Κ. 10680 Τηλ.: 210 36 30 657

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. ΚΟΝΙΤΣΑ, (Ιστορία και Πολιτισμός)
Τρίτη έκδοση.
2. ΠΑΖΑΡΙΟΥ ΑΝΑΤΟΜΗ (Πολιτισμική Μαρτυρία)
Εκδόσεις ΡΟΕΣ, «Οι Ηπειρώτες» β' έκδοση.
3. «Κι οι αργαλειοί δε δούλεψαν» εκδ. Ζαχαράκη
Αθήνα. Τηλ. 210 8834329

ΚΟΝΙΤΣΑ. Βιβλιοπωλείο Ν. ΠΛΟΥΜΗΣ
ΤΗΛ. 26550 24574

Ψήφισμα Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Κόνιτσας

Το Δημοτικό Συμβούλιο Κόνιτσας μόλις πληροφορήθηκε τον θάνατο του συμπατριώτη μας Γιάννη Λυμπερόπουλου συγκλήθηκε σήμερα 7-10-2009 σε έκτακτη συνεδρίαση και εξέδωσε ομόφωνα το παρακάτω ψήφισμα:

Πρώτο: Ο ευπατρίδης Γιάννης Λυμπερόπουλος γεννηθείς στην Κόνιτσα υπήρξε επιστήμονας, διανοούμενος, συγγραφέας, και πρώτα και πάνω από όλα από της γεννήσεώς του μέχρι και την τελευταία στιγμή της ζωής του, ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΗΣ.

Υπηρέτησε την πατρίδα στα δύσκολα χρόνια της Γερμανικής κατοχής από τις τάξεις της εθνικής αντίστασης, ιδρύοντας την οργάνωση του ΕΑΜ Κόνιτσας.

Τίμησε και προώθησε τα συμφέροντα του τόπου μας με πρωτοσέλιδα άρθρα στο τοπικό μας περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ αφήνοντας πλούσια παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές των Κονιτσιωτών

Τα βιβλία του, «Παζαριού ανατομή», «Ορεινοί και μεθόριοι» «Η γούρνα που κόχλαζε» και άλλα, με Κονιτσιώτικα θέματα αποτελούν τον πνευματικό θησαυρό μας.

Από την 10ετία του 1960 ασχολήθηκε επιστημονικά με πλήθος μελετών και προτάσεων με την ανάπτυξη και την ιστορία της φιλιτάτης του επαρχίας Κόνιτσας. Εγγραψε παλιότερα το βιβλίο

«Βασικοί αναπτυξιακοί στόχοι της Επαρχίας Κόνιτσας» και πρόσφατα το βιβλίο «Ιστορία και πολιτισμός της Κόνιτσας».

Πρωτοστάτησε για την ίδρυση της Αναπτυξιακής Εταιρείας «ΚΟΝΙΤΣΑ ΛΑΪΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ» και ήταν ο πρώτος πρόεδρος της.

Μέχρι το θάνατό του υπήρξε Πρόεδρος του Ιδρύματος «Κλέαρχος Παπαδιαμάντης» με μεγάλη πολιτιστική και αναπτυξιακή τοπική δράση.

Ο Δήμος Κόνιτσας, η Εταιρεία Λογοτεχνών και Συγγραφέων Ηπείρου και άλλα πνευματικά σωματεία, εκτιμώντας την προσφορά τού αειμνήστου, τον τίμησαν εν ζωή.

Ο Δήμος μας τιμώντας και την μνήμη τού εξέχοντος και διακριθέντος Κονιτσιώτη Γιάννη Λυμπερόπουλου θα κάνει το παν για να μείνει το όνομά του αθάνατο.

Δεύτερο: Εκφράζει τα συλλυπητήρια στην οικογένειά του

Τρίτο: Καταθέτει στεφάνι προ της σορού του.

Το ψήφισμα θα δημοσιευθεί στις γιαννιώτικες εφημερίδες και στο περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ.

(Το παραπάνω ψήφισμα διαβάσθηκε από εκπρόσωπο του Δήμου Κόνιτσας στον Ι.Ν Αγίων Θεοδώρων στο πρώτο νεκροταφείο Αθηνών κατά την νεκρώσιμη ακολουθία).

Οι βρύσες των χωριών μας, άλλοτε και τώρα

ΑΠΟ ΤΟ ΝΙΚ. ΡΕΜΠΕΛΗ, Φιλολόγο πρώην Λυκειάρχη

Όταν οι άνθρωποι, στα χρόνια εκείνα τα παλιά και τους μακρινούς μ.Χ. αιώνες, αλλά και ανέκαθεν, ήθελαν, για πολλούς και διαφόρους λόγους, να φύγουν απ' εκεί και να εγκατασταθούν, συν γυναιξί και τέκνοις, κάπου αλλού, το πρώτο, που τους απασχολούσε, ήταν, αν το μέρος αυτό είχε άφθονα νερά, πηγές ακόμα και κάποιο διπλανό χείμαρρο, γιατί ήξεραν πόσο αναγκαίο είναι το ευλογημένο νερό και ως πόσιμο και ως κινητήρια δύναμη των υδρόμυλων για το άλεσμα του σπαριού, αλλά και πόσο χρήσιμο για τις καθημερινές τους ανάγκες (πότισμα κήπων, σελιών, χωραφιών κ.λ.)

Έπρεπε, λοιπόν, εκ προοιμίου, να είναι εξασφαλισμένο το πολύτιμο αυτό αγαθό, το νερό, με το οποίο, ειρήσθω εν παρόδω, ο υψιπέτης λυρικός ποιητής Πίνδαρος (περίπου 518-438 π.Χ.) αρχίζει την επίνικον ωδή των Ολυμπίων: «Άριστον μιν ύδωρ...», αφού χωρίς αυτό δεν μπορεί να νοηθεί και να υπάρξει ζωή.

Να, λοιπόν, γιατί ο προσωκρατικός φυσικός φιλόσοφος Θαλής ο Μιλήσιος (πρώτο μισό του 6ου π.Χ. αι.) θεώρησε το νερό ως την πρώτη αρχή των όντων και των πραγμάτων.

* * *

Αφού, λοιπόν, το νερό είναι στοιχείο «εκ των ων ουκ άνευ» για τη ζωή των ανθρώπων, την αναβλάστηση της φύ-

σης, την ευφορία των καρπών γης κ.λ., επόμενο ήταν να θεοποιηθούν μεγάλα ποτάμια (Νείλος) και διάφοροι μύθοι και θρύλοι να δημιουργηθούν για δήθεν Στοιχειά, που προστατεύουν τις βρύσες (κρήνες), για Νηρηίδες, κοινώς Νεραίδες, που παραμένουν σ' αυτές και έχουν, κατά παλαιά δοξασία, υπερφυσικές δυνάμεις.

Όταν, λοιπόν, έβλεπαν να αναβλύζει κάπου νερό ή να ρέει υπογείως και να χάνεται, άρχιζαν τις εργασίες για να το φέρουν σε μέρος, που να είναι προσιτό και να εξυπηρετεί όσο το δυνατό περισσότερους κατοίκους.

Στην αρχή αρκούσε ένας καλοκτισμένος τοίχος και μια βαθουλωτή πέτρινη ή και ξύλινη λεκάνη (κοπάνα, σιοπούρα) στο στόμιο εκροής του νερού. Αργότερα, μετά παρέλευση αρκετών δεκαετιών, σε νέα ανακαίνιση της βρύσης, έχτιζαν παράπλευρους τοίχους για στήριξη της στέγης, άφηναν κάποια καμάρα στον τοίχο, στον οποίο εντοίχιζαν πλάκα, στην οποία χάραζαν ότι η βρύση (κρήνη) ανακαινίστηκε το έτος ... με δαπάνη του τάδε ξενιτεμένου, ο οποίος, προφανώς, ήθελε να συνδέσει το όνομά του με κάποιο κοινωφελές έργο στο χωριό του.

Ο μερακλής μάστορας μπορούσε να τοποθετήσει στον τοίχο πλάκα με εγχάρκτη παράσταση ενός ελαφιού, δέν-

δρου κ.λ. εξυπακούεται ότι δίπλα στη βρύση έχτιζαν πεζούλι για να κάθονται οι περαστικοί. Ακόμη και ποτίστρες υπήρχαν σε μερικές για τα ζώα τους.

Οι βρύσες των χωριών μας είναι, ως επί το πλείστον, απλές στην κατασκευή, με πελεκητή, βέβαια, πέτρα, χωρίς όμως τον πλούσιο εκείνο γλυπτικό διάκοσμο, που τον βρίσκουμε σε περίτεχνες κρήνες, («χάρμα οφθαλμών») της άλλης Ελλάδος.

Οι βρύσες έπαιρναν το όνομα εκείνου που βρήκε και έβγαλε το νερό ή της εκκλησίας, παρεκκλησίου, που είναι κοντά ή του χρηματοδότη ή και Τούρκου, που ενδιαφέρθηκε γι' αυτές. Πρβλ.: «σου πασά τη βρύση», «σου Τούρκου τη βρύση ή πηγάδ'» (στην είσοδο της Βούρμπιανης), «σου Αγά τη βρύση», όπως γράφει στο διήγημά του «σιτάρικριθάρι» ο Βλαχογιάννης (...«το παιδί σου Αγά τη βρύση πότισε το άλογο»). Πρβλ. επίσης βρύσες, που λέγονται: Κρυόβρυσες (Βούρμπιανη), σου Καλιόμπεν τη βρύση (βορ. των Χιονιάδων. Λέγεται και σου Κάλη τη βρύση), Ζιαρνοβότα (λ. σλαβ. = για καλό νερό, βορ. Πυρσόγιαννης, στη βρύση του Γραμματικού (μεταξύ Βούρμπιανης και Ασημοχωρίου, όπου είχε κτήμα ο Κώστας Γραμματικός, Πετρονέρι (Ίσβορος), Κρυονέρι, πρβλ. ακόμη και χωριά: Βρυσοχώρι, Καλόβρυση κ.λ.

Πρέπει να τονίσουμε ότι όλες οι βρύσες των χωριών μας έχουν κρύο, δροσερό, χωνευτικό, εύγευστο νερό, που πίνεις και δεν το χορταίνεις.

Ας σημειωθεί εδώ ότι στο χωριό Εξοχή υπάρχει βρύση με καλοδουλεμένη πέτρα, χτισμένη με μεράκι, με σταυρωτή καμπυλωτή στέγη, που δίνει την εντύπωση ότι πρόκειται για προσκυνητάρι σε σχήμα μεγάλου ιερού κουβουκλίου.

* * *

Με τις βρύσες συνδέονται στενά πολλές εθμικές και λατρευτικές εκδηλώσεις. Γνωστές είναι οι προσφορές σ' αυτές νυχτοχάραγα της Πρωτοχρονιάς. Και σήμερα ακόμη τρέχουν πολλοί, πρωί-πρωί στη βρύση να πάρουν «αμίλητο νερό», αφού προηγουμένως την αλείψουν με βούτυρο και μέλι και σκορπίσουν γύρω της ξηρούς καρπούς, πολυσπόρια (χρονιάρα μέρα όπως είναι), λέγοντας την ευχή: «όπως τρέχει το νερό, καθαρό και δροσερό, έτσι να τρέχει και το βιός μας». Φεύγοντας από τη βρύση, δεν μιλούν σε κανένα (αμίλητο νερό), για να μην ταρχθεί η ψυχία του Στοιχειού, που την προστατεύει.

Με τις βρύσες συσχετίζονται και σήμερα πολλά λατρευτικά γαμήλια έθιμα. Το Σαββατόβραδο του γάμου και από το σπίτι του γαμπρού και της νύφης πήγαιναν εν πομπή με τα λαϊκά όργανα στην κοντινή βρύση να πάρουν νερό για να ζυμώσουν το «κανίσ'». Στη βρύση ένα παιδί (αγόρι) του οποίου ζούσαν οι γονείς, έπαιρνε νερό, γέμιζε το γκιούμι κι όλοι μαζί με τραγούδια γύριζαν στο σπίτι για να κάνουν τη ζύμη (και πάλι το παιδί κοσκίνιζε πρώτο λίγο αλεύρι, αντίληψη, βέβαια, εσφαλμένη, για να γεννήσει η νύφη αγόρι). Αλλά και τη

δεύτερη μέρα του γάμου, που πήγαινε στη βρύση η νύφη να πάρει, για πρώτη φορά νερό, απαραίτητος προπομπός της ήταν το αγόρι που γέμιζε το δοχείο κι έπαιρνε τη δραχμή που έριχνε στη λεκανίτσα η νύφη. Ποιός υπολόγιζε στα γαμήλια αυτά έθιμα τα κορίτσια!...

Δεν παραλείπω να παραθέσω δύο τραγούδια απ' αυτά, που έλεγαν το Σαββατόβραδο, όταν πήγαιναν να πάρουν νερό:

*«Τρέχουν τα νερά, τρέχουν
οι βρύσες, τρέχ' η αρχοντιά
να δει τη νύφη κι οι
αρχόντισσες να την ξετάσουν».*

Ή το άλλο:

*«Μέσ' στην αγιά Παρασκευή
κοιμάται η κόρη μοναχή.
Κοιμάται κι ονειρεύεται
και γλιέπει πως παντρεύεται.
Και το πρωί σηκώνεται
παίρνει νερό και νίβεται,
σαπούνι σαπουνίζεται
και το γυαλί γυαλίζεται».*

(Βλ. Χ. Ρ. Κονιτσιώτικα σ. 92).

* * *

Στις βρύσες των χωριών, που τότε έσφυζαν από ζωή και κίνηση, τα βράδια με το σούρουπο μαζεύονταν τα κορίτσια να πάρουν νερό. Η συνάντηση αυτή δεν ήταν απλώς ένα κοινό αντάμωμα· ήταν μια ξεκούραση, μια ανάσα, ύστερα από τις δουλειές της μέρας, μια εκτόνωση, όταν καθεμιά κοπέλα έλεγε τα δικά της. Το κουβεντολόι άρχιζε με τις δουλειές της μέρας, που έκαναν, πού πήγαν, τί

είδαν, τί άκουσαν, τί θα κάνουν την άλλη μέρα, ποιές δουλειές επείγουσες τις περιμένουν την αυριανή μέρα, χωρίς να λείπει, βέβαια, και κάποιο ελαφρό κουτσομπολιό, αν τύχαινε κι άκουαν κάτι το αξιοπερίεργο. Καμιά φορά λουτσίζονταν μεταξύ τους κι ύστερα γύριζαν στο σπίτι με τα γκιούμια γεμάτα με κρύο νερό.

* * *

Τα τελευταία μεταπολεμικά χρόνια πολλοί εξωραϊστικοί, εκπολιτιστικοί Σύλλογοι, Αδελφότητες κ.λ. ανέλαβαν με αρκετή επιτυχία την ανακαίνιση ή και την εκ θεμελίων ανακατασκευή μιας βρύσης. Απαραίτητη η χαραγμένη επιγραφή:

«Ανακαινίστηκε με δαπάνες του ... τάδε Συλλόγου το έτος...». Έτσι βλέπει κανείς σήμερα καλαίσθητες βρύσες με ωραία στέγαστρα, που αποτελούν και ένα πόλο έλξης επισκεπτών και τουριστών.

Σημειώνω ότι ο πάλαι ποτέ μαθητής μου Γ. Ματσής μου έλεγε ότι στη Μόλιστα στην κοινόχρηστη βρύση υπάρχει χαραγμένη επιγραφή: «ΧΑΝΔΟΝ Ω ΞΕΝΕ ΥΔΩΡ ΠΙΝΕ ΕΥΧΑΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΚΤΙΤΟΡΩΝ ΠΕΜΠΕ».

Το ομηρικό επίρρημα «χανδόν» (ο τόνος στη λήγουσα) προέρχεται από το ρ. «χαίνω» = χάσκω, έχω ανοιχτό το στόμα.

Προτρέπεται δηλ. ο περαστικός να πιεί νερό με ανοιχτό το στόμα, (αχόρταγα, λαίμαργα) και να κάνει ευχή γι' αυτούς που την έχτισαν. Τίς οίδη ποιός λόγιος της εποχής εκείνης υπέδειξε την επιγραφή με το επίρρ. «χανδόν».

* * *

Όλα τα ως άνω αφορούν στο πιο μακρινό και κοντινό παρελθόν. Σήμερα, αρχής γενομένης από το τέλος του Β΄, παγκοσμίου πολέμου, η ζωή άλλαξε ριζικά. Οι συνθήκες διαβίωσης σήμερα στα χωριά είναι, ομολογουμένως, πολύ καλύτερες από εκείνες της προπολεμικής εποχής. Κάθε σπίτι έχει ηλεκτρικό φωτισμό και τέλειο δίκτυο ύδρευσης. Νερό άφθονο παντού.

Κάθε σπίτι έχει το ηλεκτρικό του ψυγείο, πλυντήριο ρούχων, τηλεόραση κ.λ. Ακόμη και καλοριφέρ άρχισαν να βάζουν.

Πού είναι όμως οι άνθρωποι; Τα δημοτικά σχολεία έχουν κλείσει εδώ και πολλά χρόνια και τα μεγαλόπρεπα αυτά μεγάλα κτίρια (Βούρμπιανη, Πυρσόγιαννη, Κεράσοβο κ.λ.) δείχνουν τον αριθμό των μαθητών, που φοιτούσαν προπολεμικά. Από τότε που έκλεισαν, πώς να μείνουν οι κάτοικοι στα χωριά;

Σε μερικά απ' αυτά, τα σχολεία μετατράπηκαν σε ξενώνες. Έστω, κάτι είναι κι αυτό, αφού εξυπηρετεί τους τουρίστες, κυνηγούς και τους λάτρεις της φύ-

σης. Τα άλλα σχολικά κτίρια, κλειδοαμπαρωμένα από χρόνια, μένουν βουβά και άλαλα!

* * *

Δεν μένουν όμως βουβές και άλαλες οι βρύσες των χωριών μας, που με το σιγανό κελάρυσμά τους ευφραίνουν την ακοή μας. Το νερό τους, κρύο και δροσερό, κυλάει στ' αυλάκι, δροσίζοντας τ' αγριολούλουδα, τα οποία, ως αντιστάθμισμα, σκορπούν γύρω τους γλυκιά μοσχοβολιά.

Ένας φυσιολάτρης, ή όποιος άλλος, ας επισκεφτεί μια τέτοια βρύση των χωριών μας, π.χ. «του Γκίνη» στη Βούρμπιανη, ας καθίσει στο πεζούλι, ας θαυμάσει τη γύρω φύση με την πλούσια βλάστηση, κι ύστερα ας μοσκοφάει, μουσκεύοντας το ψωμί στο νερό και ρουφώντας γουλιά-γουλιά με το 'πλόχερο νερό.

Η βρύση δίπλα του θα συνεχίσει να κελαρύζει, σα να τον ευχαριστεί για την ολιγόλεπτη, έστω, συντροφιά του, αλλά και σα να παραπονιέται για την ερημιά του τόπου και τη μοναξιά της...

Χαράλ. Ν. Ρεμπέλης

Κονιτσιώτικα

Δημοτ. τραγούδια τραπεζιού, χορού, νυφιάτικα και γάμου, λιανοτράγουδα, νανουρίσματα, λαζαρικά, μοιρολόγια, του χάρου και του Κάτω Κόσμου, παραμύθια, παραδόσεις, ευτράπελες διηγήσεις, παροιμίες και παροιμιώδεις φράσεις, αινίγματα, ιδιωματικές φράσεις, ευχές, κατάρες, γλωσσοδέτες, γλωσσικό ιδίωμα Μαστοροχωριών, τοπωνύμια, Γλωσσάριο, κουδαρίτικα.

Σελ. 360, τιμή 20 ευρώ.

Θα το βρείτε: Βιβλιοπωλεία Κόνιτσας: 1) Ν. Πλουμής, 2) Ελ. Κυρίτση, Νικ. Ρεμπέλης τηλ. 26550 23071 και Δ/νση περιод. «ΚΟΝΙΤΣΑ».

Τα φυσικά, τα επίκτητα και τα μελλούμενα προσόντα του τόπου μας

του Βασίλη Τσιαλαμάνη, Προέδρου του Δ.Σ.
Δήμου Κόνιτσας: tsiab-b@otenet.gr

Διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι εφέτος από έγκυρο, ανεξάρτητο και έμπειρο ξένο περιοδικό ανακηρύχθηκε η Ζυρίχη (της Ελβετίας) ως η πόλη στον πλανήτη που προσφέρει την υψηλότερη ποιότητα ζωής, με δεύτερη την Κοπεγχάγη και τρίτη το Τόκιο. Την Αθήνα και οποιαδήποτε άλλη ελληνική πόλη, να μην κάνουμε τον κόπο να τις ψάξουμε στην λίστα, δεν θα τις βρούμε πουθενά. Τα κριτήρια για την επιλογή είναι το φυσικό περιβάλλον, οι πολιτιστικές υποδομές και τα μνημεία, οι παρεχόμενες υπηρεσίες, όπως π.χ οι δημόσιες συγκοινωνίες και η δυνατότητα μετακίνησης με ποδήλατο (η κατοχή και η μετακίνηση με Ι.Χ αυτοκίνητο αφαιρεί βαθμούς), η αρχιτεκτονική, η καθαριότητα, η εγκληματικότητα.

Αν γινόταν στην Ελλάδα παρόμοια έρευνα βάσει των ίδιων κριτηρίων στις κωμοπόλεις μας και «διαγωνιζόταν» και η Κόνιτσα τι θα κόμιζε στο φάκελό της;

α) Αναντίρρητα είναι κτισμένη μέσα σε ένα ιδανικό φυσικό περιβάλλον, που το συνηθίσαμε οι ντόπιοι και δεν του δίνουμε την δέουσα σημασία ως βασικότατου παράγοντα στην ατομική, συλλογική ζωή μας, στην λειτουργία της κωμόπολης και τις αναπτυξιακές προοπτικές της. Ξαναγράψαμε για τις σπάτα-

λες δωρεές του Πλάστη στην περιοχή μας, με τα υπέροχα βουνά, τις πλαγιές και τα φαράγγια, με την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, τα τρία ποτάμια, τον κάμπο, τις λουτροπηγές Αμαράντου και Καβασίων κλπ. Σίγουρα ήταν επιτυχής σ' αυτό το φυσικό περιβάλλον από την Πολιτεία η ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Για πρώτη φορά καταρτίστηκαν από την Δημοτική Αρχή και εγκρίθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες μελέτες για το υδρευτικό και αποχετευτικό δίκτυο της Κόνιτσας και ελπίζουμε γρήγορα να υλοποιηθούν εντασσόμενες σε προγράμματα. Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι απαραίτητες υποδομές για την λειτουργία του οικισμού και την ποιότητα ζωής και είναι αναγκαίες για την διατήρηση του καλού φυσικού περιβάλλοντος, αυτού νοουμένου ως αρμονικής συνθέσεως των φυσικών στοιχείων, της γης, του αέρα, των επίγειων και υπόγειων νερών κλπ. Στο μέλλον οπωσδήποτε είναι απαραίτητο να γίνουν υδρευτικά και αποχετευτικά δίκτυα στα χωριά μας.

Η ήπια και φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη και ανάδειξη, της χαράδρας του Αώου μέχρι την Ιερά Μονή Στομίου, αμφοτέρων των λουτροπηγών, της Γκα-

μήλας με την εγκατάσταση τελεφερίκ, των κατασκηνώσεων Πηγής, των δασόδρομων, του ποταμού Αώου με την εξαγγελθείσα από το «Υφυπουργείο» Αθλητισμού κατασκευή πίστας κανώ – καγιάκ (σε επιβράβευση και των πολλών Κονιτσιωτόπουλων που πρωτοπορούν και πρωταγωνιστούν στα ποτάμια αθλήματα), θα παράσχει μεγαλύτερη την δυνατότητα στους ντόπιους και τους επισκέπτες για απόλαυση του «φυσικού περιβάλλοντος» ως κοινωνικού-δημόσιου αγαθού.

β) Οι πολιτιστικές υποδομές στον τόπο μας αφορούν κυρίως τις υπάρχουσες βιβλιοθήκες, που ευτυχώς προσεχώς η μεν Εφηβική Βιβλιοθήκη αποκτά την δική της στέγη στο άλλοτε Μορφωτικό Κέντρο της Κάτω –Κόνιτσας (να μην ξεχνάμε ότι το κτίριο είναι δωρεά στον τόπο μας της Αγροτικής Τράπεζας) και η Δημόσια Βιβλιοθήκη την δική της σε νέο κτίριο που θα κτισθεί από το Υπουργείο Παιδείας κάτω από το παλιό ΠΙΚ-ΠΑ. Πέρυσι η Κοπεγχάγη είχε ανακηρυχθεί πρώτη πόλη εξαιτίας της απόκτησης μεγάλης βιβλιοθήκης, εφέτος γιορτάσθηκε ως παγκόσμιο μορφωτικό γεγονός (ολόκληρη η γη έγινε μια γειτονιά) η λειτουργία μεγάλης βιβλιοθήκης στην Λίμα, πρωτεύουσα του Περού. Περιπό να πούμε ότι οι σύγχρονες βιβλιοθήκες δεν περιορίζονται σε παροχή υπηρεσιών σε βιβλιόφιλους και φιλοαναγνώστες, αλλά αποτελούν πνευματικά κέντρα, κυψέλες πολιτισμού, υπηρετούν όλες τις «μούσες» και

οι «πρωτευουσιάνικες» έχουν παγκόσμια εμβέλεια. Επιτέλους και η Αθήνα, που κάποτε άρδευε τον παγκόσμιο πολιτισμό, θα αποκτήσει την ανάλογη στην ιστορία της και τις ανάγκες της βιβλιοθήκη (καθώς και Οπερα κλπ) με δαπάνη και φροντίδα του Ιδρύματος Νιάρχου . Ας γραφεί εδώ για να μαθευτεί ότι με δαπάνη και φροντίδα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας ιδρύθηκε τμήμα ελληνόγλωσσων βιβλίων και φροντιστήριο της ελληνικής γλώσσας στην Βιβλιοθήκη της Πρεμετής της Αλβανίας. Στο Δημαρχείο συγκεντρώνονται βιβλία από ιδρύματα κλπ για μια μικρή, έστω, βιβλιοθήκη του Δήμου μας, σήμερα, και ορθά, παρουσιάζονται σε βιτρίνες τα βιβλία Κονιτσιωτών.

Πολιτιστικές υποδομές είναι και τα θρησκευτικά μας μνημεία (εκκλησιές, μοναστήρια, ξωκλήσια), τα αρχοντόσπιτα, οι βρύσες, οι γέφυρες, κλπ αξιόλογα κτίσματα, που με πέτρα και μεράκι έκτισαν οι μαστόροι μας .

Με την ευρύτερη του όρου έννοια πολιτιστική «υποδομή» αποτελεί και το καλό μας τοπικό περιοδικό «**ΚΟΝΙΤΣΑ**», με την σπάνια συνέχεια και συνέπεια, όργανο επικοινωνίας και προώθησης των συμφερόντων της περιοχής μας και «μπράβο» στους νυν φιλότιμους συντάκτες του και στους προηγούμενους και ας είναι «αιωνία η μνήμη» των απελθόντων.

Βεβαίως λείπουν από την Κόνιτσα το θέατρο, ο κινηματογράφος, χώρος μουσικής, μουσεία κλπ. Σύντομα θα

δούμε στον τόπο μας με φροντίδα του Ιδρύματος Παπαδιαμάντη και του αειθαλούς Προέδρου του Γιάννη Λυμπερόπουλου Πινακοθήκη στο κτίριο του παλιού Δημαρχείου και είναι εύκολο να συγκεντρώσουμε, να στεγάσουμε και να εκθέσουμε φωτογραφικό υλικό για τον τόπο μας, για τα ιστορικά του γεγονότα και για τους ανθρώπους του. Ελπίζουμε με πρωτοβουλία της «νεόδμητης» Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης με σκοπό «κοινωνικοπολιτιστικό» και την βοήθεια των πολλών σωματείων και προπάντων των πολιτών με μεράκι (μόνος του ο οικονομολόγος Τάκης Φασούλης δημιούργησε πολυθεματικό μουσείο στην Λυκόρραχη) να αναπτυχθούν πολιτιστικές πρωτοβουλίες και να δημιουργηθούν πολιτιστικοί χώροι. Το γεγονός της ύπαρξης και λειτουργίας στον τόπο μας, πολλών καφενείων κλπ δεν πρέπει να συνοδεύει το φάκελό μας.

γ) Ανακοινώθηκε από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων η δημοπράτηση της μελέτης της επέκτασης της Ιόνιας Οδού από το Καλπάκι (όπου είναι το σημερινό τέρμα με την σχετική μελέτη) μέχρι την Κόνιτσα. Η απόσταση με το μεγάλο περιφερειακό κέντρο των Ιωαννίνων θα εκμηδενισθεί και η διαδρομή θα είναι και ασφαλής. Η Κόνιτσα θα έχει τα προσόντα προαστίου ενός μεγάλου ζωντανού αστικού κέντρου. Κανένας δεν μπορεί να τα έχει ή να τα βρίσκει όλα στο «σπίτι» του, καλό είναι να τα έχει ή να τα βρίσκει έστω στην «γειτονιά» του και αυτό αφορά και τα πολιτι-

στικά αγαθά και κάθε είδους αγαθά όπως π.χ της υγείας.

Μελετάται η καινούρια είσοδος στην Κόνιτσα από τα «Γραβίτσια» με δρόμο μέχρι την πλατεία «Φρεζή» (πρατήριο καυσίμων Λώλου), με παραχώρηση αναγκαίου χώρου από το Αναγνωστοπούλειο Σχολείο. Επίσης μελετάται για να ρυθμισθεί η κυκλοφορία πεζών και αυτοκινήτων στην αγορά της Κόνιτσας (για να λείπει η σημερινή τριτοκοσμική κατάσταση των ατάκτως σταθμευμένων αυτοκινήτων) και η κατασκευή ποδηλατόδρομου. Δημοπρατήθηκε το έργο διάνοιξης του δρόμου και η κατασκευή πεζόδρομου κλπ από πλατεία Φρεζή έως την νέα τσιμεντένια γέφυρα στην εθνική οδό. Εγκαταστάθηκαν οι εργολάβοι και άρχισαν οι εργασίες κατασκευής του **τριπλού δημοτικού έργου προϋπολογισμού 1.100.000 ευρώ**, ήτοι αγωγού ομβρίων υδάτων-πεζοδρομίου-δικτύου φωτισμού σε όλο τον οδικό άξονα που διασχίζει τον οικισμό της Κόνιτσας από τα «Πλατανάκια» μέχρι την πέτρινη Γέφυρα. Επιτέλους θα έχουν και οι πεζοί το δικό τους ζωτικό και ελεύθερο χώρο κινούμενοι μέσα στον οικισμό αλλά και μέχρι την εθνική οδό. Μια ανθρώπινη, και γι αυτό στην πολιτική της έκφραση, δημοκρατική πόλη, πρωτίστως υπηρετεί τους πολίτες της και μετά τα αυτοκίνητα των πολιτών της. Θα μας παρακινήσει το έργο αυτό και μας τους ιδιώτες να ομορφύνουμε τις μάνδρες μας και τις αυλές μας. Οπου περνάμε σήμερα δίπλα από περιποιη-

μένες αυλές και έρχεται στην μύτη μας το άρωμα των λουλουδιών καλές σκέψεις κάνουμε για τους νοικοκυραίους.

Στις 22-8-2009 στο ελικοδρόμιο Κόνιτσας προσγειώθηκαν και εγκαταστάθηκαν ελικόπτερα από ιδιωτική εταιρεία φιλόπατρι Κονιτσιώτη και έτσι θα έχουμε και την μοναδική, πανελλήνια, δυνατότητα εμείς και οι επισκέπτες μας χρήσης εναέριων «ταξί» για οποιοδήποτε προορισμό ακόμη και για τα απάτητα βουνά μας.

Απομένουν πολλοί τομείς στον τόπο μας στο επίπεδο των υπηρεσιών, όπως στην υγεία, στην εκπαίδευση, στην άσκηση επαγγέλματος κλπ, που πολλά πρέπει να βελτιωθούν. Θετικότερη θα είναι και στους τομείς αυτούς η ολιγόχρονη μετάβαση στα Γιάννενα με την επέκταση της Ιόνιας οδού.

δ) Δεν μπορούμε να καυχηθούμε για την αρχιτεκτονική, εν γένει για το οικισμό μας, ούτε και για αυτό το «κέντρο μας», την «αγορά» (σε αντίθεση με το φυσικό μας περιβάλλον). Πάντως είναι θετικό ότι οι νεόδμητες οικίες και οι επισκευασθείσες μετά τον σεισμό καλύπτονται από κεραμοσκεπείς στέγες και το πολύ «πράσινο» μέσα στον οικισμό καλύπτει ασχήμιες μας, μη εξαιρουμένων και των ξεχασμένων από την εποχή του σεισμού «κοντέινερς».

Η επιβολή προστίμων από τον Δήμο σε καταστηματαρχες που κατέλαβαν πεζοδρόμια ακόμη και με σταθερές και μόνιμες κατασκευές δεν έφερε το ποθούμενο αποτέλεσμα και η αυθαιρεσία

συνεχίζεται και ας είναι θέμα ακόμη που θίγει και αυτή την λειτουργία της τοπικής μας δημοκρατίας. Δεν υπάρχει δημοκρατία χωρίς κανόνες, χωρίς κυρώσεις για τους αυθαιρετούντες. Πολιτισμός οπωσδήποτε είναι ο σεβασμός των νόμων και του «άλλου».

Μια εκδρομή μας, έστω με δημοτική δαπάνη, σε κωμοπόλεις βόρειας ευρωπαϊκής χώρας, πολλά θα μας μάθαινε μιας και δεν έχουμε και καλή σχέση με το βιβλίο.

ε) Όσα παραπάνω εξέθεσα για την αρχιτεκτονική και τον οικισμό ισχύουν και για την καθαριότητα. Η μεταχείριση του χώρου πέραν από την αυλή μας και ειδικότερα η διαχείριση των απορριμμάτων μας είναι μεγάλο θέμα, επίκαιρο και πανελλαδικό. Η προμήθεια και η τοποθέτηση περίπου τριακοσίων μεταλλικών κάδων στα δύομισυ χρόνια της τωρινής δημοτικής θητείας, η κυκλοφορία δεύτερου (δωρηθέντος) απορριμματοφόρου και προσεχώς και τρίτου παρόμοιου αυτοκινήτου (δωρηθέντος από τον Δήμο Αθηναίων) και η πρόσληψη από τον Δήμο νέου εργατικού προσωπικού, βελτίωσαν και θα βελτιώσουν την εικόνα του τόπου μας. Αλλά πρέπει να γίνουν πολλά, στην κατεύθυνση **των αρχών** της λιγότερης κατανάλωσης για τον περιορισμό των απορριμμάτων, της διαλογής των απορριμμάτων στην πηγή, της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης των «αχρήστων» και βέβαια πρέπει να τελειώσει η αθλιότητα της λειτουργίας της παραποτάμιας χωματερής.

Η καθαριότητα και εν γένει η διαχείριση του περιβάλλοντος είναι κατ' εξοχήν υπόθεση του καθενός μας.

στ) Οι δείκτες της σοβαρής εγκληματικότητας στην περιοχή μας είναι χαμηλοί έως μηδενικοί για τα περισσότερα αδικήματα. Σίγουρα, αφού είμαστε στην διαδρομή των ναρκωτικών από την Αλβανία προς την ενδοχώρα, υφίσταται θέμα ναρκωτικών. Θέμα υπάρχει και με την υπερβολική και μαζική (και για την νεολαία «ξενυχτάδικη») κατανάλωση αλκοόλ.

Ευελπιστούμε ότι οι τώρα θορυβούντες, κυρίως στον δρόμο της αγοράς, νεαροί μηχανόβιοι, θα καταλάβουν την ασέβειά τους προς τους συνανθρώπους τους, ή θα υποχρεωθούν να το καταλάβουν με την ζητηθείσα από τον

Δήμο επέμβαση των αστυνομικών οργάνων.

Στα κριτήρια για την ποιότητα της ζωής το κατά κεφαλή εισόδημα δεν περιλαμβάνεται.

Στα κριτήρια που διάβασα στο σχετικό δημοσίευμα δεν περιλαμβάνεται επίσης το ανθρωπογενές περιβάλλον, που για τις ανάγκες του κειμένου μου, περιορίζω στην «επικρατούσα νοοτροπία» και μάλλον αυτή στον τόπο μας δεν είναι γόνιμη.

Στην Κόνιτσα πολλά κάνουμε, περισσότερα σχεδιάζουμε, πάμπολλα πρέπει να αλλάξουμε κυρίως στο «ανθρώπινο τοπίο», για να καλυτερεύσει η ποιότητα της ζωής μας και να γίνει όμορφος τόπος που θα θέλουμε να τον επιλέγουμε για να ζήσουμε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ε. ΤΣΙΛΙΦΗΣ

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ

Επιστημονικός Συνεργάτης
Α' Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Αθηνών
Νοσοκομείο Παιδων «Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ»

ΙΑΤΡΕΙΟ:
Προφ. Βενιζέλου 1 • Δάφνη
1ος Όροφος

ΤΗΛ.: 210 9750155
ΚΙΝ.: 6932581314

ΕΡΜΙΟΝΗ Π. ΝΤΕΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Δικηγόρος

ΚΑΛΗΠΙΟΥ 6-8
ΟΡΟΦΟΣ
1179 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210 3633310-11-12
ΦΑΧ.: 210 3637894
ΚΙΝ.: 6976 112904

HOTEL ΑΩΟΣ

RESTAURANT BAR

ΚΩΝ. ΜΠΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

Ανακαινισμένο προσφέρεται και για συνεστιάσεις - βαπτίσεις κ.λπ.

1ο χιλιόμετρο Εθνικής οδού Κόνιτσας- Κοζάνης
Τηλ.: 26550 22079 - Fax. 26550 23079

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ

ΖΔΡΑΒΟΣ

κρέατα εντόπια

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 153 - ΤΗΛ. 321601
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Το Αντάμωμα της 12ης και 13ης Αυγούστου 2009

Η ζωή κάθε ανθρώπου σηματοδοτείται από διάφορα γεγονότα τα οποία αποτελούν ξέχωρες στιγμές, οι οποίες παραμένουν ανεξίτηλα χαραγμένες στην μνήμη όλων μας.

Στο διάβα της ζωής, όταν υποχρεώνεσαι να εγκαταλείψεις τον τόπο σου, οι ξέχωρες αυτές στιγμές γίνονται πιο έντονες όταν είναι συνυφασμένες με την νιότη μας και τα μαθητικά χρόνια.

Πολλές φορές σε ώρα περισυλλογής και ανάπαυλας από την καθημερινότητα και την επαγγελματική ενασχόληση, ο καθένας μας αναπολεί και αναζητά εκείνες τις στιγμές που άφησε πίσω του εκεί στα γυμνασιακά χρόνια.

Τον Ιούνιο του 1960 αποφοιτήσαμε από το τότε γυμνάσιο της Κόνιτσας, χωρίσαμε για επαγγελματική αναζήτηση.

Από τότε πέρασαν σχεδόν πενήντα χρόνια και μετά από συντονισμένη αναζήτηση σ' όλο τον κόσμο κατορθώσαμε, το διήμερο της 12ης και 13ης Αυγούστου 2009 ν' ανταμώσουμε για πρώτη φορά οι απόφοιτοι του 1960, στην Κόνιτσα απ' όπου ξεκινήσαμε. Απ' την ακριτική Κόνιτσα, με τις γνώσεις που αποκτήσαμε από αξιόλογους καθηγη-

τές, ο καθένας μας καταξιώθηκε επαγγελματικά.

Το αντάμωμα αυτό με την παρουσία πολλών συμμαθητών μας, μετά των συζύγων, και των αξιόλογων καθηγητών μας κ. Νικολάου Ρεμπέλη και κ. Γεωργίου Ρακιντζάκη νυν Θεοφιλεστάτου Επισκόπου κ. Χριστοφόρου, προκάλεσε σ' όλους μας χαρά αλλά και θλίψη για την αθέλητη απουσία μερικών συμμαθητών μας.

Ακολουθήσαμε με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση το πρόγραμμά μας στην Κόνιτσα και στο Γαναδιό.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι τέτοιες συναντήσεις, μας γυρίζουν στις ρίζες μας στην Κόνιτσα, στο γυμνάσιο του 1960, που σφράγισε την προσωπικότητα μας, την δική μας ζωή.

Μένουμε πιστοί, ακόμη και σ' αυτή την ηλικία, σε κείνα τα νάματα της γυμνασιακής μας ζωής.

Αποχαιρετιστήκαμε όλοι μας συγκινημένοι και δώσαμε μια ευχή, ν' ανταμώσουμε και πάλι το καλοκαίρι του 2011.

Ελπίζουμε ν' ανταμώσουμε ακόμη περισσότεροι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΙΟΜΑΚΑΣ

Το Βόρειο Πωγώνι κατά τους αιώνες ΙΔ΄-ΙΘ΄

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Γ. Όρια και διοίκηση του Πωγωνιού (Πωγωνιανής)

1. Η Πωγωνιανή ή Πωγώνι χωριζόταν γεωφυσικά (συνήθως δε και διοικητικά) σε δύο τμήματα: το βόρειο και το νότιο³⁶. Στα δυο άκρα της σχετικής διαχωριστικής γραμμής, βρίσκονταν τα χωριά Συκιά και Μπο(γο)ντσικό. Το βόρειο τμήμα ταυτιζόταν εν πολλοίς με την Καραμουρατιά υπό ευρεία έννοια (ανωτ. υπό Α1). Το νότιο τμήμα περιελάμβανε περίπου τον χώρο της σημερινής επαρχίας Πωγωνίου, καθώς και τον συνεχόμενο δυτικώς χώρο που φθάνει μέχρι τα χωριά Τσιάτιστα, Μαυρόγερο, Χλωμό, Πολίτσανη, Σχωριάδες, Σωπική και που περιήλθε μετά το 1913 στην Αλβανία. Το Νότιο Πωγώνι, επειδή μετατάχθηκε από την αρχιεπισκοπή Πωγωνιανής στην επισκοπή Δρυϊνούπολης τον 16ο αιώνα ή ενωρίτερα, ονομάσθηκε έκτοτε Παλαιά Πωγωνιανή (κατωτ. υπό Δ 4), ενώ θα ήταν ορθότερο να ονομασθεί πρώην Πωγωνιανή.

Για τους γειτονικούς προς την Πωγωνιανή τόπους, έχομε τις ακόλουθες πληροφορίες, οι οποίες συνάγονται βασικά από έγγραφο που συντάχθηκε το 1328 περίπου: Στις πρώτες δεκαετίες του 14ου αιώνα, οι περιοχές της Κλεισούρας, της Πρεμετής, του Παπίγκου, της Λιβίσδας, της Κολώνιας και της Κορούσας συγκροτούσαν κεφαλατίκιο, δηλαδή ένα είδος βυζαντινής διοικητικής περιφέρειας, το οποίο λεγόταν και "θέμα της Δύσεως", είχε δε ως έδρα του τα Βελέγραδα (Μπεράτι)³⁷. Η περιοχή της Πρεμετής εκτεινόταν, αφ' ενός αριστερά του Αώου, στον χώρο μεταξύ της Κλεισούρας και της Διπαλίτσας, και αφ' ετέρου δεξιά του Αώου, στους τόπους που μετέπειτα ονομάσθηκαν Δαγκλί, Σκερία και περιοχή του Λεσκοβικιού, η οποία έφθανε μέχρι το Σαραντάπορο³⁸. Η χώρα του Παπίγκου είχε ως βόρειο όριο την αριστερή όχθη του Αώου μεταξύ της Διπαλίτσας και της Λιτονιάουσας, περιελάμβανε δε το μετέπειτα Δυτικό Ζαγόρι μέχρι τα Δολιανά, καθώς και όλη μάλλον την περιοχή που αργότερα ονομάσθηκε Παλαιά Πωγωνιανή. Η Λιβίσδα περιελάμβανε αφ' ενός την σημερινή επαρχία της Κόνιτσας, πλην του τμήματός της

36. Βλ. Λαμπρίδης, Ηπ. μελ., τχ Ζ' 39 επ. Κοκολάκης, ό.π., 230, 192, Σ. Παπάς, Ηπ. Γράμματα, τ. 2004 135 επ.

37. Δ. Ζακυθηνός, επετ. Ετ. Βυζ. Σπουδών, τ. 1938 280. Πρόκειται για αντίγραφο του εγγράφου του Ανδρόνικου Κομνηνού Παλαιολόγου, διοικητή του κεφαλατικίου κατά τα έτη 1326-8 τουλάχιστον.

38. Πρβλ. Κοκολάκης, ό.π., 206, 235, Αραβαντινός, Περιγραφή ... Γ' 399, 71.

στα αριστερά του Αώου, αφ' ετέρου δε τον σημερινό νομό Γρεβενών και την σημερινή επαρχία Βοίου. Βορείως του Λεσκοβικιού και δυτικά της Λιβίσδας, με όριο την κορυφογραμμή του Γράμμου, βρισκόταν η Κολώνια, ενώ βορείως της Κολώνιας ήταν η Κορούσα, δηλαδή η περιοχή της Κορυτσάς³⁹.

2. Κατά τις αρχές του 14ου αιώνα, στις βόρειες υπώρειες της Νεμέρτσικας, μεταξύ της Διπαλίτσας και του χωριού Ζέπη ή της Πρεμετής, εγκαταστάθηκε ένα τμήμα των Αρβανιτόβλαχων Μεσαριτών. Το κυριότερο οικιστικό κέντρο τους εκεί ήταν πιθανότατα το χωριό Μεσαριά, δίπλα στην Διπαλίτσα. Μετά το 1346, οι Αλβανοί Μазараκαίοι, οι οποίοι είχαν εγκατασταθεί ενωρίτερα στις απέναντι περιοχές, δεξιά του Αώου (Δαγκλί, Σκερία, περιοχή Λεσκοβικιού), επεκτάθηκαν στον τόπο των Μεσαριτών. Ένεκα τούτου ο τόπος εκείνος των Μεσαριτών λεγόταν έκτοτε Μазараκί, ακόμη και μετά τα τέλη του 14ου αιώνα, οπότε εκεί δεν υπήρχαν πλέον Μазараκαίοι⁴⁰.

Οι προαναφερθέντες τόποι, στους οποίους κατά τις αρχές του 14ου αιώνα εγκαταστάθηκαν Μπογιάνοι και Μεσαρίτες, ανήκαν στο Πάπιγγο, το οποίο τελούσε κατά περιόδους υπό τον Δεσπότη της Ηπείρου ή υπό τους βυζαντινούς. Ο συντάκτης του προαναφερθέντος εγγράφου του 1328 αποκαλεί τον τόπο των Μπογιάνων Πάπιγγο και όχι Πωγωνιανή, προφανώς επειδή το τοπωνύμιο Πωγωνιανή δεν είχε παγιωθεί ακόμα το 1328. Αντίθετα, κατά τα έτη 1336-9, οπότε το μεγαλύτερο τμήμα του Παπίγκου δόθηκε στην ιδρυθείσα τότε εκεί αρχιεπισκοπή (κατωτ. υπό Δ 3), είχε πλέον επικρατήσει ευρύτατα η χρήση του τοπωνυμίου Πωγωνιανή, γι' αυτό ο χώρος αρμοδιότητας της αρχιεπισκοπής ονομάσθηκε Πωγωνιανή και όχι Πάπιγγο (αφού άλλωστε το ανατολικό Πάπιγγο δεν εντάχθηκε στην αρχιεπισκοπή).

Κατά τα έτη 1358-1367, η Πωγωνιανή υπαγόταν στο "θέμα" των Ιωαννίνων, το οποίο, αν και ήταν ακέφαλο, δεν υποτάχθηκε στους Αλβανούς. Κατά τα έτη 1380-82 ο Δεσπότης Θωμάς Πρελιούμπος, βοηθούμενος από τους Τούρκους της Μακεδονίας δια του συνεργάτου τους Ισαήμ ή Τζαίμ, τοπάρχη του Λεσκοβικιού, επανέκτησε και οχύρωσε τα φρούρια της Πωγωνιανής που τα είχαν κυριεύσει οι Αλβανοί Γκιώνης, Μπούϊας, Σπάτας και Λιόσιας και ενίκησε τους Μазараκαίους στην

39. Πρβλ. Γκούτος, Ηπ. Ημερολ. τ. 2005 236, Απ. Βακαλόπουλος, Ιστορία της Μακεδονίας 1354-1833, 1969 350, όπου σε γεωγραφικό χάρτη αναγράφεται η περιοχή Κορεσσία πλησίον της Πρέσπας. Ο Ι. Λυμπερόπουλος (Ηπ. Ημερολόγιο, τ. 2006 145 επ.) διατύπωσε διαφορετική γνώμη.

40. Πρβλ. ανωτ. σημ. 3, Λαμπρίδης, Απικόν Ημερ., τ. 1888 118-9, 123-4, ο ίδιος, Ηπ. μελ. τχ Ζ' 40, Αραβαντινός, Περιγραφή... Α' 76, Γ' 399 Α. Μηλιαράκης, Μεσαριά, 1893 40-43, Ψιμούλη, ό.π., 51, Κατσαροπούλου, ό.π. 173 (οι Μазараκαίοι ήλθαν στην Ήπειρο το 1346 ως πολεμιστές του Δουσάν, δεν ήσαν βλάχοι). Αυτούς τους Μазараκαίους εννοεί πιθανότατα ο Ι. Καντζακουζηνός αναφερόμενος στους Αλβανούς, "τους περί Πογωνιανήν και Λιβίσδαν νεμομένους" (ανωτ. υπό Β1).

Πολίτσανη του δυτικού Πωγωνιού, καθώς και τους Ζενεβισαίους που διέμεναν βορείως της Πρεμετής. Ο Ισαήμ, ως αυτονομημένος, δεν εξουσίασε το Πωγώνι μέχρι το 1389 που πέθανε, αλλά μόνον την προαναφερθείσα περιοχή των Μазαρακαίων στα δεξιά του Αώου⁴².

3. Μετά το 1380, στην νότια Αλβανία και στην Ήπειρο εισήλθαν αποσπάσματα τουρκικού στρατού, κάμποσες φορές, για να υποτάξουν τους εκεί αυτονομημένους Αλβανούς τοπάρχες και να ετοιμάσουν την εφαρμογή του τιμαριωτικού συστήματος, ώστε σε δεύτερη φάση να καταλύσουν το Δεσποτάτο⁴³. Ωστόσο, το 1418 ο Δεσπότης εξακολουθούσε να εξουσιάζει το νότιο Πωγώνι και το Πάπιγκο⁴⁴. Το 1430 τα Γιάννενα, καθώς και πολλές κώμες του Ζαγοριού, του Παπίγκου, των Κουρέντων και του Πωγωνιού, υποτάχθηκαν εκουσίως στους Τούρκους. Έκτοτε το Νότιο Πωγώνι αποτέλεσε ναχιγιέ, ο οποίος έδρευε στο Λαχανόκαστρο και ανήκε αρχικά στο βιλαέτι του Αργυροκάστρου, από δε το 1482 στο σαντζάκι της Αυλώνας, αλλά από δικαστική άποψη υπαγόταν στο καδηλίκι Πωγωνιανής και Κόνιτσας (“Παγαϊνέ και Κοϊνίτσα”)⁴⁵.

Το Βόρειο Πωγώνι δεν γνωρίζουμε πότε υποτάχθηκε ουσιαστικά και οριστικά στους Τούρκους. Στον χώρο μεταξύ Πρεμετής και Κορυτσάς, από το 1430 οι Τούρκοι διόρισαν εγχώριους οδοφύλακες, αφορολόγητους, αλλά οι Αλβανοί άρχοντες, επειδή θεώρησαν την κατανομή των τιμαρίων άδικη, επαναστάτησαν, ιδίως υπό τον Γ. Αριανίτη (πεθερό του Σκενδέρμπεη) κατά τα έτη 1444-68, γι’ αυτό ο χώρος εκείνος εντάχθηκε αρχικά στο ειδικό βιλαέτι Κορυτσάς, Πρεμετής και Κόνιτσας, είτε μέχρι το 1482 οπότε ιδρύθηκε το σαντζάκι της Αυλώνας, είτε μέχρι το 1491 οπότε ο Βαγιαζίτ Β΄ έφθασε μέχρι το Τεπελένι και υπέταξε τους γύρω απείθαρχους τόπους⁴⁶. Στο ειδικό βιλαέτι εντάχθηκε και ο καζάς της Κόνιτσας, στον οποίο υπάγονταν και η κυρίως Πωγωνιανή και ο ναχιγιές Τζαίμ (περιοχή Λεσκοβι-

41. Λαμπρίδης, Ηπ. Μελ. τχ Α΄ 34, Αραβαντινός, Περιγραφή... Β΄ 109.

42. Λαμπρίδης, Απικόν Ημερ. τ. 1888 121-4, Αραβαντινός, Περιγραφή.. Β΄ 115-7.

43. Ψιμούλη, ό.π., 57 επ., Κοκολάκης, ό.π., 115 επ.

44. Κατά την διέλευση Τούρκων που κατεδίωκαν εκεί Αλβανούς, επέτυχε να μην ματαιωθεί η συγκομιδή των καρπών στους αγρούς του Παπίγκου (Nicol, ό.π., 267, Λαμπρίδης, Ηπ. μελ. τχ. Α΄ 38). Εξακολουθούσε να φρουρεί τις σημαντικές διόδους (Αραβαντινός, Περιγραφή ... Β΄ 125, 127, Ψιμούλη, ό.π., 61), συνεπώς, ίσως και τα Μεσογέφυρα.

45. Λαμπρίδης, Ηπ. μελ. τχ Ζ΄ 43 (όπου αναφέρει ως έδρα του τον Κακόλακκο), Αραβαντινός, Περιγραφή... Α΄ 130, 72, 83, Κοκολάκης, ό.π., 119, 192, Γ. Παπαγεωργίου, Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο Ζαγόρι, 1995 13, Σ. Παπάς, ό.π., 152.

46. Λ. Βρανούσης/Β. Σφυρόερας, εις Εκδοτική Αθηνών, Ήπειρος, 1997 244, Αραβαντινός, Περιγραφή... Β΄, 131, Γ΄ 249, Α΄ 131, 143, Ψιμούλη, ό.π. 62, 72.

κιού), ο καζάς αυτός εντάχθηκε από το 1482 στο σαντζάκι της Αυλώνας, ενωρίτερα δε από το 1526 στο σαντζάκι των Ιωαννίνων⁴⁷. Όμως η Καραμουρατιά υπό ευρεία έννοια (Βόρειο Πωγώνι) αποτέλεσε κατά μεν τα έτη 1710-1790 αυτόνομη ομοσπονδία, κατά δε τα έτη 1790-1830 ιδιαίτερο βιλαέτι, ενώ το 1830 διαμοιράσθηκε στους καζάδες της Κόνιτσας και του Πωγωνιού⁴⁸.

Στην περίοδο 1790-1856, το Νότιο Πωγώνι (από το 1830 και το Βόρειο) εξακολούθησε να θεωρείται τμήμα του σαντζακιού της Αυλώνας, πλήν όμως ανήκε ουσιαστικά στο σαντζάκι των Ιωαννίνων. Ακολουθώντας, το Πωγώνι εντάχθηκε: κατά τα έτη 1856-82 στον καζά του Αργυροκάστρου, κατά τα έτη 1882-88 στο σαντζάκι Λεσκοβικιού, κατά τα έτη 1888-1913 το μεν νότιο τμήμα του στον καζά του Αργυροκάστρου, το δε βόρειο τμήμα του (καζάς Λεσκοβικιού) στο σαντζάκι των Ιωαννίνων⁴⁹.

Δ. Η αρχιεπισκοπή Πωγωνιανής

1. Αναφερόμενος στις απαρχές της ύπαρξης της αρχιεπισκοπής Πωγωνιανής, ο Ι. Λαμπρίδης, έγραψε τα ακόλουθα: α) Σύμφωνα με την προφορική παράδοση, την επισκοπή Πωγωνιανής που ίδρυσε ο Κωνσταντίνος Πωγωνάτος την προήγαγε σε αρχιεπισκοπή ο Ανδρόνικος Β΄, ή ο Ανδρόνικος Γ΄. β) Κατά την γνώμη μου, η αρχιεπισκοπή υπήρχε και τον 12ο αιώνα, ο δε Ανδρόνικος Β΄ ή Γ΄ την επροίκισε με κτήματα και ανακαίνισε την Μολυβδοσκεπάστη μονή. Τούτο συνάγω αφ' ενός από χειρόγραφη ενθύμηση του 1563, που βρήκα στην μονή Δρυάνου (παρά το χωριό Γεωργουτσάτες) και που αναφέρει ότι η αρχιεπισκοπή υπήρχε τουλάχιστον από τον 12ο αιώνα, κατείχε την 24 θέση στο Πατριαρχείο και τελούσε υπό πρωθιερέα εδρεύοντα στην Μολυβδοσκεπάστη μονή, αφ' ετέρου δε από επιγραφή επί του ναού των αγίων Αποστόλων της Διπαλίτσας, από την οποία προκύπτει ότι ο ναός αυτός ιδρύθηκε το 1298 και ήταν τότε, καθώς και το 1578 που ιστορήθηκε, ο καθεδρικός ναός της αρχιεπισκοπής, γ) ο Κων. Πορφυρογέννητος και ο Ι. Καντακουζηνός έγραψαν ότι η αρχιεπισκοπή έδρευε στην πόλη Πωγωνιανή, ενώ δεν υπήρξε ποτέ τέτοια πόλη⁵⁰.

Όμως, εν προκειμένω ο συνήθως προσεκτικός Ι. Λαμπρίδης παραποίησε τις

---

47. Κατά τον Βάντκουρι (Κόνιτσα, τχ 82-83/1969 3), παλαιότερα η Κόνιτσα, η Πρεμετή και η Κλεισούρα υπάγονταν στο σαντζάκι της Αυλώνας. Βλ. και Κοκολάκης, ό.π., 195, 192, 120-1, Γκούτος, Η επαρχία της Κόνιτσας... 29-30, καθώς και Κ. Giakoumis, Ηπ. Ημερολ. τ. 2004 244, όπου χάρτης Αλβανίας και Ηπείρου με τα όρια και του ειδικού βιλαετιού.

48. Rouqueville ό.π., 206 Κουγιτέας, ό.π. 131, Κοκολάκης, ό.π., 192, 193, 195, 197.

49. Βλ. Λαμπρίδης, Ηπ. μελ. τχ. Ζ΄ 43, Κοκολάκης, ό.π., 192-9, 169-160.

50. Λαμπρίδης, Ηπ. μελ. τχ ΣΤ΄ 10-11, τχ Ζ΄ 41, 35, ο ίδιος, Παρνασσός, τ. 1887 125, ο ίδιος, Αττικόν Ημερ. τ. 1888 269-270.

πηγές του, όπως προκύπτει από τα ακόλουθα: Πρώτον, η επιγραφή του ναού των αγίων Αποστόλων μας πληροφορεί ότι ο ναός “ανηγέρθη εκ βάθρων” το 1537 (όχι το 1298) με δαπάνες του Πάνου Αρσενίου, (όχι του Πάνου Σακελλαρίου), όταν ήταν αρχιεπίσκοπος ο Παχώμιος, ιστορήθηκε δε το 1645, (όχι το 1578), με δαπάνες του Πάνου (Παπαδημητρίου, πρώην Σακελλαρίου), όταν ήταν αρχιεπίσκοπος ο Παρθένιος⁵¹. Δεύτερον, ο Ι. Καντακουζηνός έγραψε για την χώρα και όχι την πόλη Πωγωνιανή, ο δε Κ. Πορφυρογέννητος δεν μνημονεύει κάπου την Πωγωνιανή. Έτσι, γεννιέται η υποψία ότι ο Λαμπρίδης αλλοίωσε τις πληροφορίες αυτές χάριν κάποιας σκοπιμότητας, καθώς και ότι ίσως ένεκα της ίδιας σκοπιμότητας δεν απέδωσε πιστά ούτε την ενθύμηση της μονής Δρυάνου, κατά την οποία η αρχιεπισκοπή υπήρχε δήθεν τον 12ο αιώνα. Η ενθύμηση αυτή, κατά τα λοιπά, βασίσθηκε πιθανότατα αφ’ ενός στην παρακάτω υπό 3 Έκθεση του 14ου αιώνα, στην οποία η αρχιεπισκοπή μνημονεύεται για πρώτη φορά (όπως δέχεται και ο Λαμπρίδης) και αναφέρεται ως κατέχουσα την 25η θέση, αφ’ ετέρου δε στους μεταγενέστερους επισκοπικούς καταλόγους που γράφουν ότι η αρχιεπισκοπή τελούσε υπό πρωθιερέα (κατωτ. υπό 5).

2. Σύμφωνα με τα επιχειρήματα που εκτίθενται παρακάτω υπό 3, η αρχιεπισκοπή Πωγωνιανής δεν υπήρχε κατά την βασιλεία του Ανδρόνικου Β΄ του Παλαιολόγου ή Γέροντος ή Ελεήμονος (1282-1328). Ωστόσο αυτός, αφού ακύρωσε την ένωση της Ανατολικής Εκκλησίας με την Δυτική, που είχε αποφασίσει ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Θ΄ (1261-82), επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ήπειρο, ιδίως επειδή οι Ηπειρώτες είχαν αντιδράσει στην φιλοπαπική πολιτική του Μιχαήλ: Παρεχώρησε σε αυτούς προνομιακά δικαιώματα, προήγαγε την επισκοπή Ιωαννίνων σε μητρόπολη (το 1284 αρχικά και το 1319 οριστικά) και ίδρυσε στην Ήπειρο μονές σταυροπηγιακές (δηλαδή υπαγόμενες ευθέως στο Πατριαρχείο)⁵². Ακόμη, επανέκτησε τα εδάφη της Νέας και της Παλαιάς Ηπείρου που είχαν κυριεύσει οι Ιταλοί Ανδεγαυοί, οι Σέρβοι και ο Δεσπότης της Ηπείρου και διόρισε ως διοικητές του θέματος της Δύσης (που έδρευε στο Μπεράτι) κατά μεν τα έτη 1313-18 τον γαμβρό του Συργιάννη (ο οποίος στην επόμενη διετία, ως διοικητής της πόλης των Ιωαννίνων αναγνώρισε και αύξησε τα προνόμια των αρχόντων της πόλης και της εκκλησίας της), κατά δε τα έτη 1326-28 τουλάχιστον τον

51. Την επιγραφή αυτή, καθώς και την τοιχογραφία που απεικονίζει τους Πάνο Αρσενίου και Πάνο Παπαδημητρίου, βλ. εις Παπαδοπούλου/Καραμπερίδη, ό.π., 28. Το σφάλμα του Λαμπρίδη επισημάνθηκε και από τον Α. Φάλαγκα (Δωδώνη, τ. 2004 411), ενώ δεν έγινε αντιληπτό από τον Nicol (ό.π. 340) και από άλλους.

52. Βλ. Nicol, εις Ήπειρος, 1997 202-207, ο ίδιος, Το Δεσποτάτο της Ηπείρου, 1991 222, Αραβαντινός, Περιγραφή... Α΄ 150, Β΄ 95. Για την μητρόπολη Ιωαννίνων, βλ. Σ. Ασωνίτης,

ανεψιό του και πρωτοβεσιάριο Ανδρόνικο Κομνηνό Παλαιολόγο⁵³.

Την εποχή εκείνη και αργότερα παραχωρήθηκαν σε ποικίλους άρχοντες και σε μονές της Ηπείρου μεγάλες αγροτικές εκτάσεις της μαζί με τα υπάρχοντα εκεί χωριά. Έτσι, πλησίον της συμβολής του Αώου και του Σαραντάπορου παραχωρήθηκαν: στον Συργιάννη η περιοχή του χωριού που ονομάστηκε έπειτα Συργιάννη, στον πρωτοβεσιάριο Ανδρόνικο το χωριό Τσέρτσικο πλησίον του Λεσκοβικιού, σε κάποιον Καβάσιλα το χωριό που ονομάστηκε έπειτα Καβάσιλα, σε κάποιον Βρανά το χωριό που ονομάστηκε έπειτα Βράνιστα και στον Ι. Τσάφα Ορσίνη, ενωρίτερα από το 1361, το χωριό Γλήνα πλησίον του Λεσκοβικιού⁵⁴.

Στον ίδιο χώρο και ευρύτερα, ιδρύθηκαν την ίδια εποχή μικρές μονές και εκκλησίες. Ο πρωτοβεσιάριος Ανδρόνικος, κατά την τότε συνήθεια πολλών βυζαντινών αξιωματούχων, ίδρυσε δύο σταυροπηγιακά μονύδρια, ένα μεταξύ του Τσέρτσικου και του Λεσκοβικιού και ένα στην τοποθεσία Σιουπόσιανη του σημερινού χωριού Μόλιστα⁵⁵. Τότε μάλλον ιδρύθηκαν και: η μονή Καβασίλων (ίσως από τον Καβάσιλα), η μονή των Ταξιαρχών στην αιδονολαλούσα της Οσανίτσας και ο ναός του αγίου Δημητρίου στην Διπαλίτσα⁵⁶.

Ο ναός της Μολυβδοσκεπάστης μονής θεωρείται ότι κατά ένα τμήμα του κατασκευάστηκε τον 11ο αιώνα. Σε επιγραφή επί τοίχου του διαβάζουμε ότι τον ναό ανακαίνισε “ο Ανδρόνικος Κομνηνός και μέγας δούκας ο Παλαιολόγος”.

Βυζαντικά, τ. 1995 295 επ. Τον 13ο και τον 14ο αιώνα παρατηρείται στην Παλαιά και στην Νέα Ήπειρο έντονη οικοδομική και καλλιτεχνική δραστηριότητα (Ζακυθινός, ό.π. 292, Α. Ορλάνδος, Ηπ. Χρονικά, 1927 153). Κατά το Χρονικά της Δρυοπίδος ή Αργυροκάστρου (Ν. Βερνίκος/Σ. Δασκαλοπούλου. Στις απαρχές της νεοελληνικής ιδεολογίας, 1999 240), ο Ανδρόνικος Β΄ ανακαίνισε την μονή Υψηλής Πέτρας (πλησίον του Γαρδικιού), εσκέπασε τον ναό της με μολύβι και της παραχώρησε προνομιακά δικαιώματα.

53. Nicol, εις Ήπειρος, 1997 204-8, Κορδώσης, Τα βυζαντινά Γιάννενα, 2003 43, 162-168, 194, 238, Ζακυθινός, ό.π. 280-285.

54. Βλ. Γκούτος, Ηπ. Ημερολ. 2005 239-242, όπου και σχετική βιβλιογραφία. Το φεουδαλικό σύστημα καθιερώθηκε στην Ήπειρο όταν επέδραμαν σε αυτήν οι Νορμανδοί (Αραβαντινός, Χρονογραφία ... Α΄ 43). Μεταξύ εκείνων που μετοίκησαν από την Πόλη στην Ήπειρο κατά τα έτη 1270-82 λόγω της φιλοπαπικής πολιτικής του Μιχαήλ Θ΄, ήσαν και κάποια μέλη των οικογενειών Καβάσιλα, Βρανά, Φιλανθρωπινών κ.ά. (Αραβαντινός, Περιγραφή... Β΄ 87). Για το γένος Καβάσιλα, βλ. Α. Αγγελλόπουλος, Μακεδονικά, τ. 1997 367 επ.).

55. Βλ. Γκούτος, Ηπ. Ημερολ. τ. 2005 236-239.

56. Βλ. αντιστοίχως: Αν. Ευθυμίου, Ηπ. Εστία τ. 1969 225, Β. Δήμου, Η ιερά μονή των Ταξιαρχών Γκούρας, 1983 46, Παπαδοπούλου/Καραμπερίδη, ό.π. 25, καθώς και Καμαρούλιας, ό.π. 172.

Πρόκειται για τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β΄, διότι και στο χρυσόβουλλο με το οποίο αυτός αναγνώρισε τα προνόμια της μητρόπολης της Μονεμβασιάς το 1284 υπογράφει ως “Ανδρόνικος Κομνηνός... αυτοκράτωρ Ρωμαίων δούκας Άγγελος ο Παλαιολόγος”. Επομένως, οι αμφιβολίες για την ανακαίνιση της μονής από τον Ανδρόνικο Β΄ δεν ευσταθούν⁵⁷.

3. Η αρχιεπισκοπή Πωγωνιανής συστήθηκε πιθανότατα από τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο τον Γ΄ (1328-41). Στην εκδοχή αυτή οδηγεί η συσχέτιση των εξής πληροφοριών: α) Όπως είδαμε παραπάνω υπό Β, το τοπωνύμιο Πωγωνιανή δεν είχε παγιωθεί πριν από την βασιλεία του Ανδρονίκου Γ΄. β) Ο πρώτος κατάλογος των επισκοπών του Πατριαρχείου που μνημονεύει την αρχιεπισκοπή Πωγωνιανής ανάγεται στην βασιλεία του Ανδρόνικου Γ΄⁵⁸. γ) Σύμφωνα με επισκοπικό κατάλογο του 15ου αιώνα, ο Ανδρόνικος Γ΄, “μητροπόλεις ανεβίβασε και ετίμησεν από μικρούς θρόνους εις μεγαλυτέρους και άλλας μεγάλας εκατέβασεν εις θρόνους μικροτέρους, έχων εξουσίαν ως βασιλεύς”⁵⁹. δ) Ο Ανδρόνικος Γ΄ επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ήπειρο, επισκέφθηκε πολλές πόλεις της κατά τις εκστρατείες του το 1336 και το 1339, διόρισε τοπικούς άρχοντες και χορήγησε ειδικά προνόμια

57. Για τις χρονολογίες της θεμελίωσης και της ανακαίνισης της μονής και για τον ανακαινιστή της Ανδρόνικο, βλ. Παπαδοπούλου/Καραμπερίδη, ό.π. 13, 18, Βρανούσης, ό.π. 169. Για το χρυσόβουλλο περί Μονεβασιάς, βλ. Γκατσόπουλος, Κόνιτσα, τχ 30-31/1964 6-7, Ασωνίτης, Βυζαντιακά, τ. 1995 315. Και σε επιγραφή επί της μονής Απολλωνίας σημειώνεται: “Βασιλεύς Ρωμαίων Ανδρόνικος Κομνηνο-Δουκ-Άγγελο-Παλαιολόγος” (Ζακυθηνός, ό.π., 290). Το δήθεν χρυσόβουλλο, κατά το οποίο η μονή ιδρύθηκε από τον πρωτοβεστιάριο Ανδρόνικο έχει παραποιηθεί από τον αντιγραφέα (Ζακυθηνός, ό.π. 277, 279, 289). Στην μονή “εσώθη μικρά τις εικών της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και υπό του Ευαγγελιστού Λουκά ζωγραφηθείσα, παρεμφερής δε τη τοιούτου είδους εικόνη της εν Βαλουκλίφ (Επαυρυγίου Κωνσταντινουπόλεως) Ζωοδόχου Πηγής” (Η. Δασσαρήτης, Δελτίον Ιστ. και Εθν. Ετ. Ελλάδος, τ. 1900 154).

58. Ο κατάλογος αυτός έχει γραφεί το 1352 και φέρει τον τίτλο “Εκθεσις των υποκειμένων τη βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει μητροπόλεων επί τη βασιλεία του αοιδήμου βασιλέως κυρού Ανδρονίκου του δευτέρου των Παλαιολόγων”. Ανδρόνικος ο δεύτερος των Παλαιολόγων ή “νεώτερος” λεγόταν ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Γ΄ προς διάκρισή του από τον Ανδρόνικο Β΄, ο οποίος ήταν ο πρώτος αυτοκράτορας εκ της οικογενείας των Παλαιολόγων (πρώτος των Παλαιολόγων), διότι ο Ανδρόνικος Α΄, ανήκε στην οικογένεια των Κομνηνών και όχι των Παλαιολόγων (βλ. Ευ. Χρυσός, Δωδώνη, τ. 1976 347). Μερικοί αντιγραφείς και άλλοι χρήστες της Έκθεσης ενόμισαν ότι αυτή αναφέρεται στον Ανδρόνικο τον δεύτερο των αυτοκρατόρων Ανδρονίκων. Έτσι, σε αντίγραφο του 1792 η εν λόγω έκθεση επιγράφεται: “Εκθεσις βασιλέως Κυρού Ανδρονίκου του Παλαιολόγου του Γέροντος” (βλ. Θ. Φιλιππαίος, Θεολογία, τ. 1960 241).

59. Βλ. Γ. Κονιδάρης, Περί τον τίτλο του αρχιεπισκόπου, 1964, 36. Παρομοίως σε χειρόγραφο του 1722, βλ. Ευ. Σούρλας, Ηπ. Χρονικά, τ. 1941 214.

αυτονομίας⁶⁰. Τότε “ανεγνωρίσθησαν πολλά Μοναστήρια εν Ηπείρω, δια την κατε-
ρήμωσιν και εξαφανισμόν αυτής, επισκοπικαί και έδραι, οίον το μοναστήριον Με-
σοποτάμου, Γηρομερίου, Πογδοριανής, Μολυβδοσκεπάστου κλπ”⁶¹. ε) Λέγεται ότι
ο Ανδρόνικος Γ΄, “εκ της Αλβανίας εις την Ήπειρον επιστρέφων (1335-1336),
βασιλικώς τον θρόνον τούτο [της αρχιεπισκοπής Πωγωνιανής] επροικοδότησεν
εγκαθιδρύσας εις Διπαλίτσαν, το μεταίχμιον τούτο της Παλαιάς και της Νέας
Ηπείρου, και ανωτέρας πολιτικής αρχάς” ενίσχυσε δε ή καθιέρωσε εκεί και την
εμποροπανήγυρην⁶².

Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, ο Ανδρόνικος Γ΄ αναδιοργάνωσε την περιοχή του
Πωγωνιού ως εξής: α) απέσπασε τμήμα του χώρου της επισκοπής Βελλάς για να
συστήσσει αρχιεπισκοπή υπαγόμενη ευθέως στο Πατριαρχείο (και όχι επισκοπή υπαγό-
μενη σε γειτονική μητρόπολη), β) απέσπασε μεγάλη έκταση από την χώρα του Παπίγκου
για να συστήσσει χωριστή διοικητική περιφέρεια εκτεινόμενη στα όρια της αρχιεπισκοπής
και γ) εσύστησε ή ενίσχυσε την εμποροπανήγυρην. Πιθανότητα, με τις καινοτομίες αυτές
ήθελε, αφ΄ ενός να διασφαλίσει την ομαλή συμβίωση των Αρβανιτόβλαχων Μπογιάνων
(που είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή πριν από λίγες δεκαετίες και ήσαν νομοταγείς)
με τους Έλληνες κατοίκους της, μερικοί από τους οποίους ήσαν μεγαλογαιοκτήμονες,
και αφ΄ ετέρου να δύναται να ασκεί άμεσο έλεγχο από την Κωνσταντινούπολη επί της
εν λόγω περιοχής, η οποία τότε είχε στρατηγική αξία όχι μόνον επειδή υπήρχαν εκεί τα
Μεσογέφυρα, αλλά και επειδή οι απέναντι περιοχές της Κολώνιας και της Σκερίας είχαν
εποικισθεί από Αλβανούς απείθαρχους, εποπτεύονταν δε εκκλησιαστικά από την
Αρχιεπισκοπή της Αχρίδας.

(συνέχεια στο επόμενο)

---

60. Ζακυθηνός, ό.π. 291, Αραβαντινός, Περιγραφή ... Β΄ 93-7, Nicol, εις Ήπειρος, 1997 210-211.

61. Α. Πετρίδης, ό.π. 19.

62. Λαμπρίδης, Παρνασσός, τ. 1887 269, ο ίδιος, Ηπ. μελ. τχ Ζ΄ 52.

Αφιέρωμα στη μεγάλη επέτειο

(απόσπασμα από το βιβλίο του Αγγ. Τερζάκη
Ελληνική Εποποιία 1940-41)

Από τις 5 Νοεμβρίου, αρχίζει το βαρύ κι άγριο ψυχομαχητό της μεραρχίας των αλπίνων. Με τις ελληνικές μετακινήσεις που είδαμε, ο εχθρός κινδύνευε να εγκλωβιστεί στην περιοχή νοτιοανατολικά του Σμόλικα. Πρέπει να τη φανταστεί κανένας σαν ένα μεγάλο αναποδογυρισμένο Γ, που το κάθε σκέλος του φτάνει τα δέκα χιλιόμετρα. Αγκαλιάζει στο άνοιγμά του τον Σμόλικα από νοτιοανατολικά. Η περιοχή είναι τραχειά και δασωμένη, τη διατρέχει ο Αώος με τους παραποτάμους του, ρέματα που κλαδώνονται ανάμεσα στον Σμόλικα αριστερά και στα υψώματα δεξιά, τ' αραδιασμένα κάθετα από βοριά σε νότο: τη Σκούρτζα, την Αννίτσα, τη Γομάρα, τη Βασιλίτσα. Η ταξιαρχία δρούσε από βοριά, η Μεραρχία Ιππικού ανέβαινε από νότο. Είτανε σα μια μασιά που κλείνει σιγά-σιγά τα σαγόνια της. Αριστερά, στο μάκρος του Αώου, με μέτωπο προς τον Σμόλικα, το Απόσπασμα Αώου, με διοικητή του τον Μαρδοχαίο Φριζή, απειλούσε το δρόμο προς την Κόνιτσα.

Ψηλότερα τέλος, προς το βοριά, η Ι. Μεραρχία είχε αποκόψει τα περάσματα για πίσω. Μοναδικός δρόμος σωτηρίας των Ιταλών - αλλά κι αυτός σπαρμένος αγκάθια - απόμενε, στον τομέα του Αποσπάσματος Φριζή, η κοιλάδα του Αώου.

Τα δύο συντάγματα της Τζούλια, 8ο και 9ο, τη στιγμή που αρχίζει η κάθαρση

του δράματος, βρίσκονταν το ένα στα υψώματα Γομάρα, Βασιλίτσα και γύρω από το Δίστρατο, τ' άλλο στις νοτιοανατολικές πλαγιές του Σμόλικα, από το Παλιοσέλι ίσαμε τ' Άρματα. Στις 5 Νοεμβρίου, η ελληνική επίθεση εκδηλώνεται ορμητική. Ο διοικητής της Τζούλια στρατηγός Τζιρότι θ' αναφέρει στην έκθεσή του αργότερα: "Αι εχθρικά δυνάμεις επετίθεντο κατά της μεραρχίας από όλας τας κατευθύνσεις". Πραγματικά: υψώματα παίρνονται και ξαναπαίρνονται, ελληνικές εφόδοι γίνονται χωρίς υποστήριξη πυροβολικού, γιατί το πυροβολικό δεν προφταίνει ή δεν βρίσκει το κατάλληλο έδαφος για να ταχθεί. Η ιταλική γραμμή, που είναι τώρα κυρτή, πολυμέτωπη, γιατί οι Έλληνες την πιέζουν από γύρω, μαζεύει, зарώννει, χάνει τα ερείσματά της ένα-ένα. Από την κατεύθυνση της Σαμαρίνας κι από την κατεύθυνση της Βωβούσας, από βοριά κι από νότο, οι ελληνικές δυνάμεις συμπιέζουν τον εχθρό. Το μεσημέρι, ο Β' Σώμα Στρατού ειδοποιεί την Ταξιαρχία Ιππικού πως οι Ιταλοί, από την περιοχή Παλιοσέλι-Πάδες, βάλλουν με όλμους και πολυβόλα κατά του Αποσπάσματος του Αώου, πράγμα που δείχνει πως ο εχθρός αγωνίζεται να καλύψει την υποχώρηση των τμημάτων του που φεύγουν από το Δίστρατο.

Στο μεταξύ, τα ελληνικά πυρά βρίσκουν το ιταλικό στρατηγείο και το στα-

θμό ασυρμάτου. Ο στρατηγός Τζιρότι υποπεύεται πως πρόθεση των αντιπάλων του είναι να μπούνε σφήνα ανάμεσα στα δύο παλικά συντάγματα και να τα διαχωρίσουν. Για ν' αντιδράσει, προωθεί ένα τάγμα του 9ου στις ανατολικές πλαγιές του Σμόλικα, μ' εντολή να επιτεθεί για ν' ανακουφίσει τα τμήματα που συμπύσσονται, αλλά και να σώσει το δρόμο προς την Κόνιτσα. Όπως θα γράψει ο Τζιρότι στην έκθεσή του, η κατάσταση είχε γίνει κιόλας "αφόρητη".

Όσο ο σφαδασμός της Τζούλια, που ένιωθε τώρα πως όλα χάνονται, θα ήταν άγριος. Το θηρίο, βλέποντας το Χάρο με τα μάτια του, εξαγριωνόταν, βίτσιζε δεξιά-ζερβά, δρεπανωτά, με την ουρά του. Στα υψώματα ανάμεσα Δίστρατο και Σμόλικα προβάλλεται αντίσταση απελπισμένη. Προσπαθούν ακόμα και ν' αντιστρέψουν την κατάσταση, ν' απειλήσουν με κύκλωση την ελληνική Ταξιαρχία. Ενώ το Κεργόλι και η Τσούμα έχουν παρθεί από τα ελληνικά τμήματα, οι επιθέσεις στη Γομάρα αποκρούονται κι ο αγώνας συνεχίζεται εκεί ως το βράδι.

Αλλά η μάχη της Πίνδου είχε πια κριθεί. Στις 6 Νοεμβρίου, η διοίκηση της Τζούλια, χωρίς ελπίδα βοήθειας από τους δικούς της, χωρίς εφόδια παρά μόνο τα λιγοστά που της έρριχναν τώρα σε δέματα τ' αεροπλάνα, αποφασίζει να παραιτηθεί από κάθε προσπάθεια προς το Μέτσοβο, ν' απαγκιστρώσει τα τμήματά της και να πάρει το δρόμο της ήπας: τον μοναδικό που της απόμενε και για τη σωτηρία της - την κοιλάδα του Αώου. Ένα δεκαήμερο από τη νύχτα της εισβο-

λής είχε κρατήσει η επιθετική έξαρση. Το σύστημα του κεραυνοβόλου πολέμου είχε πεδικλωθεί, γκρεμίστηκε στις κακοτοπιές της Πίνδου.

Οι ελληνικές δυνάμεις ήταν εξαντλημένες και λιγοστές να καταδιώξουν αποτελεσματικά τον εχθρό δεν μπορούσαν. Ο Αώος είχε ξεχειλίσει από τις μεγάλες βροχές, οι δυνάμεις που βρίσκονταν δώθε, στη νότια όχθη, δεν ήταν εύκολο να τον περάσουν για ν' αποκόψουν το δρόμο της Τζούλια. Στα υψώματα τα κοντινά στη νοτιοανατολική άκρη του Σμόλικα, οι Ιταλοί αγωνίζονταν άγρια ν' ανακόψουν την καταδίωξη. Παίρνεται και ξαναπαίρνεται η Κιούρα, η Σμίλιανη οργώνεται από το παλικό πυροβολικό και τους όλμους. Πότε οι Ιταλοί κάνουν επιθέσεις, πότε οι Έλληνες. Αλλά την ίδια νύχτα, ο εχθρός κατεβαίνει κλεφτά από τη Γομάρα, φεύγει, χάνεται στο σκοτάδι. Με την πυκνή καταχνιά, τ' άλλο πρωί, καθώς ολάκερος ο μουσκεμένος τόπος γύρω ακνίζει, στέκεται αδύνατο στις ελληνικές δυνάμεις να εξακριβώσουν κατά που τράβηξαν οι Ιταλοί.

Η Τζούλια είχε συρθεί - ερπετό λαβωμένο, ματωμένο - και κουλουριαζόταν τώρα αγκαλιαστά στον Σμόλικα. Στη διοίκησή της, που βρισκόταν στο Ελεύθερο, ερχόταν διαταγή από την Ανώτατη ιταλική Διοίκηση να συγκεντρώσει τη μεραρχία στην Κόνιτσα. Στις έντεκα το πρωί της 8ης Νοεμβρίου, δυο ελληνικές διμοιρίες μπαίνουν στο Δίστρατο, προφταίνουν εκεί ένα παλικό χειρουργείο με τους νοσηλευομένους του, να λειτουργεί

κανονικά. Στα υψώματα ωστόσο που βρίσκονταν βορειοδυτικά από το Δίστρατο, ο εχθρός ενεργούσε αντεπιθέσεις έντονες, για να καλύψει την υποχώρηση του κύριου όγκου του. Κάτω από ραγδαία βροχή που γύριζε στο χιόνι, τα ελληνικά τμήματα, νηστικά και κατάκοπα, άρχιζαν την καταδίωξη.

Η Μεραρχία Ιππικού στο μεταξύ, με τμήματα της πρόχειρα συγκροτημένα, βιαστικά προθημένα στη γραμμή μάχης ανάμεσα Βωβούσα και Δίστρατο, είχε κάνει σκληρούς αγώνες. Δυνάμεις της, κερδίζοντας το έδαφος βήμα προς βήμα, έμπαιναν στο Δίστρατο μια ώρα μετά την Ταξιαρχία Ιππικού. Το 8ο σύνταγμα της Τζούλια, συσπειρωμένο γύρω στη Βασιλίτσα, συμπιεζόταν ανάμεσα στην Ταξιαρχία και στη Μεραρχία Ιππικού, ενώ η καταδίωξη του 9ου συντάγματος των αλπίνων συνεχιζόταν πέρα, στον άξονα Πάδες-Παλιοσέλι-Ελεύθερο. Η Τζούλια διαμελιζόταν. Τμήματά της αποκομμένα, χαμένα μέσα στους βουνήσιους δαιδάλους, επισημαίνονταν εδώ-εκεί, ίσαμε ανατολικά στην Αβδέλλα, στο Περιβόλι, και τότε χρειαζόταν να συγκροτούνται από τις ελληνικές μονάδες αποσπάσματα ειδικά για να τα ξεκαθαρίζουν. Στο Δίστρατο η κατάσταση ήταν ακόμα πιο περίπλοκη: Οι Ιταλοί κρατούσαν τις γειτονικές πλαγιές της Βασιλίτσας και τ' άλλα, σε ημικλύκλιο από νότο και νοτιοδυτικά, υψώματα. Χρειάζονταν αδιάκοπες κι επιδέξιες μετακινήσεις ελληνικών τμημάτων, ελιγμοί ατέλειωτοι, για να ξεφωλιάζεται ο εχθρός από τις θέσεις του. Η πολυδαίδαλη

μάχη της Πίνδου έμπαινε τώρα στην τελευταία της φάση.

* * *

Είναι σκληρός ο αγώνας πάνω και γύρω από τον χιονισμένο Σμόλικα. Γίνεται, από ελληνική πλευρά, με τις συνδυασμένες δυνάμεις της Ι. Μεραρχίας, της Ταξιαρχίας Ιππικού και του Αποσπάσματος Αώου. Η πάλη έχει δύο άξονες, σε δύο επίπεδα διαφορετικού ύψους. Ψηλά, για την κατάληψη του κορυφών του φοβερού ορεινού όγκου κάτω, στο μάκρος της κοιλάδας του Αώου, με κατεύθυνση των Ιταλών προς την περιπόθητη τώρα γι' αυτούς Κόνιτσα.

Η Ι Μεραρχία είχε εγκαταστήσει τον σχηματισμό της Απόσπασμα Σμόλικα στην κορυφή Κλέφτης και στη γειτονική της, τη Νταλιάπολη. Οι Ιταλοί, από την ψηλότερη, τον κυρίως Σμόλικα, κινήθηκαν με σκοπό να καταλάβουν τη Μεσορράχη και τη Νταλιόπολη, για να παραβιάσουν έτσι τα περάσματα προς το Μπιγκιόζι και το Κεράσοβο. Η μάχη άρχιζε στη Νταλιόπολη και ο εκεί ελληνικός λόχος, μολονότι με σοβαρές ελλείψεις σε πυρομαχικά, αγωνιζόταν μιάμιση ημέρα.

Στο μεταξύ, στις βορειοδυτικές πλαγιές του Σμόλικα, το συγκρότημα Κετσέα ενεργούσε επίθεση στο χωριό Πουρνιά, όπου οι Ιταλοί αντιστέκονταν με πείσμα. Αλλά σ' ενίσχυση των δύο ελληνικών λόχων η Μεραρχία έστελνε το ΙΧ Ομάδα Αναγνωρίσεως, που άνοιγε φωτιά στο αριστερό των αμυνομένων με πολυβόλα κι όλμους. Τ' απόγευμα οι Ιταλοί φάνηκαν να φεύγουν προς τα δυτικά υψώματα του χωριού.

Ψηλότερα, στο βοριά, η V Ταξιαρχία προχωρούσε προς τα σύνορα χωρίς να συναντάει εχθρική αντίσταση. Ο εχθρός, εκεί, είχε αποτραβηχτεί μέσα στη νύχτα, πάνω στο Γράμμο. Ξανακυριευόταν ο περίφημος Σταυρός, η κρίσιμη διακλάδωση του Γράμμου και το ελληνικό μέτωπο κατέβαινε τώρα στη Βούρμπιανη, ενώ αναγνωρίζεις έφταναν στα χωριά των συνόρων, τους Χιονάδες, το Πληκάτι.

Κύρια όμως έγνοια της I Μεραρχίας ήτανε τώρα ν' αποκόψει αν μπορούσε το δρόμο του εχθρού, να κυκλώσει τις δυνάμεις του που αγωνίζονταν στην περιοχή από Άρματα σε Πάδες. Για τούτο, έπρεπε να πιάσει το μοναδικό πέραςμα: το Πεκλάρι. Από εκεί διέρρεαν φεύγοντας ολοένα ιταλικά τμήματα. Αποφάσισε λοιπόν να στείλει ταχυκίνητες δυνάμεις. Παρόμοια διαταγή ήρθε στην I Μεραρχία κι από το Σώμα Στρατού: να κινήσει προς το Πεκλάρι ιππικό, ενώ σύγκαιρα θα κρατούσε την κορυφή Κλέφτης και θα έκλεινε το βουνήσιο μουλαρόδρομο προς τους Πάδες και τ' Άρματα.

Αλλά η Ταξιαρχία Ιππικού πολέμουσε ακόμα στα υψώματα ανατολικά του Σμόλικα, ανάμεσα Δίστρατο και Σαμαρίνα. Το Σώμα Στρατού φοβόταν πως το δεξί της έμενε ακάλυπτο κι έκρινε πως έπρεπε να κρατηθεί για τούτο από τμήματα της I Μεραρχίας το ύψωμα Μπογντάνι, που δεσπάζει από βοριά. Εκεί-πάνω, δύο χιλιάδες διακόσια τόσα μέτρα ύψος, έπεφτε τώρα χιόνι πυκνό, το ελληνικό τάγμα που κατείχε το

Μπογντάνι δεν μπορούσε ν' ανεφοδιαστεί ακόμα και σύνδεσμός του με τη διοίκηση της Μεραρχίας ήταν αξαιρετικά δύσκολος.

Στις 9 Νοεμβρίου παίρνεται από την I Μεραρχία η Μεσόρραχη. Επιθέσεις των Ιταλών, που αγωνίζονται να χαλαρώσουν το βρόχο γύρω από το λαιμό τους, αποκρούονται η μιά πάνω στην άλλη. Ο στρατηγός Βραχνός προτείνει στο Σώμα Στρατού την προώθηση της γραμμής μάχης της μεραρχίας του, αλλά το Σώμα Στρατού το απαγορεύει ρητά. Οι εστίες αντιστάσεως των Ιταλών στο Δίστρατο και στα βορειοδυτικά του Σμόλικα δεν έχουν πνιγεί. Κύρια έγνοια του Σώματος είναι ν' ανακουφίσει την αγωνιζομένη. Ταξιαρχία Ιππικού. Το μέτωπο της I Μεραρχίας σχημάτιζε τώρα ορθή γωνία, με το δεξί του σκέλος ν' αντικρύζει προς τα δυτικά, το αριστερό του το Σμόλικα, και την αιχμή του να σημαδεύει το Πεκλάρι, που το κατείχαν οι Ιταλοί.

Εκεί, στις θέσεις πάνω στο Σμόλικα, γίνονταν σκληρές μάχες. Ο εχθρός έκανε προσπάθεια να καταλάβει τον Κλέφτη μάταια. Όλη τη νύχτα της 9 προς 10 Νοεμβρίου, με καιρό φοβερό, χιονιά βαρύ, οι Ιταλοί κάνουν επιθέσεις απεγνωσμένες να κυριέψουν τη Νταλιόπολη. Τίποτα. Τότε, μέσα στην πρωϊνή, παγωμένη καταχνιά, παρατάνε χάρου πυροβόλα, όλμους, ασύρματο, μια σημαία, νεκρούς αξιωματικούς και οπλίτες, και χάνονται. Είναι ομολογία συντριβής. Ένα ολόκληρο τάγμα αλπινιστών είχε καταστραφεί εκεί, ένας συνταγματάρχης είχε πέσει. Οι διασκορισμένοι άντρες του τάγματος

πήγαιναν, το ίδιο απόγεμα, να παραδοθούν στα τμήματα της Μεραρχίας Ιππικού, που δρούσαν στην περιοχή από Πάδες σ' Ελεύθερο.

Στη μακρόστενη, μοιραία λουρίδα, είχαν συμπιεστεί τώρα, από βοριά κι από νότο, το 8ο σύνταγμα της Τζούλια και τμήματα από το 9ο. Ο αγώνας τους, πολυμέτωπος, σκληρός, με μόνο ιδανικό πια τη φυγή προς την Κόνιτσα, είχε το βάρος της καταδίκης. Πορεύονταν από μονοπάτια βουνήσια, νικημένοι, εξαντλημένοι, κουρελήδες, μακρυές θεωρίες πένθιμες, με σκαμμένο μάγουλο, στεγνό μάτι, ενώ οι οβίδες έσκαγαν γύρω τους, τίνάζαν το χιόνι πίδακες θανάσιμους, και οι ριπές των πολυβόλων βίτσιζαν με βούρδουλες ατσαλένιους τον αέρα. Σε κάθε βήμα, άφηναν χάμου, πίσω τους, σωρούς ανθρώπινους συντρόφους που δεν γινόταν πια να τους βοηθήσουν. Γνώριζαν τώρα κι αυτοί τη στέρση, την πίκρα να πολεμάς δίχως υποστήριξη, δίχως εφόδια, πεινασμένος, μέσα στο χιόνι. Η κοιλάδα του Αώου γινόταν κάτι σαν οδός προς τον Άδη. Στις 10 Νοεμβρίου, ελληνικά τμήματα, προελαύνοντας γοργά για να πιάσουν το διάσελο της Σούσνιτσας και να κόψουν το πέρασμα στον εχθρό έρχονται σ' επαφή με τις φάλαγγες του 8ου των αλπίνων. Η σύγκρουση γίνεται κοντά στο Ελεύθερο. Οι Έλληνες χυμάνε ορμητικοί, συνεπαρμένοι, αξιωματικοί και στρατιώτες παραβγαίνουν με-

ταξύ τους. Είτανε κάτι σαν μπουρίνι που ξεσπάει μ' αστροπελέκια, τσακίζει δέντρα. Το ιταλικό σύνταγμα πολέμησε εφτά ώρες, τέλος λύγισε, σκόρπισε, διαλύθηκε. Στο δρόμο του, είχαν σπρωθεί χάμου τριακόσιοι άντρες νεκροί, άλλοι εφτακόσιοι με δεκαπέντες αξιωματικούς παραδίνονταν αιχμάλωτοι. Το πεδίο της μάχης κυμάτιζε σπαρμένο ως πέρα με υλικό κάθε λογής, σκοτωμένα άλογα και μουλάρια.

Την άλλη μέρα, 11 Νοεμβρίου, νέα σύγκρουση με το 9ο της Τζούλια αυτή τη φορά, στο διάσελο Χρηστοβασίλη και στο ύψωμα 1324. Οι αλπινιστές πολεμάνε κι εδώ με τόλμη, μ' απόγνωση, ώρες, όμως η μοίρα τους έχει μιλήσει πια: τσακίζουν, φεύγουν προς την Κόνιτσα. Τα ελληνικά τμήματα έφταναν την άλλη μέρα στο Πεκλάρι, ενώ οι Ιταλοί είχανε πιάσει, πιο πίσω τη γραμμή Άγιος Αθανάσιος - Προφήτης Ηλίας, ένα χιλιόμετρο έξω από την Κόνιτσα. Εκεί θα προβάλουν αντίσταση στερνή, θα κρατήσουν για λίγο. Είναι ο τελευταίος σφασμός της Τζούλια, της άλλοτε ποτέ διαλεχτής και περήφανης μεραρχίας των αλπίνων.

Στις 16 Νοεμβρίου το βράδι, η Κόνιτσα ξαναγινόταν ελληνική. Μόνο που οι Ιταλοί της είχανε βάλει φωτιά πήρανε μαζί τους, φεύγοντας, και τρακοσίους ομήρους. Έχουν όμως αφήσει πίσω τους τους σωρούς πελώριους πυρομαχικά, σάρι, έξι κανόνια.

Αλλαγή του τρόπου άρδευσης στον κάμπο Κόνιτσας ΚΑΙ κάποιες σκέψεις από μη ειδικό για την γεωργία

Του Βασίλη Τσιαλιαμάνη,
Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου
Κόνιτσας, e-mail : tslal-b@otenet.gr

α. Ο νομάρχης Ιωαννίνων Αλέκος Κακριμάνης κατά το τελευταίο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου τρέχοντος έτους ανακοίνωσε το χαρμόσυνο γεγονός για τους Κονιτσιώτες, ότι υπήχθη στο πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2013» η κατασκευή του έργου «Αλλαγή του τρόπου άρδευσης στον κάμπο Κόνιτσας» προϋπολογισμού 16.345.000 ευρώ, με χρόνο αποπεράτωσεως την 31η Δεκεμβρίου 2013.

Προβλέπεται η αντικατάσταση του υπάρχοντος συστήματος άρδευσης με την κατασκευή υπόγειου σωληνωτού δικτύου υπό πίεση, η χάραξη του οποίου θα ακολουθήσει την υφιστάμενη (των διωρύγων). Το οδικό αγροτικό δίκτυο, το αποστραγγιστικό δίκτυο και το αντιπλημμυρικό δίκτυο θα διατηρηθούν με επεμβάσεις καθαρισμού, αποκατάστασης, συμπλήρωσης και βελτίωσης. Η άρδευση θα γίνεται με δίκτυο τεχνικής βροχής.

β. Είχα γράψει σε παλιότερο σημείωμά μου στο περιοδικό μας ότι αποτελεί μέγα αναπτυξιακό «γεγονός», άξιο να μνημονεύεται και να γιορτάζεται ετήσια, η κατασκευή την δεκαετία του 1950 του φράγματος και του αρδευτικού αύλακα που οδηγεί το νερό από τον Αώο ποταμό στα χωράφια μας. Ακο-

λούθησε στην δεκαετία του 1980 ο αναδασμός στους αγρούς και τώρα έρχεται να συμπληρώσει αυτή την αγροτική αναπτυξιακή προσπάθεια το εξαγγελθέν μεγάλο έργο, που σίγουρα θα αλλάξει, και πρέπει να αλλάξει, τα δεδομένα της αγροτικής παραγωγής και της τοπικής οικονομίας. Οι αγροτικοί κλήροι στην περιοχή μας είναι σε στρέμματα μικροί, που γίνονται μικρότεροι στις περιπτώσεις κληρονομικής διαδοχής και πλείστοι κλήροι ανήκουν όχι σε κατ' επάγγελμα αγρότες (ανήκουν σε μαγαζάτορες, δημοσίους υπαλλήλους, ξενιτεμένους κλπ) και οι καλλιεργητές πληρώνουν για την καλλιέργειά τους μισθώματα, που μειώνουν τα εισοδήματά τους. Το οικονομικό πρόβλημα μεγαλώνει με την καλλιέργεια μόνο παραδοσιακών προϊόντων (καλαμποκιού, τριφυλλιού κλπ) λίγου μόχθου αλλά μικρής απόδοσης και ο κάμπος μετά τον αναδασμό περιήλθε στα «χέρια» ολίγων, που διαθέτουν καλλιεργητικά μηχανήματα. Όταν αποπερατωθεί το έργο της αλλαγής του συστήματος άρδευσης θα δοθεί η δυνατότητα αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών και σίγουρα θα υπάρχει οικονομία στην κατανάλωση αρδεύσιμου νερού (θα έρθει καιρός που θα τοποθετηθούν και υδρο-

μετρητές), στην χρήση των λιπασμάτων (αν και οι σημερινές απαιτήσεις είναι, και περισσότερο οι αυριανές απαιτήσεις θα είναι, για προϊόντα βιολογικών καλλιεργειών) και στην χρησιμοποίηση μηχανημάτων. Σήμερα διοχετεύεται σχεδόν ολόκληρο το ποτάμι του Αώου για άρδευση των χωραφιών, (ξηραίνεται η κοίτη του ποταμού χαμηλά προς την Καλλιθέα) «ξεπλένονται» οι αγροί και τα λιπάσματα οδηγούνται στους αποστραγγιστικούς αύλακες και έχομε υπερτροφία εκεί των φυτών. Οι μικροί κλήροι απαιτούν αλλαγή καλλιεργειών που χρειάζονται ένταση εργασίας και έχουν μεγάλη στρεμματική απόδοση, όπως (προχειρώς και από μη ειδικό:) δενδροκαλλιέργειες, κηπευτικά (και σε θερμοκήπια), βιολογικές καλλιέργειες, αρωματικά φυτά, λουλούδια, νέες καλλιέργειες κλπ. Το γεωργικό επάγγελμα, όπως και κάθε επάγγελμα είναι «επιστημονικό» (για να είναι ευχάριστο και για να φέρει καλό εισόδημα) και από την πρώτη στιγμή της ασκήσεώς του χρειάζεται γεωπονικές γνώσεις που αποκτώνται στο θρανίο σε συνδυασμό με την πρακτική άσκηση στο χωράφι. Δεν αρκεί ο ιδρώτας θέλει και ασκημένο μυαλό. Η εποχή του αγροτικού νοικοκυριού της μιας αγελάδας και ενός γαίδαρου ως μεταφορικό μέσου πέρασε, και ορθά, ανεπιστρεπί. Η Αναγνωστοπούλεια Γεωργική Σχολή Κόνιτσας έκλεισε δυστυχώς προ πολλών ετών τις πόρτες της. Απομένει η Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης, μοναδική νομίζω στο είδος της,

με σύγχρονες μεθόδους μάθησης και πρακτικής άσκησης.

γ. Η Πολιτεία πρέπει να δει με ανοιχτό μυαλό και μακροπρόθεσμα, για χίλιους λόγους, το πρόβλημα της ερήμωσης της υπαίθρου σε συνδυασμό με την αεργία και ανεργία των νέων. Φθάνουν πια οι προσλήψεις στο Δημόσιο, μεγαλώνουν το «πρόβλημα». Μοίρασμα δημοσίων γαιών και εγκαταλειμμένων ιδιωτικών (στην περιοχή μας δεν υπάρχουν άξιες λόγου εκκλησιαστικές γαίες), ιδία σε παραμεθόριες και ορεινές περιοχές, σε νέους (Ελλαδίτες, ομογενείς, οικονομικούς πρόσφυγες) μετά από φοίτησή τους σε σύγχρονες «πρακτικές» αγροτικές σχολές με πλήρη κάλυψη όλων των εξόδων και χορήγηση ευπρεπούς φιλοδωρήματος (όπως γίνεται και με τους μαθητές των Στρατιωτικών Σχολών) για να δει «ζωή» η επαρχιακή Ελλάδα. Το μοίρασμα να μην αφορά την διάθεση κατά κυριότητα των γαιών αλλά μόνο την εκμετάλλευσή τους με απαγόρευση μεταβιβάσεως, πλην των τέκνων εφόσον ασκούν το γεωργικό επάγγελμα. Παραχωρούνται μόνο όσο και εφόσον καλλιεργούνται. Οι Τούρκοι είχαν ένα «σοφό» δικαίωμα επί των ακινήτων, το «τεσαρούφ» που μεταφράζεται σε απλό δικαίωμα εξουσιάσεως επί της γης. Δεινοπάθησε η Ελλάδα με την παραχώρηση γεωργικών κλήρων, που λόγω της αστυφιλίας και της ανάγκης οικιστικής γης και για λόγους ψηφοθηρικούς, έγιναν και πουλήθηκαν ως οικόπεδα και απέφεραν

κεφάλαια άκοπα και ανίδρωτα στους κληρούχους περιαστικών περιοχών, μειώνοντας όμως κατά πολύ την γεωργική παραγωγή. Το παραπάνω μοίρασμα να συνοδεύεται από την παραχώρηση «σπιτότοπου» ή και σπιτιού κατά το πρότυπο της παραχώρησης των εργατικών κατοικιών, χώρου για κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και χορήγηση εξοπλισμού και δανείων. Αυτονόητη η αυστηρή καθιέρωση χρήσεων γης. Το Βυζάντιο εγκαθιστούσε στην μεθόρια περιοχή, και για αμυντικούς λόγους, ακρίτες με παραχώρηση γαιών. Το Ισραήλ κτίζει ολόκληρους οικισμούς και εγκαθιστά εβραίους σε κατακτημένα αραβικά εδάφη για να τα διατηρήσει. Βέβαια ο γράφων αυτές τις γραμμές δεν συμφωνεί με τον κατακτητικό αυτό στόχο, αλλά το αναφέρει το γεγονός μόνο ως μέθοδο. Εμείς βλέπουμε την Πολιτεία να έχει στην διάθεση των συνοριοφυλάκων υπηρεσιακά λεωφορεία που τους φέρνουν από τα Ιωάννινα και τους ξαναπαίρνουν εκεί μετά την υπηρεσία τους στην Κόνιτσα. Η φύλαξη δεν προϋποθέτει την εγκατοίκηση των φυλάκων στον τόπο φύλαξης; Από τότε που η Πολιτεία καθιέρωσε την πενθήμερη εργασία στις δημόσιες υπηρεσίες οι «γιωταχικώς» καθημερινά μεταβαίνοντες στην Κόνιτσα δημόσιοι υπάλληλοι ενδέχεται να μην γνωρίζουν ούτε την πλατεία της Κόνιτσας. Η εξυπηρέτηση του πολίτη δεν προϋποθέτει την εγκατοίκηση των δημοσίων υπηρετών μαζί του στον ίδιο τόπο για τον συγχρωτισμό

τους; Τα πολλά και καίρια προβλήματα των αστικών κέντρων λύνονται καλύτερα με την υλοποίηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στην ύπαιθρο χώρα παρά με έργα σ' αυτά, που χάνουν την αξία τους και την σημασία τους γρήγορα, λόγω της συνεχιζόμενης αστυφιλίας σε συνδυασμό τελευταία με τον απρογραμμάτιστο ερχομό και την «κυνηγημένη» παραμονή οικονομικών προσφύγων.

Οι κινήσεις αυτές για αγροτική αποκατάσταση των νέων πρέπει να γίνουν από την Πολιτεία και δυστυχώς όχι και από τα «κάτω», ούτε και από την πνιγμένη στα προβλήματα τοπική αυτοδιοίκηση, αφού εξάλλου οι αγροτικές «συλλογικότητες», αγροτικοί συνεταιρισμοί, αγροτικοί σύλλογοι κλπ. από καιρό έχουν αχρηστευθεί αφού ο ρόλος τους εξαντλείτο στην υπεράσπιση κομματικών συμφερόντων. Η δημιουργία και λειτουργία της Αγροτικής Εστίας (κατά το πρότυπο της Εργατικής Εστίας) με παροχή μορφωτικών και ψυχαγωγικών δυνατοτήτων στους αγρότες είναι προς την ορθή κατεύθυνση. Προέχει όμως να έχουμε και να κάνουμε σύγχρονους αγρότες με ζηλευτό εισόδημα.

Η Πολιτεία φαίνεται να κάνει μερικά το χρέος της στην περιοχή μας. Η εξαγγελία της δημοπράτησης της μελέτης επέκτασης της Ιόνιας οδού από το Καλπάκι μέχρι την Κόνιτσα, η εξαγγελία χρηματοδότησης κατασκευής πίστας κανώ-καγιάκ στον Αώο, η εξαγγελία κατασκευής του παραπάνω αρδευτικού

έργου, και μάλιστα με αποπεράτωση σε μια τριετία, μας γεμίζουν ελπίδες. Και κατά το στάδιο της κατασκευής του δαπανηρού έργου θα έχουμε «μεροκάματα» και τεχνογνωσία. Πρέπει όμως και εμείς οι Κονιτσιώτες να ανοίξουμε την περπατησιά μας. Η μизέρια, δυστυχώς, είναι και επιλογή μας. Υπάρχουν και ευοίωνα σημάδια, τελευταίως, με την βοήθεια των τοπικών γεωπόνων, κατασκευάσθηκαν και λειτουργούν στον κάμπο μας από νεαρής ηλικίας αγρότες σύγχρονες σταυλικές εγκαταστάσεις προβατοτροφίας, αιγοτροφίας και αγελαδοτροφίας. Το τριφύλλι, το χόρτο, το καλαμπόκι κλπ, πρέπει να γίνεται κρέας, να γίνεται γάλα και αργότερα ελπίζουμε και επώνυμο γιαούρτι και επώνυμο τυρί που θα «στολίζουν» τα

Στις 6-10-2009 έφυγε από κοντά μας, όρθιος, ο ευπατρίδης Κονιτσιώτης Γιάννης Λυμπερόπουλος. Παρέμεινε μέχρι το θάνατό του νέος παρά τα ενενήντα περίπου χρόνια του. Υπήρξε απλός και ευγενικός στην συμπεριφορά, οξύνους στην σκέψη, καλός συζητητής και άριστος χειριστής της ελληνικής γλώσσας, μελετηρός, πολυμαθέστατος, ανοιχτό και καθαρό μυαλό, πλούσιος σε ιδέες, οραματιστής και ρεαλιστής, επιστήμονας, διανοητής, συγγραφέας. Ξόδεψε γόνιμα τον χρόνο του υπηρετώντας τα συμφέροντα του τόπου μας μέχρι την τελευταία στιγμή της ζωής του. Ανέδειξε τον πολιτισμό μας και την ιστορία μας. Έγραψε ολόκληρα βιβλία και κείμενα στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» για την ολόπλευρη ανάπτυξη, και κυρίως για την

ράφια των μεγαλοπαντοπωλείων. Οι φάρμες, συνδυαζόμενες και με τον αγροτουρισμό είναι του καιρού μας. Αυτό απαιτεί ο μικρός γεωργικός κλήρος στην περιοχή μας που θα πρέπει να γίνει γεωργο-κτηνοτροφικός-τουριστικός κλήρος. Πλέον των αρδεύσιμων εκτάσεων δεν θα πρέπει να μείνουν αναξιοποίητες και οι ξηρικές γαίες. Υπάρχουν χίλιοι επιστημονικοί τρόποι να αποδώσουν όπως και οι ποτιστικοί αγροί. Τελευταία διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι σύγχρονη ξηρική καλλιέργεια είναι τα «γομαράγκαθα», για αντικατάσταση ως καύσιμης ύλης του βρώμικου λιγνίτη στα εργοστάσια της ΔΕΗ που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια.

B.T.

αγροτουριστική ανάπτυξη, της περιοχής μας. Οι προτάσεις του πάντοτε ήταν και θα είναι επίκαιρες. Η πνευματική κληρονομιά του με κληρονόμους όλους μας είναι πλούσια. Το τελευταίο του κείμενο στην «ΚΟΝΙΤΣΑ» (τεύχος Ιουλίου-Αυγούστου 2009) αφορούσε πρότασή του για καλλιέργεια της ροδιάς στον τόπο μας. Εάν πληροφορήθηκε την εξαγγελία για την αλλαγή του τρόπου άρδευσης στον κάμπο μας, σίγουρα πολύ θα χάρηκε, γιατί είχε την «έμμομη ιδέα» ότι ο κάμπος θα σώσει την Κόνιτσα.

Ο θάνατός του είναι μεγάλη απώλεια για την Κόνιτσα. Θα μας λείψει. Θα τον θυμόμαστε πάντοτε. Αιωνία του η μνήμη.

B.T.

Ημερίδα-Συνάντηση εργασίας

Προώθηση της Διαδημοτικής Συνεργασίας για την εφαρμογή προγράμματος Ανακύκλωσης Στερεών Αποβλήτων

ΚΟΝΙΤΣΑ, 23-9-2009

(Η εισαγωγική ομιλία της Υπεύθυνης του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας κ. Κατερίνας Τσούβαλη)

Στο σχεδιασμό των έργων τους οι Δήμοι συνήθως οραματίζονται και προγραμματίζουν μεγάλα έργα, για να αφήσουν εποχή, π.χ. να στήσουν τελεφερίκ, μεγάλα κτηριακά συγκροτήματα, να εκτρέψουν ποτάμια κ.α.. Ίσως να είναι καλά όλα αυτά, όχι όμως θέμα της σημερινής εκδήλωσης.

Δίπλα σ' αυτά υπάρχουν τα απλά, τα καθημερινά που έχουν να κάνουν με την ποιότητα της ζωής μας, την υγεία μας, την ποιότητα του τόπου που ζούμε, του περιβάλλοντός μας, που είναι το σπίτι ανθρώπων και ζώων.

Ένα πρόβλημα καθημερινότητας είναι αυτό της διαχείρισης των απορριμμάτων.

Κάθε χρόνο η Ελλάδα παράγει πέντε εκατομμύρια τόνους οικιακών αποβλήτων, που θα μπορούσαν να καλύψουν την Εθνική οδό Αθήνας – Αλεξανδρούπολης με ένα στρώμα ύψους πάνω του ενός μέτρου.

Σ' αυτά να προσθέσουμε τις χιλιάδες τόνους βιομηχανικών και νοσοκομειακών αποβλήτων, καθώς και τις μεγάλες ποσότητες αδρανών υλικών, που καταλήγουν στις χωματερές. Καταλαβαίνουμε λοιπόν, γιατί τα απορρίμματα είναι ο εφιάλτης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Κάθε γωνιά της Ελλάδας, κάθε ρέμα, κά-

θε άκρη του δρόμου, αποτελεί σκουπιδοτόπο. Κάτι που προσβάλλει την υγεία μας, την τοπική και εθνική οικονομία, τραυματίζει τον πολιτισμό μας, πληγώνει την αισθητική μας.

Το πρόβλημα των απορριμμάτων μπορεί να αντιμετωπιστεί με ενημέρωση – ευαισθητοποίηση και δράση όλων. Αν συνειδητοποιήσουμε ότι είμαστε μέρος του περιβάλλοντός μας και όχι ξεκομμένοι από αυτό, θα αλλάξουμε στάση και καθημερινή πρακτική ζωής. Και τις περισσότερες φορές δε μιλάμε για δραματικές αλλαγές αλλά για απλές καθημερινές πράξεις, όπως π.χ. να κλείνουμε στο σπίτι μας τα φώτα που δε χρειαζόμαστε, να περιορίσουμε το πλήθος της πλαστικής σακούλας ή τα είδη με υπερβολική συσκευασία. Τόσο απλά.

Συνήθως όλοι μας, ως γονείς, κάνουμε τα πάντα για τα παιδιά μας. Να έχουν τα καλύτερα ρούχα, το καλύτερο φαγητό, τις σπουδές τους. Γιατί να μη μας προβληματίζει η ποιότητα του αέρα που αναπνέουν, του νερού που πίνουν, το κλίμα στο οποίο θα ζήσουν;

Όμως μαζί με την προσωπική ευθύνη είναι απαραίτητη και η βούληση των φορέων της εξουσίας, γιατί εκείνοι παίρνουν τις αποφάσεις. Κεντρική εξουσία και Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορούν να προγραμματίσουν και να κάνουν έργα σωστής διαχείρισης των απορριμμάτων. Η

Ελλάδα ευτυχώς διαθέτει πολλούς επιστήμονες, που μεταφέρουν όλη τη γνώση από τα πιο εξελιγμένα συστήματα προστασίας του περιβάλλοντος

Απαιτείται λοιπόν πολιτική βούληση και κοινωνική συμμετοχή. Η σωστή διαχείριση των απορριμμάτων βασίζεται στα:

Μείωση του όγκου τους

Επαναχρησιμοποίηση των υλικών.

Ανακύκλωση (μετά από επεξεργασία να αποκτήσουν πάλι χρήση τα άχρηστα)

Ανάκτηση υλικών (π.χ. συσκευές κ.α. που πετιούνται, περιέχουν πολύτιμα υλικά, που ανακτώνται)

Χ.Υ.Τ.Υ. (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων)

Δίνουμε δηλαδή πρώτα σημασία στο να μειώσουμε τη σπατάλη, μετά να αγοράζουμε αυτά που επαναχρησιμοποιούνται, που μπορούν να ανακυκλωθούν ή να ανακτηθούν και τέλος τα υπολείμματα να πηγαίνουν στους Χ.Υ.Τ.Υ.

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας από το 1996, προσπαθεί να βοηθήσει στον τομέα της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με συστάσεις, σεμινάρια, ημερίδες και παρεμβάσεις στην κοινωνία.

Από το 2001 εφαρμόζει πρόγραμμα Ανακύκλωσης συγκεντρώνοντας υλικά χαρτί, αλουμίνιο, πλαστικό, γυαλί, μπαταρίες) και τα προωθεί σε Κέντρο Διαλογής στα Γιάννενα, με δικά του έξοδα, που εξοικονομεί από τα λειτουργικά του.

Από φέτος συνεργάζεται με το Δήμο Ιωαννιτών και εφαρμόζει πρόγραμμα ανακύκλωσης σε 11 Δημοτικά σχολεία της πόλης των Ιωαννιτών, με δυνατότητα

επέκτασης.

Πολύ λίγο θα πει κανείς. Σε συμβολικό όμως επίπεδο είναι μεγάλο, γιατί οι μικροί μαθητές δίνουν με τις πράξεις τους, μάθημα στους μεγάλους.

Στην Κόνιτσα, απ' όπου έχουμε την περισσότερη εμπειρία εφαρμογής του προγράμματος, η κοινωνία βοηθάει. Θα λέγαμε πως είναι έτοιμη. Αρχές, με πρώτη την Ι. Μητρόπολη, φορείς, σχολεία, πολίτες συμμετέχουν και χαιρόμαστε γι αυτό.

Όμως το πρόβλημα των απορριμμάτων απαιτεί ολοκληρωμένο σχεδιασμό σε επίπεδο τοπικό, περιφερειακό, εθνικό.

Όσοι να λειτουργήσουν τα σχεδιασμένα συστήματα, οι κοινωνίες, με πρωτόπορο την Τοπική Αυτοδιοίκηση, μπορούν να κάνουν τα δικά τους βήματα.

Στην κατεύθυνση αυτή οργανώσαμε τη σημερινή ημερίδα-συνάντηση εργασίας με τη συνεργασία του Δήμου Κόνιτσας.

Στόχος της εκδήλωσης η ενημέρωση από ειδικό επιστήμονα, η γνώση των συστημάτων διαχείρισης απορριμμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα και η προώθηση διαδημοτικής συνεργασίας για να υπογραφεί η σύμβαση με την Ελληνική Εταιρεία Ανακύκλωσης-Αξιοποίησης Απορριμμάτων και όχι μόνο.

Όσα ως μικρή κοινωνία μπορούμε να κάνουμε θα μας παρουσιάσει ο κύριος Δημήτριος Δερματάς, Γενικός Διευθυντής του Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, προετοιμάζοντας τη συζήτηση που θα ακολουθήσει.

*Ευχαριστούμε
για την παρουσία σας*

ΕΚΘΡΩΒΕΙΣ

Φωτ. Λάμπρος Ράπτης

28ης Οκτωβρίου 2009

Φωτ. Παναγιώτη Τσιγκούλη

Φωτ. Παναγιώτη Τσιγκούλη

ΙΔΡΥΣΗ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Στις 11-8-2009 στην αίθουσα τελετών του Δημαρχείου Κόνιτσας πραγματοποιήθηκε συνέλευση, που αποφάσισε την ίδρυση σωματείου με έδρα την Κόνιτσα και επωνυμία την «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ-ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ».

Καταστατικοί του σκοποί είναι: **α.** Η διατήρηση των δεσμών και η γνωριμία μεταξύ των αποφοιτησάντων από το Γυμνάσιο και το Λύκειο Κόνιτσας, ανεξάρτητα γενεάς και τόπου διαμονής στην Ελλάδα ή το εξωτερικό. **β.** Η παροχή κάθε βοήθειας στα μέλη του Σωματείου **γ.** Η παροχή κάθε βοήθειας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο Κόνιτσας και στους μαθητές των **δ.** Η συμβολή με κάθε τρόπο στην οικονομική, κοινωνική, μορφωτική και πολιτιστική ανάπτυξη της κάποτε επαρχίας της Κόνιτσας που συναποτελούν οι δήμοι Κόνιτσας και Μαστοροχωρίων. **ε.** Η συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, ανεξάρτητα από την νομική μορφή τους, που έχουν στα ενδιαφέροντά τους την πρόοδο της κάποτε επαρχίας Κόνιτσας, καθώς και με αντίστοιχα σωματεία άλλων περιοχών.

Στην ίδρυση του σωματείου πρωτοστάτησε ο συμπατριώτης μας καθηγητής

Πανεπιστημίου στην Ελβετία Βασίλης Γκότζος.

Αν ληφθεί υπόψη ότι πάμπολλοι απόφοιτοι του παλιού εξαταξίου Γυμνασίου και του μετέπειτα Λυκείου κατέχουν εξέχουσες θέσεις σε διάφορους κοινωνικούς τομείς στην Ελλάδα και στις πέντε Ηπείρους του πλανήτη μας, μπορεί το παραπάνω σωματείο, εκτός από όργανο επικοινωνίας των απανταχού Κονιτσιωτών, να γίνει και μοχλός προώθησης των συμφερόντων της κάποτε Επαρχίας Κόνιτσας.

Μέλη του προσωρινού διοικητικού συμβουλίου ορίστηκαν οι: α) Σπύρος Γκότζος β) Βασίλειος Κουκέσης γ) Ιωάννης Τσαρούχης δ) Παναγιώτης Παγουρτζής ε) Γεώργιος Παπαθεμιστοκλέους. Ο κατάλογος των ιδρυτικών μελών θα είναι ανοιχτός μέχρι 15-10-2009 και ο κάθε απόφοιτος που θέλει να εγγραφεί μπορεί να το κάνει ερχόμενος σε επαφή με τα μέλη του προσωρινού συμβουλίου και καταβάλλοντας 30 ευρώ, για δικαίωμα εγγραφής και πρώτη ετήσια συνδρομή. Η εγγραφή και συμμετοχή όλων των αποφοίτων είναι απαραίτητη για την επίτευξη των μεγάλων στόχων του σωματείου.

ΒΑΣΩ Ζ. ΠΑΝΤΑΖΗ
Δικηγόρος Αθηνών

Αφοί Διογενίδη 4 -
11473 - Αθήνα
Τηλ.: 210 6445895

ΚΟΝΙΤΣΑ

**Μην ξεχνάτε
τη συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΤΑ ΕΤΗ 1895-97

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χ. Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Τα παρακάτω κείμενα αφορούν σε γεγονότα που συνέβησαν στην επαρχία της Κόνιτσας κατά τα έτη 1895-1897. Είχαν δημοσιευθεί στην αθηναϊκή εφημερίδα «Φωνή της Ηπείρου, τα μὲν πρώτα 4 στο φύλλο της 12.10.1895, τα δε υπόλοιπα σε φύλλα των οποίων τις χρονολογίες σημειώνω εντός παρενθέσεων. Ο συντάκτης τους πρέπει να ήταν Κονιτσιώτης, αλλά δεν γνωρίζαμε το όνομά του.

- Προ τινων ημέρων αφίκετο εις Κόνιτσαν ο ιεροκήρυξ Γεώργιος ἔγ-
γονος του νεομάρτυρος Γεωργίου, ως,
επόμενος ταις αρχαίς του πάππου αυ-
τού, ο οποίος προσέφερεν εαυτὸν ολο-
καύτωμα εις τον βωμόν της ιεράς πίσ-
τεως και θρησκείας, και ούτος υπέρ της
θρησκείας περιφέρεται τας κωμοπόλεις
και χωρία της Ηπείρου μόνον ἵνα κη-
ρύξη τον λόγον του θεού, πειρώμενος
να εμπνεύση εις τους ανθρώπους αγά-
πην και ομόνοιαν, αντί της διχονοίας,
ἥτις δυστυχῶς κυριαρχεῖ επί των πλεί-
στων κοινοτήτων της Ηπείρου δια αση-
μάντους αιτίας. Ἄμα τω ακούσματι περί
της αφίξεως αυτού, πάντες ἔσπευσαν
ἵνα τύχῃσι της γνωριμίας αυτού, τηρού-
ντες αμείωτον τον σεβασμόν προς την
ιεράν μνήμην του αειμνήστου πάππου
αυτού. Ἰδίως αι γυναῖκες, ως διακρι-
νόμεναι δια τα θρησκευτικά αυτῶν αι-
σθήματα, ανέμενον εναγωνίως την Κυ-
ριακὴν, ὅτε ἐδήλωσεν ο ιεροκήρυξ
Γεώργιος ὅτι θα ομιλήσῃ εν τη εκκλησία
του αγίου Νικολάου. Την Κυριακὴν, ὅτε
ετελέσθη και αρχιερατικὴ λειτουργία, η
εκκλησία ἔβριθεν ανθρώπων ἐξ αμφο-
τέρων των φύλων και ἐκ των δύο συνοι-

κιῶν της Κονίτσης. Ο ιεροκήρυξ Γεώρ-
γιος, αναβάς ἐπὶ του ιεροῦ ἄμβωνος,
ωμίλησε λόγον πρόσφορον, λαβὼν ως
θέμα την αγάπην· ευγλώπτως ἀνέπτυξε
το θέμα, κατακηλών τα ὠτα των ευσε-
βῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅτε ἐκ των γενικῶν
παρατηρήσεων ἦλθεν εις μερικάς, πα-
ρεξειράπη λίαν, ἐπειδὴ κατά τον χρό-
νον της αφίξεως αυτού ἐνταύθα ἀνε-
φύη το δεσποτικὸν ζήτημα, πρόξενον
γενόμενον της διαιρέσεως των κατοί-
κων Κονίτσης εις δύο ἀντιθέτους μερί-
δας, εις δεσποτικὴν και ἀντιδεσποτικὴν.

Ο ιεροκήρυξ Γεώργιος κακῶς πρά-
ξας ἔθιξε το ζήτημα τούτο και συνέστησε
σύμπνοιαν, εἰρήνην, ομόνοιαν, ἀποκα-
λέσας ἀπὸ του ἄμβωνος τους υποκινού-
ντας και υποθάλλοντας τας διχονοίας
δημοκόπους δημαγωγούς, ἐξαμβλώ-
ματα, εἰπὼν και την φράσιν του Δημο-
σθένους «οὐκ αἰσχύνῃς ὦ Αἰσχύνῃ, ὦ
της πόλεως αἰσχύνῃ», ὅτε πάραυτα η
γνώμη των πολιτῶν, ην κατ' ἀρχάς
εσχημάτισαν υπέρ αυτού, μετεβλήθη εις
ἀντιπάθειαν και τους πλείστας κατέ-
λαβεν η ἐπιθυμία της ἐκδικήσεως κατ'
αυτοῦ ὡς μεροληπτούντος και υβρί-
ζοντος ἀναισχύντως, ἐπισήμως, πρόσω-

πα άξια σεβασμού· πολλοί μένεα πνέοντες κατ' αυτού εφρόντιζον να εύρωσι μέσον εκδικήσεως. Αλλ' ατυχώς το μέσον της εκδικήσεως, όπερ εφεύρον ην αισχρόν και λέγειν, ατιμωτικόν, προδοτικόν, ελέγχον την εξαχρείωσιν των ανθρώπων· διότι δεν ησχύνθησαν τινες, λησμονούντες τα ιερά καθήκοντα προς την σεπτήν σκιάν του αγίου, και προέβησαν εις συκοφαντίαν, κατηγορήσαντες τον ιεροκήρυκα Γεώργιον εις τας ημετέρας αρχάς ότι δήθεν είναι απεσταλμένος υπό της Ελληνικής κυβερνήσεως να προσηλυτήση τους Βλάχους. Δια τούτο αμέσως εγένετο κατ' οίκον έρευνα και τηλεγραφικώς εζήτησαν οδηγίας παρά του Βαλή, ος διέταξε να αποστείλωσιν αυτόν εις Ιωάννινα υπό συνοδίαν δύο σοβαρίδων· εν Ιωαννίνοις ανακριθείς εκηρύχθη αθώος και απελύθη· δικαίως και νομίμως έπραξαν αι αρχαί Ιωαννίνων. Συνιστώμεν εις τον πανοσ. Γεώργιον να είναι ψυχρότερος και ουχί τοσούτον παράφορος, προς δε οφείλει, σκεπτόμενος εμπριθέστερον, να κατανοήση τον σκοπόν της αποστολής του και τα μέσα προς επιτυχίαν αυτού ίνα μη συμβώσι του λοιπού παρόμοια γεγονότα. Λυπούμαι πολύ μη δυνηθείς να μάθω τα πρόσωπα εκείνα τα προβάντα εις την αναίσχυντον συκοφαντίαν και προδοσίαν, ίνα δημοσιευθώσι τα ονόματα αυτών προς σιγματισμόν.

- Το Παζαρόπουλον εγένετο και φέτος όπως πάντοτε με την συνήθη κίνησιν, αγορασταί όμως ήσαν ολίγοι και ένεκα τούτου όλα ήσαν ευθηνά. Χάρις εις τα

ληφθέντα υπό της εξουσίας μέτρα ουδόλως διαταράχθη η τάξις. Ούτε κλοπαί ούτε άλλο τι εγνώσθη. Στρατιώται εφύλαπτον εις όλην την γραμμήν του κάμπου και εις το Βοηδομάτι, όπως ούτω προλάβωσι παν κακοποιόν κίνημα.

- Το Βοηδομάτι υπάγεται εις την περιφέρειαν του Αληζώτ Τσεφλικίου, υπαγομένου και αυτού εις το Ζαγόριον. Επ' αυτού βέηδες διάφοροι προ ετών, άγνωστον πως, κατέλαβον διαφόρους βοσκάς και όταν φέρουν εκεί τα ζώα αυτών προξενούν μεγάλην καταστροφήν εις τους αγρούς και παντοιοτρόπως καταπιézουν τους κατοίκους, οίτινες ανωφελώς ανεφέρθησαν εις τας εν Ιωαννίνοις αρμοδίους αρχάς, διότι αι αναφοραί αυτών δεν ελήφθησαν υπ' όψιν. Δίκαιον είναι όπως η Α.Ε. ο γενικός διοικητής Χιβζή πασάς εξετάση τα αφορώντα το ζήτημα τούτο και απαλλάξη πολλάς κοινότητας από της ενοχλήσεως των βέηδων τούτων· Οι κάτοικοι, αφού πολλάκις ανεφέρθησαν εις Ιωάννινα και δεν εισηκούσθησαν, απηλπίσθησαν φοβούμενοι και τους βέηδες οίτινες είνε ικανοί και εις πολλά άλλα βίαια μέτρα να προβώσιν.

- Συντάκτης της «Ακροπόλεως», επισκεφθείς την Ρωμουνίαν, γράφει τα εξής. «Εις το Τούρνο-Σεβερίνον, εδώ ακμάζει το Ηπειρωτικόν στοιχείον. Περί τους εκατόν γεροί οικοκυραίοι. Όλοι δε από το χωριό της ευάνδρου Ηπείρου, από το Πάπιγκο. Οι Παπιγκιώται μπορεί να ειπή κανείς ότι έχουν αποροφήσει το Σεβερίνον. Αυτοί έχουν τα σπουδαιό-

τερα κτήματα, αγροτικά τε και άστικά. Είνε δύο τρεις απ' αυτούς σχεδόν εκατομμυριούχοι. Και άνθρωποι αυτοδημιούργητοι, με λίγα γράμματα, αλλά με έκτακτα χαρίσματα φιλεργίας, δραστηριότητας και οικονομίας. Τι θαυμαστά δε τα Ηπειρωτικά των έθιμα. Αυτοί μεν βιοπαλαίουν εν τη ξένη γη δια να εξασφαλίσουν τον επιούσιον, τας δε οικογενείας των τας έχουν εις το χωριό των το Πάπιγγο». (12.10.1895).

- Εις τα πλείστα χωρία του Ζαγορίου ενέσκηψε και κατά το έτος τούτο η ακρίς (μάστακας), ήτις πολλάς καταστροφάς επέφερεν εις τα σπαρτά· οι κάτοικοι ανεφέρθησαν εις την διοίκησιν Ιωαννίνων, η οποία απέστειλεν εις τα παθόντα χωρία τον επιθεωρητήν της Γεωργίας κ. Πάππην και τον μουδέρην Τσεπελόβου. Οι κάτοικοι ενίων χωρίων, ιδία της Αρτσιστης μόνοι κατενόησαν τον κίνδυνον και αυθορμήτως και άνευ ανωτέρων διαταγών προέβησαν εις την συλλογήν και καταστροφήν χιλίων εκατόν οκάδων ακρίδος, αναφέρονεν ότι εν δράμιον περιλαμβάνει 300 ακρίδας, ήτοι η οκά 120.000 ακρίδας, ώστε αι 1.100 οκάδες κατέστρεψαν οι Αρτσιστινοί περιλαμβάνουν 110 εκατομμύρια ακρίδας· 900 δε οκάδας κατέστρεψαν τα χωρία Αγ. Μηνάς, Βιτσικόν και Αλ. Τσαφλίκ. Εις μέρη της επαρχίας Λιεσκοβικίου 2400 οκάδας. Επίσης και εις τα μέρη της Κονίτσης συντόνως ειργάσθησαν προς καταστροφήν αυτής (21.7.1896).

Την επαρχίαν Κονίτσης διέτρεχε πρό τινος Τσάγγας τις, όστις ως λέγεται

μετήρχετο το επάγγελμα του συκοφάντου. Δια μηδαμινάς και ανυπάρκτους αιτίας εκατηγόρει αθώους πολίτας ως συνομωτούντας κατά του καθεστώτος, οίτινες ερρίπτοντο εις τας φυλακάς. Ούτος ευρέθη προ ημερών φονευμένος πλησίον του χωρίου Λουπσκου, τιμωρηθείς ίσως υπό τινος των παθόντων ένεκα των συκοφαντιών του (4.10.1896).

- Ο Παν. Β. Ρούβαλης εκ του χωρίου Γράτσιανης της Κονίτσης, 45 ετών, τραυματίσας τον συγχωριανόν του Θεοδ. Χρήστου, φυγοδικεί (4.10.1896).

- Ο εκ Μολίστης της επαρχίας Κονίτσης Χρήστος Νικολάου τελευτήσας εν Βουκουρεστίου τω 1885, είχε κληροδοτήσει δια διαθήκης εις την μονή της επαρχίας δύο οικίας κειμένας εν τη πλατεία Άμζι του Βουκουρεστίου. Η μονή έπεμψε τότε επίτροπον τον κ. Ζήσον Κούσιον, όστις επώλησε την μίαν των οικιών. Αλλά κατά το 1891 παρουσιάσθη ως κληρονόμος συγγενής του αποθανόντος κ. Γεώργιος Λούλιος εις ον το εφετείον επεδίκασε τας οικίας, καταδικάσαν τον κ. Ζ. Κούσιον ν' αποδώση το εκ της πωλήσεως της οικίας ποσόν τω κ. Λούλιω. Εκδικασθείσης όμως προ ημερών της υποθέσεως υπό του Ακυρωτικού, εδόθη δίκαιον εις τον κ. Κούσιον, επιτυχώς υπέρ αυτού συνηγορησάντων των δικηγόρων κ.κ. Μισίρ και Αριών. Ευχόμεθα όπως το δικαστήριον εκδώση την ιδίαν απόφασιν και δια την ετέραν οικίαν και ούτω προστατευθώσι τα συμφέροντα της μονής (26.12.1897).

στο Γραμματεία του είπε: «Γράψε: Υποκύψας στα βασανιστήρια.» «Και σύ;» ρώτησα. Όταν ήρθε η σειρά μου ο στρατοδίκης μου είπε να του πω αν όσα ανφέρθηκαν είναι αλήθεια. Και τότε ο θεός μου έβγαλε από την τσέπη του κάτι καλά φυλαγμένο. Το ξετύλιξε στα έκθαβμα μάτια του Στρατοδίκη: «Τούτο είναι κομμάτι από τή φτέρνα μου», του είπε. «Το φύλαξα από τότε», και έπεσε κάτω λιπόθυμος. Κιτρίνισε το πρόσωπο του Στρατοδίκη. Βρήκε όμως τη δύναμη και με σταθερή φωνή, φώναξε: «ΑΘΩΟΙ ΑΠΑΝΤΕΣ. Λύεται η συνεδρίαση».

Καθισμένος στα σκαλοπάτια της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου στη Κόνιτσα ο Γιάννης ο Ανήμπορος τον έπιασε ο ύπνος. Ο δίδυμος αδελφός του θανάτου του 'διώξε την κούραση και τον έφερε σε περασμένες εποχές τότε που νέος ποθούσε ν' ανοίξει το σπιτικό του. Πως λαχταρούσε να' χει κι εκείνος το σπίτι του, τα χωράφια του και 5, 10 γιδοπρό-

βατα να γίνει νοικοκύρης και όταν έρχεται ή Κυριακή να πηγαίνει στην εκκλησία, στο καφενείο, όπως έκαμαν όλοι οι νοικοκυραίοι. Δεν τα χάρηκε αυτά ο Γιάννης ο ανήμπορος παρά μόνο στα όνειρά του. Και να! Έβλεπε τώρα έξω στο αλώνι του 6 κλήματα. Είχαν μεγαλώσει γύρω – γύρω από το σπίτι του. Εκεί που τα θαύμαζε, ξαφνικά ένα άρχισε να μαραίνεται, να πέφτουν τα φύλλα του, να ξεραίνεται. Τι όνειρο και τούτο ψιθύρισε. Έξι αγόρια είχε ο Γιάννης ο Ανήμπορος. Το τελευταίο, ο Θεοχάρης είχε επιστρατευτεί από τους αντάρτες πριν ακόμα κλείσει τα 18 χρόνια. Ποιος ξέρει αν ζει ή αν σκοτώθηκε, άγουρο και άπειρο παιδί όπως ήταν στις μάχες στα βουνά της Μουργκάνας και στο Βίτσι. Όχι δεν έπαθε τίποτε ο Χάρης μονολογούσε ο θεός τον προστατεύει. Το όνομα του έχει τη χάρη του θεού, δεν έπαθε τίποτε. Αλλού καρφώθηκε ο νους του με το παράξενο τούτο όνειρο.

@ccountant

Λάμπας Μάκης
Λογιστικά - Φοροτεχνικά

Αριστοτέλους 38 • 501 00 ΚΟΖΑΝΗ
Τηλ. 24610 49955 - Fax: 24610 49966 • Κιν.: 6942 411090
e-mail: lappmez@otenet.gr

ΗΛΙΑΣ Β. ΚΟΥΚΕΣΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Α.Π.Θ

Σ. ΜΑΝΑΡΗ 2
ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τ.Κ. 453 33

ΤΗΛ.: 26510 77588
ΚΙΝ.: 6932 430093
e-mail: ikoyk@otenet.gr

Ο αγνοούμενος γιος του Γιάννη του ανήμπορου

Από τον φιλόλογο Αγαθάγγελο Γ. Πολίτη

Το 1950, χρονιά ορόσημο, για τη μεταβατική περίοδο που ακολούθησε για την ύπαιθρο χώρα της μεταπολεμικής Ελλάδας, ένα δυσάρεστο γεγονός συνέβη στο χωριό μου, στον Αμάραντο της Επαρχίας Κονίτισης. Σε μια περιοχή, που είχε πληγεί από τον εμφύλιο και γνώρισε όλη την αγριότητα του πολέμου, ευτυχώς όχι με πολλές ανθρώπινες απώλειες, ήταν επόμενο να μη καταπραΰνουν αυτόματα τα ανθρώπινα πάθη, που δημιουργούνται σε κάθε εμφύλιο.

Μπορούσε ίσως ν' αποφευχθεί και αυτό, μπορούσε και αυτή η γκρίζα σελίδα να μη είχε γραφτεί στη λευκή ιστορία του χωριού μου. Τώρα, που πέρασαν 59 χρόνια από τότε, η νηφάλια κριτική αναγνωρίζει, πως έγιναν λάθη, όπως σ' όλες τις μεταπολεμικές περιόδους, εμφυλίων πολέμων, που οι αντίπαλοι είναι όμαιμοι, ομόγλωσσοι και ομόθρησκοι.

Ανθρώπινη και ταυτόχρονα τραγική είναι η αφήγηση που ακολουθεί. Γιατί όσο και να πιστεύω πως η λήθη που έπρεπε να ακολουθήσει τα δυσάρεστα γεγονότα θα ήταν ωφέλιμη, αναγκαία και λυτρωτική για τους δημιουργούς των, άλλο τόσο πιστεύω πως είναι χρήσιμη η όσο το δυνατό αντικειμενική και ρεαλιστική για την ιστορία αυτών των γεγονότων η Έκθεση. Πολύ απέχει βέβαια αυ-

τό το κείμενο από το να είναι παρουσίαση ιστορικού γεγονότος με τις απαιτήσεις επιστημονικής έρευνας, γιατί δεν έχω καν την πρόθεση αυτή, αλλ' ούτε και τις αναγκαίες πηγές (έγγραφα, μαρτυρίες κ.τ.) επί των οποίων εδράζεται η ιστορική έρευνα. Δηλ. δεν έχω τις λεγόμενες γραπτές πηγές, που αποτελούν τις πιο σπουδαίες και αναγκαίες πηγές για τεκμηρίωση γεγονότων. Οι αγνοούμενοι των πολέμων ήταν και είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο της ιστορικής έρευνας.

Μια υπόσχεση, ύστερα από επίμονη απαίτηση, σε στενό συγγενή (αδελφό της Μητέρας μου) που από θαύμα δεν καταγράφηκε στους αγνοούμενους, με έπεισε να γράψω τη διήγηση αυτή και να την αφιερώσω στη μνήμη του.

Είχε τελειώσει ο εμφύλιος, αλλά στην πρόσφατη μεταπολεμική περίοδο, οι συνέπειες του άγριου εκείνου σπαραγμού ήταν ορατές. Δεν χρειάζονταν ιδιαίτερη προσοχή για να αισθανθεί κανείς και να νιώσει τις αιμορραγούσες πληγές του πολέμου. Όσοι δεν είχαν πάρει οριστική την απόφαση να μη γυρίσουν στις εστίες των και να αποικήσουν, όπου βρουν τόπο φιλόξενο για να ζήσουν, αυτοί αντίκρισαν το θέαμα του ερειπωμένου και καταστραμμένου χωριού. Όσο καιρό ήμαστε πρόσφυγες στην Κόνιτσα οι πολεμικές συγκρούσεις είχαν αγριέψει τον

τόπο τα καλλιεργήσιμα χωράφια είχαν γεμίσει από αγριόχορτα, που δεν επέτρεπαν να βρει κανείς τα μεταξύ των γειτόνων σύνορα. Στις εξώπορτες και στις αυλές το ίδιο θέαμα. Στις βρύσες τα λιμνάζοντα νερά είχαν γεμίσει απ' όλα τα ανεπιθύμητα έντομα και ερπετά και οι διαλυμένοι φράχτες των κήπων συμπλήρωναν την εικόνα της έρημης γης.

Και αν σήκωνες τα μάτια σου στον επάνω Μαχαλά, ένοιωθες την ανατριχίλα της καταστροφής από τους μαυρισμένους τοίχους σπιτιών χωρίς σκεπές, απομεινάρια της φωτιάς, που είχαν βάλει εκείνοι, που ήθελαν να αφανίσουν το χωριό. Πείσμα έπιασε τότε τους επαναπατριζόμενους, να ανασκουμπωθούν και να κάμουν ό,τι μπορούν για να δώσουν ζωή και ζωντάνια στον τόπο τους. Αλλ' όση κι αν καταβλήθηκε προσπάθεια, ο Αν - Γιώργης και το Δημοτικό Σχολείο δεν στέγασαν έκτοτε τόσο, όσο πριν από τον πόλεμο είχε πληθυσμό. Και μάλιστα ύστερα από δυόμιση περίπου δεκαετίας, με το φθινόμενο, χρόνο με το χρόνο, μαθητικό πληθυσμό το Δημοτικό Σχολείο οριστικά έκλεισε.

Ένα δειλινό εκείνου του κακού χρόνου, οι νοικοκυρές στα πεζούλια της εξώπορτας δεν είχαν όρεξη να κουβεντιάσουν ν' αναδιηγηθούν τον κάματο της ημέρας. Προτίμησαν να μπουν μέσα, ν' ανάψουν τις λάμπες και να χαμηλώσουν τη φλόγα, για να μη φωτίζεται πολύ το σπιτικό τους. Είχαν περάσει λίγες ώρες και ακόμα το βοπό και ο απόηχος των

γεγονότων πλανιόταν τούτο το ήρεμο δειλινό απ' άκρη σ' άκρη του χωριού. Και με το χαμήλωμα της φωνής των ακούγονταν το σταθερό βάδισμα των χωροφυλάκων προς το σταθμό της Αγίας Βαρβάρας. Όπως όταν το ξεροβόρι φυσά μανιασμένο και συμπαρασύρει στις γωνιές των δρόμων τα πεσμένα ξερά φύλλα των δέντρων, έτσι το πέραςμα των χωροφυλάκων απ' τη μια γειτονιά στην άλλη παράσερνε από το ένα και το άλλο σπίτι άντρες του χωριού χωρίς καμιά εξήγηση. «Πρέπει να μας ακολουθήσεις μέχρι το σταθμό», έλεγαν και τίποτε άλλο. Και οι γυναίκες από τις χαραμάδες των παραθύρων, έβλεπαν έναν, κι άλλον κι ύστερα άλλο συγχωριανό τους να κατηφορίζουν. Και όταν σταμάτησαν οι φοβερές αυτές συνοδείες, νεκρική σιγή επικρατούσε στα σπίτια. Ο φόβος κλείνει τα χείλη και ο πανικός που προκαλείται από απρόσμενα χτυπήματα είναι μεγάλος.

Κρυμμένες πίσω από τα παράθυρα οι γυναίκες, έκαμαν το σταυρό τους που δεν χτύπησαν και τη δική τους πόρτα και σαν σταματούσαν οι φωνές και τα γαβγίσματα των σκύλων, έβγαιναν με φόβο ως την εξώπορτα να ιδούν μέσα στο θαμπό φως του σούρουπου, πόσοι ήταν και να ξεχωρίσουν αν μπορούσαν ποιους πήραν και πόσους οδηγούσαν στο σταθμό της Αγίας Βαρβάρας. Σταματούσαν εκεί ασάλευτες ως που χάνονταν και μόνον κάπου κάπου ξεχώριζαν τα γαλόνια των χωροφυλάκων.

Εκεί, στην άκρη του χαμηλόσπιτου της που ήταν δίπλα από τις καλύβες στα αλώνια, στεκόταν αποσβολωμένη η Φωτεινή, βουβή και αμίλητη. Δεν είχε κι εκείνο το βράδυ, όλα τα παιδιά της, ούτε τον άντρα της, τον αχαϊρευτο. Ποιος ξέρει που γυρίζει σκεφτόταν. Είχε ετοιμάσει κάτι αλλά δεν είχαν προλάβει να καθίσουν για φαγητό, όταν της χτύπησαν την πόρτα και της άρπαξαν τον Σωτήρη.

Κοίταξε προς το δρόμο, που κατηφόριζε, μήπως τον πήγαν παρακάτω και τον άφησαν, σκεπτόταν. Τότε διέκρινε το σβήσιμο και το άναμμα του τσιγάρου του άντρα της του Γιάννη του Ανήμπορου.

Ερχόταν από την Κόνιτσα και έσερνε με δυσκολία τα βήματά του. Στο σκυφτό ώμο είχε κρεμάσει το σακούλι του και στηριζόταν με το άλλο χέρι στο μπαστούνι του. Είχε ξεκινήσει πριν από το μεσημέρι και μόλις τα κατάφερε να φθάσει τώρα στ' αλώνια, λίγο μετά το βασίλεμα του Ήλιου πίσω από τη Λεύκα.

Δεν έβλεπε καλά, ούτε μπόρεσε να διακρίνει ποιοι ήταν αυτοί, που κατέβαιναν.

Μόνο όταν άκουσε τη φωνή «πατέρα» γύρισε, αναγνώρισε το παιδί του και προσπάθησε να βάλει το χέρι του στο σακούλι, να βγάλει να του δώσει κάτι. Γιατί τον πήραν; Ρώτησε τη γυναίκα του μα δεν πήρε απάντηση. Του'κανε με νόημα ο Τόλης (που καθόταν στην άκρη, στη γωνιά του σπιτιού, φέρνοντας χιαστί το ένα χέρι στο άλλο, σα να ήθελε να του πει «του'βαλαν χειροπέδες». Ο

Γιάννης ο ανήμπορος κούνησε προς τα κάτω μια δύο φορές το κεφάλι του, για να βεβαιώσει τον Τόλη, που ήταν ανάπηρος και δεν άκουε, ούτε μιλούσε, πως τα κατάλαβε όλα. Δεν έβαλαν μπουκιά στο στόμα τους εκείνο το βράδυ. Ο Γιάννης έβγαλε από το σακούλι τηνπραμάτια της ημέρας, ό,τι είχε μαζέψει από τον οίκτο των νοικοκυραίων της Κόνιτσας. Γιατί ανήμπορος να κάμει οποιαδήποτε δουλειά, έπαιρνε το δρόμο με το μπαστούνι και το σακούλι του, εξουθενωμένος από τα γεράματα και νικημένος από το πάθος του τσιγάρου και ζητούσε ελεημοσύνη. Τις Κυριακές καθόταν στα σκαλοπάτια έξω από την εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην πάνω Κόνιτσα.

Κοκκινισμένα τα μάτια του από την αγωνία και την αϋπνία, με το φόβο «γιατί τους πήραν και τι τους περιμένει» πέρασαν την πρώτη νύχτα. Και την άλλη μέρα άλλα εμφανίζονταν — άλλους τους συλλάμβαναν για τα «περαιτέρω» και άλλους τους απειλούσαν πως θα'ρθει και η σειρά τους. Αγρίεψε η όψη του χωριού, βουβάθηκαν τα χείλη των γυναικών, πέτρωσε στις καρδιές τους ο φόβος και η αγωνία. Συγγένειες και φιλίες διαλύθηκαν, καθώς αδελφός υποπτευόταν τον αδελφό, ο φίλος τον φίλο, ο γείτονας τον γείτονα του. Ήταν μια μπόρα που πέρασε, είπαν, αργότερα. Αλλά δυστυχώς η μπόρα έγινε καταιγίδα κι ένας κεραυνός της χτύπησε το σπίτι του Γιάννη του Ανήμπορου και χάθηκε ο γιος του Ο Σωτήρης.

Βγήκαν το πρωί οι άφοβοι και κάθισαν στο χαγιάτι της εκκλησίας. Εκείνοι μιλούσαν, έκριναν και σχολίαζαν τα γεγονότα. Από τους άλλους ποιος τολμούσε να πει τη γνώμη του, να φωνάζει για το κακό που γινόταν ή να διαμαρτυρηθεί; Και με αυτή τη στάση ζωής - χαρακτηριστικό των μεταπολεμικών εποχών - πέρασαν αρκετά χρόνια. Γαλουχήθηκαν οι πρώτες γενιές με τούτο το κήρυγμα της σιωπής και της αδιαμαρτύρητης στάσης, σ' ό,τι σωστό έκρινε η εξουσία. Και δυστυχώς για τα γεγονότα που θέλω να περιγράψω εξουσία ήταν ο σταθμός χωροφυλακής της Αγίας Βαρβάρας με συνεργάτες κάποιες ατραπούς που λίγοι τις γνώριζαν και ακόμη πιο λίγοι τις χρησιμοποιούσαν. Και ο τύπος ο δήθεν μη υποτασσόμενος, δεν έφτανε στις περιφέρειες τις ακριτικές — που απείχαν σε απόσταση αναπνοής από τα σύνορα τα Αλβανικά.

Μέρος 2°

Βαριά κατηγορία βάρυνε όσους είχαν στιβαχθεί στο υπόγειο του αστυνομικού σταθμού. Οι ίδιοι δεν γνώριζαν το μέγεθος της κατηγορίας και περίμεναν άσιποι, ή με λίγο φαγητό, που τους έδιναν κατά το δοκούν και την κρίση που σχημάτιζαν στη προανακριτική ανάκριση. Έτσι μερικοί κρινόμενοι ως μη μετέχοντες, απελύοντο την Τρίτη ή την τέταρτη μέρα από τη σύλληψή τους. Οι άλλοι, νύχτα με συνοδεία ένοπλων οδηγούνταν στην εξοχή, σ' ένα χωριό αντίπερα του Σαρανταπόρου. Ανάμεσα τους,

ο Σωτήρης, ο Λεωνίδας από την Αγία Βαρβάρα, ο Κώστας, ο Τάκης κ.α. Το κατηγορητήριο έλεγε πως όλοι αυτοί δρούσαν ως κατάσκοποι μετέφεραν πληροφορίες στο κράτος του Χότζα, το σιδηρόφρακτο, με σκοπό τη βλάβη του Ελληνικού κράτους αντί μεγάλης αμοιβής. Η κατασκοπεία ισοδυναμούσε με έσχατη προδοσία και η προβλεπόμενη ποινή είναι ο θάνατος, σε καιρό πολέμου.

Οι ανακρίσεις αποσκοπούσαν στην ομολογία των ύποπτων και προς την κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι βασανιστηρίων απερίγραπτης σκληρότητας. Δίπλα από την Εξοχή χάσκει θεόρατη χαράδρα που τη δημιουργούν βουνά από τη μια και την άλλη μεριά σε βάθος δυσθεώρητο, εικόνα ζωντανή του κάτω κόσμου ή όπως αλλιώς μπορούμε να πούμε τα «Τάρταρα του Αδη». Εκεί άνθρωπος εύκολα δεν κατεβαίνει όσο και να είναι εξοικειωμένος με γκρεμούς και χαράδρες. Μόνο τα όρνια καταφεύγουν εκεί για να αισθάνονται ανενόχλητα, όταν θέλουν να φάνε την αρπαγείσα λεία τους.

Τρόμαξαν κι εκείνα με την απρόσμενη παρουσία κινουμένων σκιών, που συνοδεύονταν από φωνές και χυδαίες ύβρεις και ραπίσματα και λακτίσματα δεμένων ανθρωπίνων υπάρξεων που δεν μπορούσαν ούτε καν να φωνάξουν αφού τα στόματα τους ήταν ερμητικά σφραλισμένα. Νύχτα γινόταν η μαρτυρική τους κάθοδος, σ' αυτόν τον εφιαλτικό

χώρο.

Οι δήμιοι, κατάλληλα ασκημένοι, ρωτούσαν αν και πόσες φορές «μπήκαν στην Αλβανία». Στην άρνηση τους να ομολογήσουν αυτά που εκείνοι τους έλεγαν, αγριεμένοι έθεταν σε εφαρμογή μεθόδους που χρησιμοποιούσε η Ιερά εξέταση στα άθλια χρόνια του Μεσαίωνα. Κατά πρώτον το μαστίγωμα. Έκλειναν τα μάτια του θύματος, έκρυβαν το πρόσωπο τους και οι θύτες (ενεργούσαν ανά δύο) και εναλλάξ κατάφερναν στο ημίγυμνο σώμα του «κατασκόπου» τόσα μαστιγώματα, όσα χρειάζονταν να φθάσει λίγο πριν την εκπνοή της τελευταίας του αναπνοής. Και τον παρατούσαν δίπλα για να συνεχίσουν στον επόμενο το άλλο πρόγραμμα.

Εδένετο από τους κλώνους κάποιου δέντρου με το κεφάλι προς τα κάτω, εκεί που προηγουμένως είχαν ανάψει φωτιά και οι καπνοί περιτύλιγαν το κρεμασμένο σώμα. Εκεί αιωρείτο όση ώρα ήθελαν οι δήμιοι, που τον κατέβазαν ημιθανή για να τον εναποθέσουν δίπλα στους άλλους, των οποίων οι οιμωγές δεν μπορούσαν να φθάσουν στο ελεύθερο χώρο. Μόνο ο αντίλαλος της χαράδρας ίσως κάποτε ξεπερνούσε τα σύνορα της περιοχής των μελλοθανάτων και έφθανε έξω που λαμποκοπούσε ο ήλιος και πλημμύριζε τον τόπο από ομορφιά και ζωή. Εδώ θριάμβευε το κράτος του θανάτου, θριάμβευαν τα πιο άγρια ένστικτα που δεν μπορεί να φαντασθεί ο άνθρωπος την αγριότητα τους.

Ο Σωτήρης του Γιάννη τα' Ανήμπορου έμεινε εκεί στο βάθος της χαράδρας. Ζητούσε νερό. Νερό φώναζε. Του είχαν δώσει την προηγούμενη παστό μπακαλιάρo να φάει και τον απειλούσαν με τη θηλιά της κρεμάλας κρεμασμένης δίπλα του, πως θα τον ανεβάσουν εκεί αν δεν τελειώσει το κομμάτι του παστού μπακαλιάρου. Νερό - Νερό φώναζε ο Σωτήρης και η δύναμη της φωνής του ελαττώνονταν ώσπου έσβησε και δεν ξανακούστηκε πια. Όταν μου περιέγραφε ο θεός ο Κώστας πως χάθηκε - πια ήταν τα τελευταία λόγια του Σωτήρη, μου' ρθαν στο νου τα λόγια του Θεανθρώπου που πάνω στο σταυρό φώναζε «Διψώ» και ύστερα παρέδωσε το πνεύμα του το πανάγιο στον Ουράνιο πατέρα Του. Αν Χριστέ μου, που διαφεντεύεις στον υπερουράνιο χώρο τύχει να έρθει μπροστά Σου, ευσπλαχνίσου και κατάταξε τον εκεί που οι δίκαιοι αναπαύονται, γιατί δεν έβλαψε, δεν αδίκησε κανέναν, ο γιος του Γιάννη τ' Ανήμπορου.

Μέρος 3°

«Να τα γράψεις μ' ακούς;» Με απείλησε ο θεός μου.

«Εσύ ξέρεις γράμματα», συνέχισε. «Και τι απέγινε μετά;», τον ρώτησα. «Έγινε στα Γιάννενα δικαστήριο». Ο Στρατοδίκης ανάγνωσε τον κατάλογο των «κατασκόπων». «Απών», φώναξαν, όταν έφθασαν στο όνομα του Σωτήρη. «Αγνοούμενος» ψιθύρισε κάποιος. Δηλαδή; Αγρίεψε ο στρατοδίκης και στρεφόμενος

Τα Πλατανάκια

Στην κορυφή της Κόνιτσας προπολεμικά αλλά και μετά λειτουργούσε το παλαιό εξοχικό κέντρο “τα πλατανάκια”. Το οίκημα που στεγαζόταν ήταν περίπου 10x5 μ. με δύο πόρτες στην πρόσοψη και 6 ή 7 παράθυρα. Με τρία σκαλιά στην κάθε πόρτα έμπαινες στο μαγαζί. Είχε και υπόγειο σαν αποθήκη.

Η στέγη του ήταν με τσίγκο κι όταν έβρεχε απολάμβανες το νανουριστικό ήχο που δημιουργούσαν οι στάλες της βροχής.

Προ του πολέμου το λειτουργούσε ο Κώστας Τζιάλλας με γκαρσόν τον Μπαλίδα που δεν έλειπε απ’ το λαιμό του το μαύρο παπιγιόν φορεμένο σε

λευκό πουκάμισο. Τον χειμώνα λίγοι οι θαμώνες κυρίως τα βράδια κι απολάμβαναν τις ατέλειωτες ιστορίες του Κυρ.-Κώστα, ο οποίος κρατούσε ημερολόγιο και διάβαζε τα συμβάντα της ίδιας ημερομηνίας άλλων προηγούμενων ετών. Κάθε άνοιξη έβγάζαν απ’ το υπόγειο ξύλινα στρογγυλά τραπέζια μ’ ένα πόδι στο κέντρο και τα στερέωναν στο έδαφος στην ίδια ευθεία. Από την μια και την απέναντι πλευρά τοποθετούσαν πάγκους ή καρέκλες. Εκτός από τα 7 μεγάλα πλατάνια, λίγο πιο πέρα στη βορειοανατολική πλευρά υπήρχε ένα σιάδι με χορτάρι λες και τόχαν σπείρει γκαζόν, στη μέση του οποίου ήταν ένα πιο μικρό απ’ τα άλλα πλατάνι. Εκεί

Πίσω από αριστερά: Κώστα Ζδράβος, Γιάννης Γουσγούνης, Μίχος Ρεντζούλης, Κων/νος Κούσιος. Ορθιος δεξιά: Φώνης Τζιάλλας. Καθιστοί από αριστερά: Θωμάς Κότσικος, Γιώργος Λούδας και Πέτρος Μπούνας.

μαζεύονταν όλοι οι άντρες της γειτονιάς και συζητούσαν τα πάντα καθώς και διηγήσεις απ' τη διαδρομή του καθ' ενός στη ζωή. Θα αναφέρω μερικούς, αυτούς βέβαια που θυμάμαι, Ευγένιο και Λάζο Ζαχαράκη, Αλέξη Πήλια, τον πατέρα μου Θωμά Μπούνα, τον Χρήστο Μπούνα που οι ταλαιπωρίες του πολέμου τον έστειλαν γρήγορα στον τάφο, Γούσια (Γιώργο) και Φώτο Ντάφλη, ο δεύτερος κάθε βράδυ ερχόμενος στη βρύση για νερό τραγουδούσε μελωδικότατα τα τραγούδια της εποχής, τον Γιώργο Γουσγούνη, Νικόλα Τσίκα Παύλο και Πέτρο Λούδα, Τάσιο Κώτσικο, Ναπολέον Παπακώστα, Μήτσιο Γάκη, Μιχο Ζέρβα, Τάκη Φουρτζή (Λιούτσικα) ο οποίος στην αγορά έφτιαχνε και το καλλίτερο σπληνάντερο. Ο Σαμψών Μπογοσιάν σπάνια, αν όχι ποτέ, έβγαινε γιατί δούλευε στη Γεωργική Σχολή σε εικοσιτετράωρη βάση. Όσο για τους Ρεντζουλαίους Γιώργο και Μίχο, αυτοί ήταν απορροφημένοι με τα ζωντανά. Λουδαίοι, Ζδραβαίοι και Κόκκινος συγκεντρώνονταν στις «Μουριές».

Εκεί λοιπόν, τα βράδια βάζαν σε απόσταση, φωτιά σε ξερά κόπρανα αλόγων για να φεύγουν οι σκνίπες και τα πειράγματα έπαιρναν και δίναν.

Το κελάδημα των απδονιών, του γκιόνη με τα τριζόνια κάναν τη δικιά τους ορχήστρα. Πολλές φορές η μπάντα του ορφανοτροφείου έκανε την εμφάνισή της με μαέστρο τον Βελεξίδη ο οποίος είχε φτιάξει δικό του αρμόνιο,

κρεμασμένο σε ένα ξύλινο πι κουδούνια διαφόρων μεγεθών. Στη δυτική πλευρά υπήρχε ένα κτίσμα σε σχήμα μισού κυλίνδρου σαν ένα μικρό «Τολ» που εκεί ερχόταν το νερό από την Παναγία και γινόταν διανομή στις εξωτερικές βρύσες (Ρωμανού, Γιάγιου, Καρυές) και σε λιγοστά σπίτια που είχαν το προνόμιο να έχουν ύδρευση και να μην παιδεύονται τέσσερις και παραπάνω φορές την ημέρα να κουβαλάνε με τα γκιούμια νερό για τις ανάγκες του σπιτιού. Σ' αυτό δίπλα καθόταν πάντα ο Μπαντές, τον πείραζαν τα παιδιά κι αυτός (που τα ήθελε) τα διάνθιζε με υβρεολόγια για τη μάνα τους και το σπίτι. Εκεί ή λίγο πιο πέρα περνούσε τις ώρες του και ο Θωμά Γάκης. Όσοι κάθονταν στα τραπέζια απολάμβαναν το χειροποίητο υποβρύχιο (βανίλια) του Κυρ Κώστα ή το κεράσι γλυκό, το ούζο, το μπρούσικο κρασί και το τσίπουρο, ο δε Μπαλίδας που έπαιρνε τις παραγγελίες τις έδινε φωναχτά στο μαγαζί. Ήλθε ο πόλεμος, το μαγαζί εγκαταλείφθηκε κι όταν πέρασε η μπόρα το ξανάνοιξε ο Φώτο Τζιάλλας. Στον εξωτερικό χώρο προστέθηκαν τρεις στρογγυλές τσιμεντένιες πίστες που τα δημοτικά, ταγκό και βάλς, είχαν το λόγο. Εκεί θυμάμαι τον Τάσιο Παπαχρησιτίδη με την κιθάρα του τραγουδούσε και μάγευε τον κόσμο με τη φωνή του. Αλήθεια, πώς μπόρεσαν αυτοί που τάχθηκαν απέναντί του και σ' όλους τους άλλους, Αλέκο Ντάφλη, Γιάννη Γάκη, Σοφία Φαρίδου, να πατήσουν τη σκανδάλη

του όπλου και να τους αφαιρέσουν τη ζωή; Τους υποχρέωσαν, όμως γι' αυτούς ήταν το δράμα. Αν εκείνοι σκοτώθηκαν μια φορά, πιστεύω πως αυτοί πεθαίνουν κάθε μέρα που στο μυαλό τους θα φέρναν εσαεί την λεβεντιά τους και τα τελευταία βλέμματα των ματιών τους. Στο κεντρικό πλατάνι εξείχε μια χοντρή ρίζα και ο Κώστα Κούσιος την είχε διασκευάσει σε κάθισμα και καθώς το έδαφος ήταν υπερυψωμένο καθόταν και φάνταζε σαν δεσποτικό. Δίπλα η πέτρινη βρύση, που απ' το κεφάλι του λιονταριού έτρεχε κρύο

και γάργαρο νερό.

Εκεί δροσίζονταν οι θαμώνες και οι πάμπολλοι διαβάτες που πήγαιναν στα χωριά της λάκκας. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρω, αργότερα, όταν έβγαινες έξω από το σπίτι το πρωί και άκουγες το τραγούδι του Γιώργου Κυρίτση, πηγαίνοντας τις αγελάδες του στον Απλιά, που τη φωνή του θα ζήλευαν σήμερα και οι πιο καλοί τραγουδιστές. Μ' αυτά τα πολλά ή λίγα κλείνω νοσταλγώντας τα τότε τεκταινόμενα.

ΠΕΤΡΟΣ ΘΩΜΑ ΜΠΟΥΝΑΣ

Γεώργιος Ι. Ντάφλης
Πολιτικός Μηχανικός

- ΜΕΛΕΤΕΣ
- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ
- ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ
- ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΕΣ
- ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Β. Ηπείρου 58
Τ.Κ. 44 100 Κόνιτσα
site: homepages.pathfinder.gr/dafiis

Τηλ.: 26550 24200
Κινητό: 697 2268128
e-mail: gntaf@tee.gr

ΚΡΕΑΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ
ΜΟΣΧΑΡΙΩΝ - ΑΡΝΙΩΝ - ΧΟΙΡΩΝ

ΝΤΕΜΟΣ ΘΩΜΑΣ

Καστανέα Κόνιτσας

Τηλ. 26550 31641- Κιν. 69741862

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ**

ΤΜΗΜΑΤΑ:

- ✓ JUNIOR - ΜΑΘΗΤΙΚΑ
- ✓ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ECDL
- ✓ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
- ✓ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Υπεύθυνος Σπουδών: **ΣΠΑΝΟΣ Ι. ΒΑΣΙΛΗΣ**
Πτυχ. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Κόνιτσα, Παπαδιαμάντη 6
☎ 26550 22688 - ☎ 6977871424 - e-mail: infocenter@otenet.gr

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΛΛΙΝΤΕΡΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΣ

Τ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

ST. MARIEN HOSPITAL - BORKEN ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 421 Α
ΠΛ. ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΛ. 6390019
ΚΙΝ. 094511802

ΠΡΩΪ
"ΥΓΕΙΑ" ΤΗΛ. 6
ΟΙΚΙΑ: ΤΗΛ. 6

Τα Ελικόπτερα της σεργίς

Η οικολογία αποτέλεσε το καλοκαίρι που μας πέρασε ένα πολύ μοδάτο και πιασάρικο πέπλο ψευδαίσθησης που κάλυψε στα μάτια πολλών την πραγματικότητα.

Υπέρβαροι ερασιέτες της φύσης ή ετεροδημότες του τριημέρου που ζουν μόνιμα σε μεγαλουπόλεις, ενοχλημένοι που έχασαν για ένα δυο μεσημέρια τον ύπνο τους ξεσηκώθηκαν από την πρώτη στιγμή εναντίον των ελικοπτέρων που τους άλλαξαν σε μια νύχτα την καθημερινότητά τους.

Η ακοή τους βέβαια είναι επιλεκτική αφού χρόνια τώρα δεν αντιδρούν για τις κομμένες εξατμίσεις από τα μηχανάκια που μας αναστατώνουν μέρα και νύχτα – και σας το λέω από προσωπική εμπειρία διώχνουν κόσμο από την περιοχή.

Η πανίδα της χαράδρας ενοχλείται μόνο από τα ελικόπτερα και όχι από τους λαθροθήρες ή τα τζιπ που φθάνουν στο μοναστήρι πλέον πολύ άνετα.

Και δυστυχώς για αυτούς η πραγματικότητα είναι πως τα ελικόπτερα, ειδικά το φετινό καλοκαίρι –μαζί και με τις δύο συναυλίες του Μάλαμα και του Χατζή– έδωσαν στην πόλη μας κάτι που είναι πολύ δύσκολο να βρεις: στυλ.

Έκαναν κόσμο από ένα σχετικά μεγάλο αστικό κέντρο όπως τα Γιάννενα να μετακινηθεί προς την Κόνιτσα ή και να συζητήσει για αυτήν. Καιρό είχαμε να δούμε σε τοπικό κανάλι κάποιο θέμα που να μην έχει σχέση με την κόντρα συμπολίτευσης-αντιπολίτευσης. Έκαναν τις Αρχές κοντινού τουριστικού προορισμού που μέχρι πριν λίγα χρόνια αποτελούσε απλησίαστο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης, να θορυβηθούν και να κάνουν καταγγελίες –κάτι που από μόνο

του ίσως και να φτάνει για να καταλάβουμε πως οι βόλτες με το ελικόπτερο μπορούν να δώσουν στην περιοχή μας την τουριστική ώθηση που ψάχνουμε τόσα χρόνια, ειδικά σε μια περίοδο κρίσης.

Εμείς που ασχολούμαστε επαγγελματικά με τον τουρισμό ξέρουμε πόσο δύσκολο είναι να προσελκύσεις πελάτες σήμερα που οι αποστάσεις για ανταγωνιστικές περιοχές μικραίνουν ενώ οι απαιτήσεις για σωστές παροχές μεγαλώνουν.

Η δυνατότητα να πετάξει κάποιος μέχρι τη Δρακόλιμνη με σχετικά φθηνό τίμημα ίσως μας δώσει τη διαφορετικότητα που δεν έχουν ανταγωνιστικοί προορισμοί.

Προβλήματα όπως ο θόρυβος με λίγη καλή θέληση μπορούν να ξεπεραστούν. Ήδη σήμερα που γράφω οι πτήσεις έχουν μειωθεί αισθητά και με μια συμφωνία Δήμου-εταιρίας θα μπορούσαν π.χ. να γίνονται συγκεκριμένες ώρες κάθε μέρα που δεν θα ενοχλούν.

Όσο για το αν ενοχλούνται τα ζώα που ζουν στη χαράδρα καλό είναι να μας το πει κάποιος ειδικός και να μην κάνουμε απλά εικασίες. Έπειτα είμαι σίγουρος πως πάλι μπορεί να βρεθεί λύση –μπορεί να απαγορευθούν οι πτήσεις πχ συγκεκριμένες εποχές ή να αλλάξει το σχέδιο πτήσης.

Το να καταδικάσεις κάτι από την πρώτη στιγμή είναι το πλέον εύκολο. Οι οικολόγοι κάθε είδους δεν είναι αυτοί που μονοπωλούν την αγάπη για τη φύση. (όπως πατριώτες δεν είναι μόνο οι οπαδοί του ΛΑΟΣ για να μιλήσουμε και λίγο πολιτικά μέρες πού'ναι...)

Αλλάζω δεν σημαίνει ότι απαρνιέμαι τον εαυτό μου, αλλά ότι τον ξεπερνώ.

(Μάρτιν Γκραϊν)

ΘΥΜΙΟΣ ΚΥΡΤΖΟΓΛΟΥ

Καναπές ή γήπεδο για τα παιδιά μας?

Κάποια στιγμή πιστεύω πως η λέξη «αθλητισμός» πρέπει να μπει σοβαρά στην ατζέντα της Δημοτικής Αρχής, έτσι ώστε να δημιουργηθεί σήμερα ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο για σωστή ανάπτυξη αυτού του τομέα στην Κόνιτσα.

Εννοείται βέβαια πως ο «πρωταθλητισμός» με την σημερινή του μορφή δεν πρέπει να έχει χώρο σε αυτό το σχέδιο.

Έως σήμερα ο αθλητισμός στην περιοχή μας αφορά κατά κύριο λόγο το ποδόσφαιρο (στο οποίο υπάρχει μια σχετική υποδομή με «ΠΙΝΔΟ»-«ΠΑΟΚ» και «ΑΚΑΔΗΜΙΑ») και σε μικρότερο βαθμό την «ΓΥΜΦΗ» με κύρια ενασχόληση το καγιάκ που τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα πηγαίνει περίφημα. Με τη μικρή σχετικά πείρα που απέκτησα με την ενασχόληση μου με τα διοικητικά της «ΠΙΝΔΟΥ» κατάλαβα πως η λειτουργία ή όχι όλων αυτών των σωματείων εξαρτάται από τη διάθεση και το κέφι λίγων που είτε ζητιανεύουν βοήθεια κάθε είδους είτε καλύπτουν τις «τρύπες» μόνοι τους. Σε τελική ανάλυση ο αθλητισμός στην Κόνιτσα σήμερα έχει να κάνει με 80-100 άτομα από τα οποία η συντριπτική πλειοψηφία είναι άρρενες και σίγουρα δεν αποτελεί την περίφημη «εναλλακτική λύση» για τα ενδιαφέροντα των νέων.

Το ερώτημα είναι απλό: “Θέλουμε ή δεν θέλουμε να υπάρχει αθλητισμός στην Κόνιτσα;”

Αν το θέλουμε πραγματικά οι λύσεις είναι απλές και με μικρό θέλω να πι-

στεύω κόστος αφού οι βασικές κτιριακές υποδομές υπάρχουν ήδη.

- Πρέπει να βρεθεί τρόπος να μπει ο αθλητισμός στην καθημερινότητα του παιδιού από τη μικρή ηλικία. Αν ο Δήμος αποκτήσει έναν τουλάχιστον μόνιμο Γυμναστή, είναι εύκολο να δημιουργηθούν τμήματα στίβου αφού υπάρχουν οι προϋποθέσεις στο Δημοτικό Στάδιο αρκεί να βρεθεί κάποιο κονδύλι για την κατασκευή ταρτάν (δεν νομίζω ότι είναι και μεγάλο κόστος). Έτσι μπορούν τα παιδάκια από το Δημοτικό κιόλας να αποκτήσουν το «μικρόβιο» του Αθλητισμού

- Πρέπει να δοθεί μια διέξοδος και για τα κορίτσια που σήμερα είναι αποκλεισμένα από κάθε αθλητική ενασχόληση. Σκέφθηκε ποτέ κανείς ένα κορίτσι 14-15 χρονών τι μπορεί να κάνει στον ελεύθερο χρόνο του στην Κόνιτσα πέρα από το να βγεί για καφέ? Σε μια πρόσφατη κουβέντα που είχα με κάποιον πιο ειδικό από μένα καταλήξαμε πως δεν είναι και τόσο δύσκολο το να φτιαχτεί μια γυναικεία ομάδα βόλλευ ή μπάσκετ αρκεί να εξασφαλιστούν κάποια μικρά κονδύλια από το Δήμο. (αν υπάρχει ο Γυμναστής που λέγαμε πριν απλοποιούνται περισσότερο τα πράγματα)

- Ο πληθυσμός και η γεωγραφική μας θέση ευνοούν ώστε η «ΠΙΝΔΟΣ» να είναι μόνιμα στη Δ΄ Εθνική. Και η αλήθεια είναι πως όσο πιο καλά δουλεύουν οι υποδομές (δεύτερη ομάδα και Ακαδημία) τόσο μικρότερο είναι και

το οικονομικό κόστος για την επίτευξη του στόχου. Έχουμε εξάλλου κοντινά μας παραδείγματα που αποδεικνύουν αυτόν τον ισχυρισμό.

- Τέλος οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις πρέπει επιτέλους να λειτουργήσουν σωστά. Είναι ανεπίτρεπτο χρόνια τώρα στο κλειστό Γυμναστήριο το παρκέ να είναι κατεστραμμένο ή να μην λειτουργεί ούτε πρωί, ούτε Σαββατοκύριακα, ούτε καλοκαίρι. Είναι αδιανόητο οι ποδοσφαιρικές ομάδες το 2010 να προπονούνται μες στις πέτρες βάζοντας σε κίνδυνο την σωματική ακεραιότητα των παικτών ενώ μπορεί άνετα να κατασκευαστεί το βοηθητικό γήπεδο χωρίς

μάλιστα να γίνει αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης από κανένα. Και ας πάψει κάποια στιγμή ο αγωνιστικός χώρος του γηπέδου να αποτελεί «ιερή αγελάδα» και να δίνει την εντύπωση ότι αποτελεί φέουδο του ενός για να το θαυμάζουν οι πολλοί όταν γίνονται αθλητικοί αγώνες.

Είμαστε μια παρέα νέων γονέων με παιδιά από 0-5 ετών. Αν σε 10-15 χρόνια τα παιδιά μας μας ρωτήσουν γιατί τα αφήσαμε να γίνουν υπέρβαρα ή να αρχίσουν το κάπνισμα, ελπίζουμε να βρούμε τη δύναμη να τους απαντήσουμε...

ΘΥΜΙΟΣ ΚΥΡΤΖΟΓΛΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ «Το Γεφύρι» Με 40 κλίνες, εστιατόριο, μπάρ, θέρμανση, πάρκιγκ κλπ. Στην ειδυλλιακή τοποθεσία της γέφυρας Αώου στην Κόνιτσα **Τηλ. 26550 23780**

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Τριώροφη οικοδομή
υπό κατασκευή
στο Αηδονοχώρι Κόνιτσας
Πληροφ. Τηλ. 210 3707150
Κιν. 6979971137

Dr. ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚΟΣ

Οδοντίατρος - Ενδοδοντολόγος

• Λέκτορας Οδοντιατρικής Α.Π.Θ.

ΑΓΟΥΜΗ & ΕΓΝΑΤΙΑ
ΙΒΑΚΑ 1) ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ. 2310 265168
ΚΙΝ. 6977032376

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΤΣΑΝΟΥ-ΖΕΥΓΟΛΑ

Συμβολαιογράφος

ΑΒΕΡΩΦ - ΚΟΝΙΤΣΑ
ΤΗΛ.: 26550 22529

ΤΗΛ. ΟΙΚΙΑΣ: 26510 93622
ΚΙΝ.: 6945182799

Η ζωή γράφει εύθυμα

Η Πουτίγκα

Δυο Κονιτσιώτες, το 2002 γύρω στα πενήντα, ο Νίκος και ο Γιάννης, γυρνούν απ' τη Θεσσαλονίκη.

Στη Νεάπολη παρκάρει ο Νίκος δίπλα στο δρόμο να ξεκουραστούν.

- Γιάννη, εδώ έχει ένα ζαχαροπλασείο, που φκιάν' κατ' πουτίγκες μούρλια.

Γλυκατζής κι ο Γιάννης, δε λέει όχι. Κατεβαίνουν και παραγγέλλουν δυο πουτίγκες.

Ήταν μπαγιατίκες, αλλά λήξουροι και οι δύο, τις έφαγαν.

Πλήρωσαν, κινάν' να φύγουν, κάπως χαλασμένοι.

Βγαίνοντας βλέπουν ένα βανάκι που ξεφόρτωνε φρέσκα γλυκά απ' το εργαστήριο.

Το μάτι του Νίκου γυάλισε.

- Γιάνν', τήρα κατ' πουτίγκες φρέσκιες-φρέσκιες. Πώς είναι έτσι χυμένες! Άντε να φάμε κι από μια φρέσκια. Μας χάλασε η μπαγιατίκη.

- Κοπέλα, φέρε μας δυο φρέσκιες.

Τρων κι από μια φρέσκια.

- Άϊ, λέει Νίκος, θαραπαύκαμε. Ω, τσιούπω, μας φκιαν'ς και δυο καφέδες τώρα; Αλλά εμένα σκέτο, γιατί έχω ζάχαρο.

Το λάστιχο

(Από διήγηση φίλου και συγχωριανού, Πυρσογιαννίτη)

Κάποιος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, εξεταστική περίοδο.

Τέσσερις φοιτητές ξενύχτησαν (όχι στο διάβασμα) και δεν ξύπνησαν να δώσουν το μάθημα την καθορισμένη μέρα. Πήγαν μια μέρα μετά.

- Κύριε καθηγητά σας παρακαλούμε να μας δεχτείτε σήμερα για εξετάσεις, γιατί χτες μας βρήκε λάστιχο και δε μπορέσαμε να φτάσουμε έγκαιρα.

- Εντάξει, τους λέει ο καθηγητής, καθίστε να γράψετε.

Τους βάζει σε μια αίθουσα μεγάλη, τους τοποθετεί έναν σε κάθε γωνία στραμμένους προς τον τοίχο.

- Γράψτε τώρα θέμα: Ποιο λάστιχο έσπασε;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΤΣΟΥΒΑΛΗ

«Η Οξυά βάζει γάστρα»

Αύγουστος 16 του 2009, μέρα Κυριακή.

Αν η ερώτηση καταμεσής της ραστώνης του Αυγούστου πηγάζει από το απόφθεγμα της πλούσιας ελληνικής γλώσσας «Κυριακή γιορτή και σχόλη»; η απάντηση για την Κυριακή 16 Αυγούστου 09, δε βρίσκονταν στην Οξυά, για ένα απλό λόγο.

Ετούτη η Κυριακή ήταν αλλιώτικη στα 1.050 μ.

Είχε πολλή ζωντάνια, ιδρώτα, δημιουργία και συμμετοχή – όπως ζητούσε η πρόσκληση της εκδήλωσης – από όλους που παρευρέθηκαν.

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας, με έντονη την αγωνία για την πιθανότητα υποβάθμισης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς – το τεράστιο εύρος της οποίας θα έπρεπε να αποτελούσε τουλάχιστον «σεντούκι πολιτισμού» - αποφάσισε παμπηφεί και φέτος τη συνέχιση της αναβίωσης στιγμών της καθημερινότητας αλλά και γεύσεων του παρεθόντος με απώτερο σκοπό την ανάδειξη και αναβίωση των πλέον πολύτιμων χαρακτηριστικών της άγριας, μα φιλόξενης, ετούτης γωνιάς της Ηπειρώτικης γης.

Η εκδήλωση με τίτλο «Η Οξυά βάζει γάστρα» και με θέμα «Νόστιμον ήμαρ» δίνει έμφαση στην αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών στιγμών, που η ίδια η καθημερινότητα έχει παραμελήσει.

Εξάλλου αφήνοντας τον Εθνικό δρόμο προς τον τόπο μας τα τελευταία 15 χιλιόμετρα δεν αφήνουν σε κανέναν μας περιθώρια λησμονιάς. Μα και ο άλλος δρόμος από τη Βασινιά να γίνει – έργο

που μας οφείλει η Δημοτική μας Αρχή και για το οποίο θα μας βρίσκει συνεχώς μπροστά της – όπου διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ των χωριών μας, πάλι η νοσταλγία θα γεμίζει το νου μας. Εξάλλου αποδεικνύεται ότι ο «Νόστος» πάντα καλός σύμβουλος δημιουργίας είναι. Εξάλλου τα τελευταία 15 χιλιόμετρα εκτός από απομόνωση επικοινωνίας μεταξύ των χωριών του Δήμου μας ενισχύει και την αλλοτρίωση. Η εύκολη λύση «ο χρόνος είναι χρήμα», δεν βρίσκει θέση στο ταξίδι των γεύσεων και μελωδίας που καταλήγει στην Οξυά. Η ίδια εξάλλου θα συνεχίζει να στοχεύει στη ανάδειξη της διαχρονικής αξίας της παράδοσης, στρώνοντας, ως παρακαταθήκη, καλή για να «γκιζερίσουν» οι επόμενες γενιές.

Με βάση αντίστοιχη εκδήλωση του 2008 και με γνώμονα τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής μας, φέτος θελήσαμε να «ανεβάσουμε λίγο τα γράδα». Η επιλογή θεματικής ενότητας για την ανάδειξη της κεντρικής ιδέας από τον 9ο στίχο της 1ης ραψωδίας της «Οδύσσειας» του Όμηρου «Νόστιμον Ήμαρ», σκοπό έχει να μεταφέρει – μέσα από μια σειρά από δράματα – στο θεατή την αγωνία, την έννοια, τον πόνο και τη θλίψη της Οξυώτισσας Μάνας καθώς επίσης και να αναδείξει τις ανησυχίες, τις αντιδράσεις μέσα από τις παιδικές ψυχές τονίζοντας ότι όλα σε ετούτο το τόπο, ζωή είναι ..... Ότι τα όποια βήματα προόδου στις πλαγιές του Γράμμου – στην ευρύτερη περιοχή – δε έγιναν με τη

συντροφιά μόνο του ήλιου αλλά και με χαλάζι. Με τη βροχή και τη φτώχεια να συντροφεύουν όσους έμεινα πίσω και με τη «μπομπότα» να είναι – όταν υπήρχε και αυτή – λίγη στον τρουβά τους. Η φλόγα τους όμως άσβεστη, «Το Νόστιμον ήμαρ ..... » θα ζύγωνε.....

Ο Ήλος τους βοήθαγε να ξέρουν την ώρα και έτσι ο Σταύρος μας κοιτάζοντας ψηλά, απάντησε στο Βασιλάκη μας που αγωνιούσε για την ώρα που σιμώνει για να έρθει ο Νικόλας. Η Μαντώ μας, ενσάρκωνε το ποίημα του Κ. Κρυστάλλη «Ανάθεμά σε Ξενιτιά με τα φαρμάκια πόχεις.....», δίνοντας αφορμή στο Γωργάκη μας να εκφράσει με στεναγμό «Άλλη μια μέρα μακριά μας». Η Στεφανία μας το ζύγωσε και με ύφος συμπόνιας τον παρηγορεί «... κάνε υπομονή όπου νάναι θα 'ρθει». Ο Θάνος μας με καρτερικότητα σκέφτονταν τι σημαίνει ξενιτιά «... τόσα μέρη, τόσος κόσμος» και ο Κώστας μας αγωνιούσε «...περνάει το λεωφορείο το μεγαλάκο...».

και η Ειρήνη μας αναρωτιόνταν «..... για το πόσα χρόνια ζούσαν χωρίς τον ξενιτεμένο τους, χωρίς τον αδερφό τους το φίλο τους το συνοδοιπόρο τους», και η Θάλεια μας με τον αθωότητά της «.. μωρέ ξέρω πόσα χρόνια, πάνε πολλά πάντως». Ποιος να τους πει πόσα χρόνια τους έλειπε. Ο Κώστας μας κοιτάζοντας γύρω του φωνάζει «...Μάνα όρε μάνα». Ικεσία αφηγήτριας προς τον ουρανό «Κι αν κλάψω..... τον πόνο μου τον παίρνουν οι διαβάτες»

Η θεια Ελένη, ενσαρκώνοντας το ρόλο της Μάνας, αποκρίνεται «τι κραίνς ορέ», μεταφέροντας με αγωνία την απώ-

λεια, την προσμονή που ο πλάτανος τη μεταφέρει στο διάσελο..... Τα παιδιά μας συνεχίζουν το παιγνίδι τους και η έννοια της Μάνας εκεί στην Ανατολή από εκεί που κάποια στιγμή θα φανεί.... Την πιάνει το παράπονο, το κλάμα, σκοπός μοναδικός στα χείλη της, τραγούδι στην ψυχή της .... Πονεμένη Μάνα και τραγούδι... Μάνα είναι τα δικαιούται αυτά... η Ψυχή της όμως «εμφανίζεται» με τραγούδι προσμονής ....

Η Μαριάνθη μας, «φανερώνει» τα σώψυχα της Μάνας «Ξενιτεμένο μου πουλί και παραπονεμένο μωρέ ξένε μου ....» Η Μάνα μοιρολογεί και συνοδεύοντας την ψυχή της «..... και παραπονεμένο μωρέ ξένε μου....». Ο γεροπλάτανος κρατά το θρόισμα ... Μοιρολόι και ψυχή τον κάνουν να σωπάσει. Στο άκουσμα «.....το δάκρυ μου είναι καυτερό και καίει το μαντήλι μωρέ ξένε μου και καίει το μαντήλι» ο ήχος του ντεφιού, που ο δικός μας Λάμπρος παίζει, σπάει την ψυχία και κόβοντας τον αγέρα από ψηλά ενώνει παιδιά και Μάνα και μαζί τους όλους μας. Στις μεγάλες στιγμές προσμονής εξάλλου ετούτος ο τόπος γίνεται ένα.

Σε όλο τον κόσμο τα παιδιά ίδια όμορφα είναι. Τρέχουν να ανοίξουν το δρόμο για τον ξενιτεμένο μας. Τον συνοδεύσουν με όργανα, που καταφθάνουν από όλες τις γωνιές του χωριού, στην πλατεία για να συναντήσει τη Μάνα του. «Νόστιμο ήμαρ .... Μάτια μου». Ο Νικόλας μας ντυμένος στα καλά του, γεμάτος με «αγωνία χαράς» από μακριά την αναγνωρίζει και τρέχοντας πέφτει στην αγκαλιά της. Ποια λόγια ταιριάζουν στη στιγμή, ποιο νουμπέι να ακουστεί και ποιο τραγούδι να

έρθει από τον ουρανό. Η σιωπή τα 'χει όλα μαζί. Μάνα – Ξενιτεμένος – Αδελφότητα – Νέα γενιά. Παραφράζοντας το στίχο του Μαυρουδή «..... σε ένα καρέ πολλών» ...την ώρα που ο ήλιος σημαδεύει το γιόμα.

Κοντά τους πάντα ο Σύλλογος μας, ο σύνδεσμος ελπίδας και δημιουργίας. Ο Σύλλογος, υποδέχεται τον ξενιτεμένο, αγκαλιάζοντας τη Μάνα, τον ξενιτεμένο, τα παιδιά, τους χωριανούς, τους φίλους μας και τους ξένους. Όπως πάντα, όλους.

Το γλέντι τώρα αρχίζει. Η συμμετοχή των γυναικών του χωριού προφανής και μεγάλη. Ανταποκρίνονται με μεγάλη χαρά στο κάλεσμα του Συλλόγου και με τη συντροφιά των μικρών μας φίλων που πριν λίγο υποδέχτηκαν τον ξενιτεμένο, γοργά-γοργά φτάνουν κοντά του. Αγέρωχες όπως πάντα, σηκώνουν μανίκια, ρίχνουν νερό στο αλεύρι, ανοίγουν τη φαντασία τους και αρχίζουν ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ.

Οι ίδιες, μέσα από το πλάσιμο της πίτας αναδεικνύουν ολόκληρη πολιτισμική χροιά, που στοχεύει στην ανάδειξη των αξιών της ζωής που μας μεγάλωσαν και μας μετέδωσαν. Την κοινωνικότητα, τη συλλογικότητα, τη φαντασία και την πραότητα. Και όχι μόνο αυτά. Με δύναμη ψυχής τα αναδεικνύουν υποδεχόμενες τον ξενιτεμένο ΤΟΥΣ. Η βιωματική τους απλότητα σε κοινή θέα, με τα εγγόνια από κοντά. «Ρίξε λίγο λάδι εδώ ... σ' κώτια μου».

Το αλεύρι, το λάδι, το αλάτι, το ζυμάρι παιγνίδι δημιουργίας στα χέρια τους. Τα κλικ και τα φλας των μηχανών του Ηλία Α., και του Θωμά Κ., βάζουν ήχο στη σκηνή. Η τεχνολογία βοηθά στην κα-

ταγραφή της γνώσης. Τα δυο γέρικα πλατάνια κρατάνε την ανάσα του μαζί με τα φύλλα τους.

Με τον ήχο της μουσικής να απλώνεται, κλώστρης και μπλάστρης έχουν την τιμητική τους. Έτσι, η κολοκυθόπιτα της Μαριάνθης Λάζου, η κρεασόπιτα της Αμαλίας Τσίμα, η τυρόπιτα της Ελένης Μπίζου, συντροφεύουν τη χορτόπιτα της Αμαλίας Γκουντή, τη μπατσαρόπιτα της Ελένης Αθανασοπούλου και τη λαχανόπιτα της Κωνσταντίνας Ζούκη και όλες μαζί ανταμώνουν με την τυρόπιτα της Ελένης Νικολοπούλου, τη χορτόπιτα της Αλεξάνδρας Ευθυμίου και την πρασόπιτα της Χαραλαμπίας Ζούκη.

Όλες μαζί στο «καλντερίμι των γεύσεων»... Στον εύκολα προσβάσιμο χώρο ο Μπάρμπα Νίκος Τσίμας, ο Νίκος Μπουκάκης μαζί με το Τζίμη έβάζαν φωτιές. Η μουσική ξεπροβοδίζει τις «νύφες» και στη ρούγα οι γάστρες σαν καλές πεθερές, τις υποδέχονται. Οι πυροσιές μετατρέπονται σε σαλόνη για να ξεκουραστούν οι πίτες, Το πάντρεμα έχει ψηλή θερμοκρασία εδώ.....Ο ήλιος ζεστός, σημάδι χαράς και ο ιδρώτας πολύς αλλά ποιος νοιάζεται ... «Εμείς σκώτια μου, με ιδρώτα τα κάναμε όλα ετούτα τα καλούδια» περηφανεύονταν οι γυναίκες.

Με προσήλωση, βάζουν στάχτη στα κάρβουνα «για να μην αρπάξουν καμάρ' μ», «.....έχουμε ξένους σήμερα, θέλουμε να περάσουν καλά, να φύγουν χορτάτοι και 'φχαριστήμενοι». Οξυώτες πάντα όμορφοι, Οξυά πάντα πλανεύτρα....

Ο μάσιας, είτε ορθά για να ρίχνει κάρβουνα, είτε ανάποδα για να σηκώνει τις γάστρες, έγινε συνέχεια του χεριού τους.

Οι γάστρες μια σηκώνονταν μια κάθονταν, σαν πολιτιστικά έμβολα γεύσεων, δείγμα μιας άλλης εποχής που ίσως και να αργοσβήνει. Για μας μόλις άρχισε. Επιδιώξή μας να την αναβιώσουμε και σε αυτό έχουμε πολλούς συμπαρασάτες.

Η έκθεση αρχείου και φωτογραφίας για τα 100 χρόνια της Αδελφότητας (1907) που έκλεισε ήδη 2 χρόνια λειτουργίας, αναδεικνύοντας τη δράση της, σε δύσκολα χρόνια τον τελευταίο αιώνα, εκεί γιομάτη φως δεχόταν κόσμο. Το πρώτο βιβλίο και το πρώτο έγγραφο του Συλλόγου 102 χρόνια πριν φωτίζει μια διαδρομή με μόχθο, κόπο αλλά και δημιουργίες. Ένας αιώνα, ΟΛΑ.

Ενόσω το άρωμα από τις πίτες αγγίζουν στο καμπαναριό του Άη Νικόλα, η πλατεία άλλαζε όψη. Οι πρωταγωνιστές φορώντας ποδιές και μαντήλια πιάνουν θέσεις ..... «Έτοιμη ετούτη καμάρι μ' - καλή όρεξη και του χρόνου πάλι», φέρνουν τις πίτες στην πλατεία που με φορώντας τα καλά της, της υποδέχεται. Μαζί με τα νέα παιδιά, αυτά που θα συνεχίσουν να προάγουν ότι πιο όμορφο, απλό για τούτο τον τόπο. Τη ζεστασιά και φιλοξενία για να αγκαλιάσουν καθισμένοι σε πέτρινα πεζούλια τον κόσμο μας. Έτσι ήταν πάντα η Οξυώτικη γη... σκληρή μα φιλόξενη. Ο βιος της, ο "ζαϊρές" της βγαλμένα από το στύψιμο της πέτρας, από ξεχορτάρισμα του χωραφιού και μετά το γιόμα στη σκιά στον πλάτανο, έβγαζαν από τον τορβά λευκό μαντήλι, το άνοιγαν και «φίλευαν» τον ξένο, κόβοντας και μοιράζοντας, πίτα, τυρί και ξινόγαλο. Ε! τούτο ούτε και μεις το αλλάζουμε.

Με συντονισμένες κινήσεις, θέλοντας

να ανταποκριθούμε στην τιμητική, για μας, παρουσία πολλών και εξαιρετικών μας φίλων μας από τα γύρω χωριά αλλά και από Θεσσαλονίκη, Άρτα, Κόνιτσα, Γιάννενα, Αθήνα, Ζαγόρι, Τρίκαλα Έδεσσα και αλλού, η πλατεία γέμισε από όλα τα καλούδια. Πίτες λογιών - λογιών

Αυτό που περιστασιακά έλειπε φρόντισε ο αγέρωχος ο δικός μας Ζήκος Ζώης, συνοδευόμενος από την αέρινη κόρη του τη Δέσποινα και έφερε στο κέντρο της σκηνής τυρί. Δικό του ντόπιο και φετινό. Τυρί το ένα από τα δυο απόλυτα συνοδευτικά της πίτας. Αμ, από το άλλο, τι γίνεται;

Η μουσική συνοδεύει στο κέντρο της πλατείας τις ξύλινες «νύφες». Στολισμένες, λυγρές και όμορφες μαγεύουν τον κόσμο που χειροκροτεί. Οι «ντουμπουλίτσες». Γεμάτες ξινόγαλο. Πώς να λείψουν εξάλλου από μια τέτοια εκδήλωση τιμής στους δημιουργούς. Δίνεται έτσι η ευκαιρία σε όλους να απαθανατίσουν τις κινήσεις αλλά και τον απόλυτο ήχο που κάνει το «ντόμπολο» καθώς «χτυπάνε» το γάλα με καμάρι και περηφάνια η Ελένη Αθ., η Αλεξάνδρα Ε. και η Χαραλαμπία Ζ.,. Η τελευταία ενημερώνει τους φίλους μας, με λεπτομέρειες, όλη τη διαδικασία παραγωγής του ξινόγαλου.

Το τυρί, το ξινόγαλο μαζί με τις πίτες προκαλούν τον ουρανίσκο μας. Εκδήλωση για την πίτα εξάλλου.... Και χωρίς «κλωστό»; Γίνεται; Μελωμένο σαραγλί και λαγκίτες γεμίζουν μυρωδιά την πλατεία. Η γεύση έχει προέλευση και η αξία της ανήκει στις γυναίκες του χωριού.

Τις τιμούμε καθημερινά, όχι μόνο γιατί μας «μπόλιασαν» με τη δημιουργία

και τη γεύση της πίτας, αλλά κυρίως γιατί μας δίδαξαν ήθος, σεβασμό αλλά και αφοσίωση στο λιτό και το απέριπτο.. Έδωσαν και την ψυχή τους για να γίνει η εκδήλωση αυτή. Αλλά δεν ήταν οι μόνες. Ήταν και όλες οι υπόλοιπες που πίσω από την κεντρική πλατεία, στις «κουϊντες» ενός θεάτρου κατέθεταν, με μεράκι, κόπο και δουλειά, με το μυαλό τους στο στόχο της μέρας. Είτε οι Γυναίκες της Οξυάς είτε οι Νύφες μας, έδωσαν τον εαυτό τους και με κόπο μεγάλο, όσο και το χαμόγελό τους, φτιάξανε και φέρανε πίτες, λαγκίτες και σαραγλι, προσφέροντας τα μέγιστα στην επιτυχία της εκδήλωσης. Εμπνευσμένες από το όραμα του Συλλόγου, για βήματα προόδου ετούτης της γης προσηλωμένοι όλοι μαζί στην παράδοση, συνέδραμαν σε αυτή την προοπτική, πείθοντας – θέλουμε να πιστεύουμε - και τους ελάχιστους «δύσπιστους και κρίνοντες» ότι «...για να γυρίσει ο ήλιος, θέλει δουλειά πολλή». Οι ίδιες πάντως, δήλωσαν παρούσες.

Ο Σύλλογος απηύθυνε και απευθύνει ανοιχτή πρόσκληση συνεργασίας σε όλους τους Συλλόγους των χωριών του Δήμου Μαστοροχωρίων κυρίως και όχι μόνο, πιστεύοντας ακράδαντα ότι η ανάπτυξη και ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου αποτελεί το κυρίαρχο σημείο επικοινωνίας μας με τον υπόλοιπο κόσμο. Τα υπόλοιπα, απλά το ενισχύουν...

Εξάλλου δεν περισσεύει κανείς είτε στην Οξυά, είτε αλλού .....

Η ώρα κατάλληλη για δράση.... Καλή η πίτα αλλά και με το χορό τι;

Σειρά έχουν τα αυτιά μας.... ακούσματα.... Το κλαρίνο, το ντέφι, το ακορτεόν, το λαούτο άρχισαν δράση. Και ο χορός αρχίζει....

Το απόγευμα ήδη κατηφόριζε από το Γράμο.

Κλείνοντας για την εκδήλωση, θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους τους μικρούς φίλους μας που συμμετέχοντας σε πρόβες και στην κεντρική εκδήλωση μας έδωσαν το έναυσμα να σκεφτούμε αφορμές και να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις εκείνες για να τους φέρουμε πιο συχνά κοντά μας.

Από τούτες εδώ τις αράδες να τους ενημερώσουμε – αλλά κυρίως τους γονιούς τους – ότι ο Σύλλογός μας επανίδρυσε το Χορευτικό της Οξυάς. Από τον Οκτώβρη 2009, χορεύουμε. Να ευχαριστήσουμε το Σύλλογο του Ασημοχωρίου και ιδιαίτερα τον Πρόεδρό του κ. Γιαννούλη, που μας παραχώρησε, για το σκοπό αυτό, την αίθουσα.

Ο σκοπός μας διπτός. Αφενός να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για τα παιδιά που έχουν καταγωγή από την Οξυά και που ζουν στην Αθήνα, για να βρίσκονται και από την άλλη να τα προκαλέσουμε για να μας κάνουν καλύτερους για τον τόπο μας. Θέλουμε συμπαραστάτες όμως τους γονείς. Παράκληση προς αυτούς. Ο χρόνος όλων είναι πολύτιμος και λίγος. Όμως για τα παιδιά σας ο χρόνος που αφιερώνουν στην παράδοση έχει αντίκτυπο ΚΑΙ ΣΕ ΣΑΣ.

Επίσης να ευχαριστήσουμε τους Συλλόγους της Βούρμπιανης, των Χιονιάδων, της Λυκόραχης, της Πλαγιάς, του Ασημο-

χωρίου – που μας βοήθησε πολύ με την μικροφωνική εγκατάσταση – για την παρουσία τους αλλά και όλους όσοι, με την υπομονή τους και τη συμμετοχή τους συνέδραμαν στην επιτυχία αυτής της εκδήλωσης. Αν εκ παραδρομής ξεχάσαμε κάποιον, εμπιστευόμαστε την δική του μεγαλοπρέπεια.

Στην εκδήλωση, χαιρετισμό εκ μέρους της συνομοσπονδίας των χωριών της Κόνιτσας, έστειλε ο Καστανιανίτης κ. Παπαχρήστος.

Με την ευκαιρία που αναφερθήκαμε σε συνομοσπονδία επανερχόμαστε και επισημαίνουμε την αδιαφορία μιας άλλης συνομοσπονδίας. Της Πανηπειρωτικής.

Την Ήπειρο την ακολουθεί ο χαρακτηρισμός ως η φτωχότερη γωνία της Ευρώπης. Ο προβληματισμός μας είναι ο εξής: Έχει χαρακτηριστεί έτσι άδικα; Μήπως επαναλαμβανόμενες, κυρίως, συμπεριφορές έχουν οδηγήσει τον τόπο μας, σε αυτή την κατάσταση; Οι ευθύνες όσων διοικούν θεσμοθετημένα όργανα πουθενά; Μήπως οι έννοια τους μόνο σε φιέστες, που έχουν απλά δημοσιότητα και πέραν αυτού τίποτε περισσότερο; Και ας γίνουμε πιο σαφείς:

Όπως πρόπερσι το 2007 που ο Σύλλογος μας έκλεισε ένα αιώνα ζωής, όπως πέρυσι το 2008, έτσι και φέτος το 2009 η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία, αν είχε προσκληθεί στις εκδηλώσεις μας, έλαμψε δια της απουσίας της. Επιδεικτικά απύσασα. Εξάλλου συμπεριφορά επαναλαμβανόμενη φανερώνει και επίπεδο. Ίσως να είναι δείγμα των καιρών, όλα τούτα με τις συνομοσπονδίες.

Υπενθυμίζουμε απλά ότι η Οξυά είναι από τα ιδρυτικά μέλη για τη δημιουργία της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας. Με όραμα που άρχισε να πλάθεται το 1909 – έναν αιώνα πριν – πήρε σάρκα και οστά το 1937, με την Ίδρυσή της. Με σκοπό και όραμα – καταστατικώς τουλάχιστον - που θα αγκάλιαζε όλη την Ήπειρο. Από τη θάλασσα της Θεσπρωτίας ως και το πιο ψηλό υψόμετρο του Γράμου. Ο αποπροσανατολισμός πάντα «χαλάει» το όραμα. Εμείς ευχόμαστε στους διοικούντες να μην έχουν χαθεί αλλά και να είναι σε θέση, πολύ σύντομα, να ερμηνεύσουν την έννοια που κοσμεί τον σύνθετο τίτλο της Πανηπειρωτικής.

Εκείνο το γνωμικό «Ο χρόνος είναι χρήμα» εμάς μας πληγώνει, ειδικά όταν αναφέρεται στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της παράδοσης. Γιατί όπως είναι γνωστό « η γάστρα θέλει ..... ζιάρρα» αλλά για να γίνει θέλει μεράκι και όραμα.

Στο www.oxya.gr θα βρίσκετε πάντα λεπτομέρειες και εκπλήξεις.

Επόμενη προγραμματισμένη συνάντησή μας, η ετήσια αρτοκλασία μας την Κυριακή 6 Δεκέμβρη 2009 στη Χρυσοσπηλιώτισσα. Μέχρι τότε, θα παρεμβληθούν και τα τσίπουρα στην Οξυά. Ενημερωθείτε σχετικά και μη χάσετε την ευκαιρία. Το άρωμά τους μοσχοβολά και σας περιμένει. Καλό αντάμωμα

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία

Αδελφότητα Οξυάς

«Ο Άγιος Νικόλαος»

Ο Πρόεδρος Κώστας Α. Λάζος

Θυρανοίξια Αγ. Τριάδος Καλόβρυσης Κονίτσης

Στις 27 του μηνός Σεπτεμβρίου 2009 ημέρα Κυριακή τελέσθηκε με ιερή ευλάβεια και κατα-
νυκτική σιγή η ακολουθία των «Θυρα-
νοιξίων» από τον Σεβασμιώτατον μητρο-
πολίτη Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και
Κονίτσης κ. Ανδρέα συνεπικουρούμενο
από πέντε (5) ακόμη σεβαστούς πατέρες
μέσα σε απόλυτη ησυχία τα Θυρανοίξια
στον ιερό Ναό Αγ. Τριάδος του μικρού
μας χωριού Καλόβρυσης.

Παραβρέθηκαν στην τελετή ο κ. Νο-
μάρχης του Νομού μας, ο στρατηγός
της 8ης Μεραρχίας κ. Καραγιαννόπου-
λος, ο Στρ/κός διοικητής του 583 τ.π.
Αρβανίτης, ο πάρεδρος του Δημοτικού
διαμερίσματος Μελισσόπετρας-Καλό-
βρυσης κ. Νίκου Αντώνιος, Δημοτικοί
σύμβουλοι, πλήθος κόσμου από τα
γύρω χωριά και βέβαια οι αγαπημένοι
μου λιγοστοί κάτοικοι του χωριού.

Με το πέρας της ακολουθίας άνοιξε
η κεντρική θύρα του Ναού εξ ου και
«Θυρανοίξια» έπειτα από υπόδειξη του
σεβασμιότατου. Στη συνέχεια με τάξη
και ευπρέπεια εισήλθαν οι παρευρι-
σκόμενοι στον μεταμορφωμένο πια ναό
που καμιά σχέση δεν είχε με τον προ-
γούμενο και συνεχίστηκε μέσα σε κατα-
νυκτική ατμόσφαιρα η θεία λειτουργία.
Ακολούθησε το κήρυγμα από το μητρο-
πολίτη ο οποίος ανέλυσε με γλαφυρό-
τητα και παραστατικότητα την περικοπή

του Αγ. Ευαγγελίου. Επίσης εξήγησε
την έννοια των θυρανοιξίων και στη συ-
νέχεια καλωσόρισε τους εκλεκτούς μας
παραβρισκόμενους, ο Συν/χος δάσκαλος
του χωριού μας ο οποίος είπε τα εξής:

Σήμερα αγαπητοί μου το μικρό μας
χωριό και ιδιαίτερα ο Ναός της Αγ.
Τριάδος γιορτάζει την πιο λαμπρή ημέ-
ρα ίσως και τη μοναδική στο πέρασμα
των χρόνων, τα «Θυρανοίξια» όπως τα
αποκαλεί η εκκλησία μας.

Αιτία για να βρεθούμε όλοι εδώ σή-
μερα είναι ο άξιος ιερομόναχος πατέ-
ρας Αρσένιος της Μονής Μολυβδοσκε-
πάστου. Το χωριό μας Καλόβρυση και
καθ' ομολογία και των κατοίκων της
Μελισσόπετρας αισθάνονται υπερήφα-
νοι και ευγνώμονες που έχουμε λει-
τουργό το άξιο αυτό παλικάρι στις εκ-
κλησίες μας.

Αυτός είδε τις σοβαρές ελλείψεις
που είχε ο ναός εντός και εκτός και με
καλή συνεννόηση, με καλό λογισμό και
σωστό προγραμματισμό με τον καθ'
όλα άξιο προϊστάμενό του – ηγούμενο
της Μονής πατέρα Θεόδωρο, βάλθηκαν
να κάνουν όλα αυτά που βλέπετε και τα
κατάφεραν. Πιστεύω μέσα μου πως και
οι υπόλοιπες ελλείψεις εντός και εκτός
του Ναού να έχουν την ίδια τύχη.

Αλλά χωρίς αργύρια δεν γίνεται τίποτε.
Απευθύνθηκε λοιπόν στην Νομ/κή Αυτο-
διοίκηση και τις άλλες υπηρεσίες του

Νομού, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Κόνιτσας, σε φίλους και γνωστούς, εντός και εκτός των συνόρων, σε επώνυμους και ανώνυμους πατριώτες μας, και ιδιαίτερα θα πρέπει να ονομάσω εδώ τους λιγοστούς κατοίκους του χωριού μου, οι οποίοι άλλοι με χειρωνακτικές εργασίες, άλλοι με την τέχνη τους, ακολουθώντας το καλό παράδειγμα του καλού μας Ιερομόναχου πατέρα Αρσενίου και άλλοι βάζοντας το χέρι βαθιά στην τσέπη τους έδωσαν ό,τι τους επέτρεπε ο οικογενειακός προϋπολογισμός.

Εγώ σαν εκπρόσωπος των λίγων κατοίκων του χωριού μου, αισθάνομαι την υποχρέωση να απευθύνω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Σεβ/το κ. Ανδρέα που λάμπρυνε με την παρουσία του την τέλεση της ακολουθίας των «Θυρανοιξίων», τους άλλους σεβαστούς πατέρες που ομόρφυναν την πανήγυρη αυτή, τους κ. κ. Νομάρχη Ιωαννίνων με την ακολου-

θία του, τον στρατηγό της 8ης Μεραρχίας κ. Καραγιαννόπουλο, τον Στρ/κό Διοικητή του 583 τ.π.κ. Αρβανίτη, όλους τους καλούς μου και για μια ακόμη φορά τους έντιμους παραβρισκόμενους και περήφανους χωριανούς μου και να παρακαλέσω την Αγία Τριάδα να χαρίσει σ' όλους μας ψυχική, σωματική και πνευματική υγεία και να αναδεικνύει τέτοιου είδους ανθρώπους, που να αναδεικνύουν τέτοια αξιόλογα έργα.

Στην συνέχεια ακολούθησε έξω στον περίβολο της εκκλησίας δεξίωση και από το μπουφέ που περίτεχνα, με περίσσιο κέφι και χάρη είχαν ετοιμάσει οι νέες και νέοι μας, θα δοκιμάσετε, ό,τι καλύτερο είχαν να ετοιμάσουν οι λιγοστές σπεσιαλίστριες νοικοκυρές μας και να τους εκφράσω πολλά, πολλά, ευχαριστήρια.

Ευχαριστούμε και πάλι όλους που τιμήσατε με την παρουσία σας την εκδήλωση αυτή.

Β. Νίκου

Ένας ενδιαφέρον κύκλος

Η ζωή μας, κυλάει μερικές φορές γρήγορα· με ομορφιές, δυσκολίες και αγωνίες.

Στο πέρασμά μας από αυτό το ψηφιδωτό, αρχίζουμε να νιώθουμε, πως ο κόσμος μας ζει σ' έναν ενδιαφέροντα κύκλο.

Ό,τι μας δοθεί, το δίνουμε στο διπλανό μας· εκείνος δίνει στο δικό του διπλανό, για να καταλήξει το δόσιμο αυτό πάλι σε μας, αφού περάσει από αυτούς που συνθέτουν τον κύκλο της ζωής μας. Προσφέρουμε και από το περίσσειμα, αλλά και από το υστέρημα της καρδιάς μας.

Ο αδελφός, η αδελφή μας, ο δικός μας άνθρωπος, ο γείτονας, ο συγγενής, ο φίλος, είναι που θα μας δώσουν και θα πάρουν ο καθένας το ουσιώδες ή το ανούσιο που του έχει δοθεί, άλλοτε μες στη σοφία του και άλλοτε σε στιγμές απόγνωσης.

Και τότε η προσφορά αυτή ή γίνεται θύελλα και παρασέρνει στον γκρεμό ό,τι καλό θα μπορούσε να τείνει προς κάτι το δημιουργικό ή γίνεται το ίδιο δημιουργία, για να ανασάνει η καρδιά, να ανατείλει ξανά ο ήλιος, να ζωντανέψει ο νους και ν' απαλύνει ο πόνος.

Ο άνθρωπος, ο λόγος του, τα έργα

του έχουν τη δυνατότητα να ομορφαίνουν τον κόσμο γύρω, όσο και να δυσχεραίνουν τις καταστάσεις.

Χρειαζόμαστε γνώση και πίστη, αγάπη κι ελπίδα, ελευθερία κι ευγένεια για να οδηγηθεί η ανθρωπότητα σε ανώτερους σκοπούς και στόχους.

Προσπαθώντας ν' αντιληφθώ την αλληλεξάρτηση των μορίων και των ενεργειών που συμβαίνουν στο σύμπαν, διαπιστώνω ότι η μεγαλύτερη είναι μεταξύ μητέρας και παιδιού που γίνεται με μεγάλη δύναμη, ένταση, αγωνία και πόνο.

Ποιός από τα δύο μέρη θ' αντέξει περισσότερο!

Η μητέρα περιμένει από πολύ νωρίς κατανόηση από το παιδί της, γιατί απ' αυτό εξαρτώνται όλα τα άλλα. Ο τρόπος που θα το κάνει αυτό η μητέρα (και με τη συμπαράσταση του πατέρα), είναι καθοριστικός για τη μετέπειτα πορεία ζωής. Το παιδί ως ευαίσθητος δέκτης θα αφομοιώσει θετικά και αρνητικά ερεθίσματα από αυτή την επικοινωνία και θα του διαμορφώσουν ανάλογα την προσωπικότητά του.

Πολύ σημαντικός παράγοντας στην ανάπτυξη του παιδιού είναι και ο κοινωνικός του περίγυρος συγγενείς και φίλοι. Αλλά και το σχολείο, οι δάσκα-

λοι μαθαίνουν στο παιδί στα πρώτα του βήματα τον τρόπο σκέψης, για ν' αποκτήσει ηθικά και πνευματικά αγαθά. Αυτά θα το βοηθήσουν να συνεργάζεται με τους γύρω του, να στηρίζεται στον εαυτό του στις δύσκολες καταστάσεις, αλλά και να ζει όσο γίνεται δημιουργικά στη χαρά της ζωής που του προφέρεται.

Στον ενδιαφέροντα κύκλο που ζει ο άνθρωπος, ο τρόπος που μαθαίνει και μεταδίδει γνώση και συναισθήματα, είναι πολύ σπουδαίος για την εξέλιξη της κοινωνίας και συμβάλλει αποφασιστικά στην ωρίμανση των λαών της Γης, στον πλούτο της Ειρήνης.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Ο Χορός της Νεράιδας

Ήσυχια κυλά το ποτάμι
Ενώνεται στο βάθος με τη λίμνη
Πουλιά κάθονται σε κάθε καλάμι
Φτερά έχουν οι ερωτευμένοι στου караβιού τους την πρύμνη

Ο ήλιος λαμπρός ανατέλλει
Κάθε μακρινό άστρο θα σβήσει
Το αυγερινό πουλί παρέκει στο δέντρο ψάλλει
Κι η Νεράιδα της Αγάπης χορό θα στήσει

Οι ψυχές μας καθαρές ως τα καθάρια ύδατα
Κι οι φωνές μας λάμπουν σαν το γάργαρο νερό
Για πολλές μέρες δε θα έχουμε κύματα
Μια καινούργια εποχή καρτερώ

Ένας νέος χρόνος θα λάμψει
Οι παλιές πίκρες μακριά θα φύγουν
Την υπομονή μας τίποτα δε θα κάμψει
Οι καρδιές όλων των ανθρώπων στο κάλεσμά μιας νέας προσδοκίας θα σμίγουν!

Βικτωρία Ν. Τσάγκα

Δεκέμβριος 2008

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Όπως κάθε χρόνο, έτσι κι εφέτος, αρκετός κόσμος ανέβηκε στο μοναστήρι του Στομίου στις 8 Σεπτεμβρίου που γιόρτασε η Παναγία.

Στις 11/9 άνοιξαν τα σχολεία με τον καθιερωμένο Αγιασμό.

- Στις 20/9 άνοιξε το "Παζαρόπουλο". Φέτος δεν είχε πολύ μεγάλη κίνηση.

- Όλο το Σεπτέμβρη οι υποψήφιοι βουλευτές όλων των κομμάτων μας θυμήθηκαν με τις τακτικές επισκέψεις και ομιλίες. Ας ελπίσουμε ότι θα μας θυμούνται και μετά τις εκλογές...

- Ο Οκτώβρης μας ήρθε με ποτιστική βροχή που την περιμέναμε από καιρό.

- Στις 4/10 έγιναν ήσυχα οι εκλογές με προσέλευση αρκετών παρεπιδημούντων συμπατριωτών μας (τα αποτελέσματα, σε άλλη σελίδα).

- Στις 10/10 το Οικοτροφείο "Νόστος" της Εταιρείας Ψυχοκοινωνικής Έρευνας και Παρέμβασης (Ε.Ψ.Ε.Π.), σε συνεργασία με την Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας Ιωαννίνων - Θεσπρωτίας (Ε.ΠΡΟ.Ψ.Υ.Η) και το Κέντρο Υγείας Κόνιτσας, διοργάνωσαν ΗΜΕΡΙΔΑ, με θέμα:

«Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ»

- Πτώση θερμοκρασίας είχαμε από το δεύτερο δεκαήμερο του Οκτώβρη, με πολλή βροχή και τα πρώτα χιόνια στις κορφές των βουνών μας από υψ. 2000 μ. και άνω.

- Με λαμπρότητα γιορτάστηκε κι εφέτος στην Κόνιτσα η ιστορική επέτειος του ΟΧΙ. Την παραμονή έγιναν εορταστικές

εκδηλώσεις σε όλα τα σχολεία της πόλης και κατάθεση στεφάνων στο Μουσείο πεσόντων 1940.

- Στις 28 Οκτώβρη Δοξολογία στον Ιερό Ναό του Αγίου Κοσμά και στις 11 π.μ. εκφώνηση του πανηγυρικού της ημέρας στην αίθουσα τελετών του Δήμου από τη δασκάλα του 1ου Δημ. Σχολείου Κόνιτσας κ. Μαρία Κουμπάρου και δεξίωση.

Ώρα 11.30 επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο μπροστά από το Δημαρχείο και κατάθεση στεφάνων από τις Αρχές και Συλλόγους.

Ο Αγάπος Μωυσίδης (103 ετών) πολεμιστής του '40 και αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης καταθέτει.

Στις 11.40 παρέλαση στο χώρο της κεντρικής πλατείας μαθητών όλων των Σχολείων και Τμημάτων Στρατού.

Μετά την παρέλαση ακολούθησαν παραδοσιακοί χοροί από τους μαθητές των σχολείων στην Κεντρική πλατεία.

- Το απόγευμα στο αμφιθέατρο του Λυκείου έγινε εορταστική εκδήλωση από τους μαθητές με μεγάλη επιτυχία. Μπράβο στους μαθητές και στους Καθηγητές!

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον αγαπητό Συγγραφέα-ποιητή Στέφανο Νούτση για τα πολύ καλά λόγια που έγραψε για μένα στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας, καθώς επίσης και για την σπουδαία αναφορά που έκανε στον εκλιπόντα Πρόεδρο της Αδελφότητας και θείο μου Αριστείδη Μπλιθικιώτη. Ίσως σε μένα ήταν κάπως υπερβολικός.

Έχω να πω ότι έκανα όλα αυτά που γράφει, γιατί αγαπώ τον τόπο μου και θα συνεχίσω σ' όλη μου τη ζωή να είμαι κοντά στα χωριά μας, κοντά στην παράδοση, στην ανάπτυξη αλλά και στη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ μας και το κάθε αντάμωμα, να είναι γεμάτο συναισθήματα.

Με την ευκαιρία ευχαριστώ τους αγαπητούς συμβούλους του Δ.Σ. της Αδελφότητας της διετίας (2007-2009) για την τόσο επιτυχημένη θητεία μας και ως Πρόεδρος του νέου Δ.Σ. - (2009-2011) εύχομαι το νέο Δ.Δ. να πετύχει τους στόχους που θέσαμε στη συνεδρίαση στην Αθήνα την 17-10-2009.

Επίσης θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συγχωριανούς και φίλους του

χωριού μας Λαγκάδας Κόνιτσας, για την εμπιστοσύνη που άρχισαν και πάλι να δείχνουν στη Διοίκηση των Δ.Σ. με αποτέλεσμα να υπάρχει καλή συνεργασία σε όλα τα επίπεδα.

Ευχαριστώ θερμά

ΠΑΝΑΓ. Φ. ΝΑΤΣΗΣ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ-ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Συγχαίρουμε το γιό μας ΘΑΝΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ για την εκλογή του ως βουλευτής Ιωαννίνων.

Ευχαριστούμε θερμώς όλους τους Κονιτσιώτες και τους κατοίκους των χωριών της Κόνιτσας για την υποστήριξή του.

Του ευχόμαστε καλή επιτυχία στο έργο του.

Οι Γονείς του

Σωκράτης και Ναυσικά Οικονόμου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

Στις 13/7/09 ο Γιώργος Ρούσης και η Μαρία Χατζνεφραιμίδη απόκτησαν κοριτσάκι στην Κόνιτσα.

- Στις 31/7 ο Παναγιώτης Κληματάς και η Παρασκευή Κουτσολάμπρου απόκτησαν στην Αθήνα κοριτσάκι.

- Την 1/9 ο Παναγιώτης Κίτσιος και η Παρασκευή Ρίζου στην Κόνιτσα απόκτησαν κοριτσάκι.

- Στις 3/9 ο Εμμανουήλ Πατελάρος και η Ερμιόνη Ντεντοπούλου απόκτησαν στην Αθήνα το δεύτερο αγοράκι τους.

- Στις 23/9 ο Αθανάσιος Κατής και η Παρασκευή Φατέ απόκτησαν κοριτσάκι στην Κόνιτσα.

- Στις 16/10 ο Παναγιώτης Τσιγκούλης και η Άρια Γαλακτίου απόκτησαν στην Κόνιτσα αγοράκι.

- Στη μνήμη της Δημητρούλας Τζιομάκα κατέθεσαν στο Γηροκομείο Κόνιτσας: οι Δημ. Στεφάνου 200 €, Κων. Χαραλαμπίδης 200 €, Αναστασία Στεφάνου 100 €, Ερασμία Μάλιακα 50 €, Ελένη Κώστα 50 €, Ανθούλα και Ειρήνη Μησακούλη 300 €.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

- Στις 19/7 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα η Σταυριανή Καρακατσάνη του Παναγιώτη.

- Στις 26/8 βάπτισαν στο Νικάνορα την κόρη τους Χριστίνα ο Βασίλης και η Άννα Βαζούκη.

- Στις 6/9 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Πάρης-Παναγιώτης του Μιχάλη Σταμπούλη.

- Στις 13/9 ο Αναστάσιος και η Αικατερίνη Καραφέρη βάπτισαν στην Κόνιτσα τη θυγατέρα τους. Όνομα Ναταλία.

- Στις 27/9 ο Βασίλης Σαλτίκης και η Μαρία Παπαμιχαήλ βάπτισαν την κορούλα τους στην Αθήνα. Όνομα Ναυσικά-Μαρίνα.

- Στις 11/10 βαπτίστηκε η Σωτηρία Ρωμανέλη του Σταύρου στην Ηλιόραχη.

ΓΑΜΟΙ:

- Στις 4/7 έγιναν στο Νησάκι Ιωαννίνων οι γάμοι της Μακρίνας Σπυρ. Κιτσάτη και του Θωμά Θαυμαστού.

- Στις 4/7 παντρεύτηκαν στη Σάμο ο Αλέξανδρος Αλεξάνδρου και η Μαρία Πραμαγκιούλη.

- Στις 22/8 έγιναν στην Καλλιθέα Κόνιτσας οι γάμοι του Αθανασίου Γκούντα και της Μαρίας Τζαβέλλα.

- Στις 5/9 έγιναν στην Οξυά οι γάμοι του Βαγγέλη Κυπαρίσση και της Σταυρούλας Φασούλη.

- Στις 13/9 παντρεύτηκε στο Δίσπρατο ο Ηλίας Πίσπας με τη Γεωργιανή Ether Kbakoyogai.

- Στις 13/9 έγιναν στα Γιάννινα οι γάμοι του Γιάννη Δ. Σκούφια και της Ελένης Δ. Λάππα. Ακολούθησε γλέντι σε κέντρο μέχρι τις πρωινές ώρες.

- Στις 26/9 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Jose Manuel και της Σοφίας Β. Χουρσάν. Ακολούθησε γλέντι στο κέντρο "Πανόραμα".

- Στις 4/10 έγιναν στο Γούστερ (U.S.A.) οι γάμοι του Ανδρέα Π. Τζινέρη και της Μαργαρίτας Φέλη (καταγωγή από Φούρκα).

- Στις 10/10 έγιναν στην Πηγή (Πεκκλάρη) οι γάμοι του Θεοφάνη Αλ. Παππά και της Μαρίας Αθ. Βουρδούκα. Μετά τη στέψη ακολούθησε γλέντι στο κέντρο DU LAK Ιωαννίνων.

- Στις 17/10 έγιναν στην Αρίστη Ζαγορίου οι γάμοι του Κονιτσιώτη Φώτη Π. Ρούβαλη και της Γιώτας Χατζίδη από τις Σέρρες. Ακολούθησε δεξίωση σε τουριστικό ξενοδοχείο και γλέντι ως τις πρωινές ώρες.

- Στις 17/10 έγιναν στην Άρτα οι γάμοι του Χάρη Σιάμπαλου και της Ελένης Δ. Καραφέρη.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ:

- Στις 23/2/09 ο Ανδρέας Μάντζιος

ετών 91 στα Γιάννινα.

- Στις 28/7 ο Γιάννης Κοκοβές του Παναγιώτη από την Αγ. Βαρβάρα ετών 49.

- Στις 31/8 ο Ανέστης Φατές ετών 80 στην Κόνιτσα.

- Στις 18/9 ο Παναγιώτης Ι. Κοκοβές ετών 76 από την Αγ. Βαρβάρα στον Πειραιά.

- Στις 2/10 ο Κων/νος Λώλος ετών 83 στην Κόνιτσα.

- Στις 4/10 ο Αρσένιος Καραμουράτης ετών 95 στην Κόνιτσα.

- Στις 7/10 ο Κων/νος Κοντογιάννης ετών 89 στην Κόνιτσα.

- Στις 8/10 ο Χρήστος Μπάρμπας ετών 36 στο Μάζι.

- Στις 9/10 ο Νίκος Ζδράβος ετών 61 στη Θεσ/νίκη.

- Στις 14/10 η Σοφία Ρούση ετών 86 στην Κόνιτσα.

- Στις 20/10 ο Θωμάς Μπέτζιος ετών 57 στο Κεράσοβο.

- Στις 22/10 η Όλγα Κουτρομπάνου ετών 79 στην Κόνιτσα.

- Στις 27/10 απεβίωσε στην Αθήνα η Σπυριδούλα Θ. Σπανού, ετών 86.

ΜΝΗΜΕΣ

- Στη μνήμη του αγαπημένου μου θείου Γιάννη Λυμπερόπουλου προσφέρω στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 50€. Ουρανία Ζών-Κούση.

- Στη μνήμη της αδελφής μου Μαρίας Νάτση και των θείων μου Αχιλλέα Νάτση και Αριστείδη Μπλιθικιώτη προσφέρω στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» το ποσό των 50€. Παν. Φ. Νάτσης.

- Ο Απόλλων Βλάχος και η σύζυγός του Λευκοθέα από την Οξυά Κονίτσης, εκφράζουν τα συλληπητήριά τους για τον χαμό της Ελένης Βλάχου, γυναίκός του εξαδέλφου των Λάμπρου Βλάχου, στα παιδιά της και τα εγγόνια της. Προσφέρουμε στο αγαπημένο μας περιοδικό Κόνιτσα 150€. εις μνήμη της.

- Ο Βασίλης Σπανός, στη μνήμη του πατέρα του Χαράλαμπου, ένα χρόνο μετά το θάνατό του, προσφέρει 20 € στο περιοδικό μας και 300€ στο Γηροκομείο Κόνιτσας.

- Ο Παναγιώτης Δήσιος, στη μνήμη του Παναγ. Κοκοβέ προσφέρει 50€ στο Γηροκομείο Κόνιτσας.

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΣΤΡΑΤΟ

ΓΑΜΟΙ:

Ο Νικόλαος Μάιπας και η Φωτεινή Κάτση παντρεύτηκαν στις 19/9 στα Γιάννινα.

- Η Μαριγούλα Η. Παγανιά και ο Γιώργος Λυμπεράκης στη Λάρισα στις 26/9.

- Η Μαρία Ι. Γαλάνη με το Σωτήρη Ντάμαρη στις 26/9 στα Γιάννινα.

- Στις 27/9 η Γεωργία Κ. Τσιάρα με το Βασίλη Σύλλη στα Γιάννινα.

- Η Καλλιόπη Σ. Μάιπα πάντρεψε το γιό της στη Ν. Υόρκη.

ΑΠΕΒΙΩΣΕ:

Στο Δίστρατο στις 25/9 ο Δημήτριος Α. Συργιάννης ετών 79.

Η.Π.

ΕΦΥΓΕ Ο ΚΩΝ/ΝΟΣ ΑΝΑΣΤ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ (1909-2009)

Έφυγε πλήρης ημερών για το ουράνιο ταξίδι -Αύγουστος το 2009- ο ΠΑΔΙΩΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, ο μεγάλος για μας άνθρωπος που ξε-

χώριζε για την διάχυτη ευγένεια, ειλικρίνεια, σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Η κηδεία του έγινε πάνδημη στις Πάδες παρουσία των παιδιών, συγγενών, γνωστών και φίλων στον ιερό ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου.

Διακρίθηκε για την μεγάλη ικανότητα ως ΔΑΣΚΑΛΟΣ ειδικά σε μας τους πολυπληθείς μαθητές του, που είχαμε την τύχη να πάρουμε τις βασικές γνώσεις κοντά του και να βγούμε στην κοινωνία με άριστη παιδεία και προπαντός άνθρωποι χρήσιμοι στην κοινωνία.

«Ευχαριστούμε ΜΕΓΑΛΕ ΔΑΣΚΑΛΕ»

Διακρίθηκε για τον ακέραιο χαρακτήρα ως στοργικός και αφοσιωμένος σύζυγος- πατέρας - παππούς και ως καλός πατριώτης, πάντα παρόν στο χωριό στη δύσκολη εποχή του Β΄ παγκοσμίου πολέμου και του εμφυλίου. Βοηθούσε κάθε πατριώτη ΗΘΙΚΑ και ακόμη πολλές φορές οικονομικά.

Παντρεύτηκε την Ανδρομάχη Τάτσι

από τα Ιωάννινα, επίσης άξια εκπαιδευτικό δασκάλα, εξαίρετη σύζυγος. Ήταν ένα αρμονικό και αγαπημένο ζευγάρι, και απέκτησαν δυο παιδιά τον Αναστάσιο και Δέσποινα και εν συνεχεία είχε την τύχη να χαρεί τρία άξια εγγόνια. Ως δάσκαλος είχε το χάρισμα του παιδαγωγού και της επικοινωνίας. Αγαπούσε τους μαθητές του, ήταν φιλικός αλλά και αυστηρός.

Η ώρα της διδασκαλίας ήταν γι' αυτόν Ιεροτελεσσία.

Όταν πήρε το πτυχίο ως εκπαιδευτικός Δάσκαλος διορίστηκε στο χωριό Δίστρατο Κονίτισης όπου έμεινε για αρκετά χρόνια. Αναρίθμητοι μαθητές του θα τον θυμούνται πάντα με σεβασμό και ευγνωμοσύνη.

Αργότερα πήρε μετάθεση για το χωριό Πάδες, στο χωριό του όπου μαζί με την σύζυγό του Ανδρομάχη υπηρέτησαν στο δημοτικό σχολείο Πάδων με αποστολικό ζήλο το λειτούργημα μεταδίδοντας τις γνώσεις στους μαθητές του και πάλι αναφέρω σε μια δύσκολη εποχή μέσα στην δίνη του πολέμου Β΄ Παγκοσμίου και εμφυλίου. Πάντα άξιος.

Αιώνια η μνήμη σου Δάσκαλε

*Οι μαθητές σου θα
σε θυμούνται πάντα
Ο Μαθητής σου
Γιάννης Μεσσής*

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ 4-10-2009

Σύνολο Τμημάτων: 20.937

Εγγεγραμμένοι: 9.933.385

Ψηφίστάντες: 7.044.479

Έγκυρα: 6.858.342

Άκυρα: 143.658

Λευκά: 42.479

Αποχή: 29.08%

ΚΟΜΜΑ	Ψήφοι Κόμματος	Ποσοστό Κόμματος	Έδρες Κόμματος
ΠΑ.ΣΟ.Κ	3.012.373	43,92	160
Ν.Δ.	2.295.967	33,48	91
Κ.Κ.Ε.	517.154	7,54	21
ΛΑ.Ο.Σ.	386.152	5,63	15
ΣΥ.ΡΙ.Ζ.Α.	315.627	4,60	13
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ	173.449	2,53	0
ΔΗΜ. ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	30.856	0,45	0
ΑΝΤ. ΑΡ.ΣΥ.Α.	24.737	0,36	0
ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ	20.019	0,29	0
ΛΑΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ			
ΧΡΥΣΑΥΓΗ	19.636	0,29	0
ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ	18.278	0,27	0
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛ. ΠΑΡΑΤΑΞΗ			
ΣΥΝΕΧ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ	10.682	0,36	0
ΚΚΕ (μ-λ)	10.213	0,15	0
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ	7.611	0,31	0
(Μ-Λ) ΚΚΕ	5.506	0,08	0
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ			
ΚΟΜΜΑ	4.536	0,07	0
Ο.Α.Κ.Κ.Ε.	1.652	0,02	0
ΠΑ.Ε.Κ.Ε.	1.376	0,02	0
Κ.Ο.Τ.Ε.Σ.	1.355	0,02	0
ΦΩΣ, ΑΛΗΘΕΙΑ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	867	0,01	0
ΑΝΕΞ. ΥΠΟΨ.	277	0	0
ΦΙΛΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	8	0	0
Π.Α.Α.	8	0	0
ΠΑΛΑΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	3	0	0

ΚΟΝΙΤΣΑ	ΕΠΕΤΡΑΜ	ΨΗΦΙΣΑΝ	ΑΚΥΡΑ	ΛΕΥΚΑ	ΕΓΚΥΡΑ	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	ΣΥΡΙΖΑ	ΛΑΟΣ	ΟΙΚ.ΠΡΑΣ	
236	Κόνιτσα	547	386	13	0	373	154	157	22	12	12	7
237	Κόνιτσα	563	397	2	5	390	156	162	14	18	19	7
238	Κόνιτσα	529	358	7	2	349	119	165	22	22	11	5
240	Κόνιτσα	519	340	2	1	337	131	145	16	17	11	8
241	Αγ. Βαρβάρα	138	41	2	0	39	32	4	0	0	2	0
242	Αγ. Παρασκευή	704	291	2	2	287	94	149	24	3	12	3
243	Αετόπετρα	337	198	5	1	192	85	83	12	2	6	1
244	Αηδονοχώρι	258	130	2	0	128	63	43	12	2	5	2
245	Αμάραντος	366	109	0	0	109	54	24	9	11	6	4
246	Άρματα	140	63	0	1	62	26	23	3	3	2	0
247	Ελεύθερο	245	158	0	0	158	57	88	9	0	2	1
248	Εξοχή	142	80	2	1	77	30	37	0	3	5	0
249	Ηλιόρραχη	224	131	3	0	128	66	42	5	4	9	0
250	Καβάσιλα	123	68	2	1	65	21	27	6	5	2	1
251	Καλλιθέα	303	225	3	3	219	64	135	4	4	5	3
252	Κλειδωνιά	285	196	7	1	188	62	96	12	8	7	1
253	Μάζι	357	204	3	0	201	91	72	7	12	8	6
254	Μελισσόπετρα	227	128	1	1	126	55	60	3	0	5	2
255	Μόλιστα	395	154	0	0	154	86	63	3	0	1	1
256	Μολυβδοσκεπ.	201	100	2	1	97	51	32	4	5	2	2
257	Νικάνορας	150	78	1	1	76	48	18	3	1	3	2
258	Πάδες	154	53	0	0	53	18	23	3	4	2	3
259	Παλαιοσέλλι	225	138	4	0	134	45	46	15	8	14	2
260	Πηγή	324	197	3	1	193	35	121	9	15	6	4
261	Πουρνιά	215	118	0	1	117	39	56	6	3	1	6
262	Πύργος	244	115	3	1	111	31	45	24	4	6	0
	ΣΥΝΟΛΟ	8.495	4821	78	28	4715	1855	2067	269	178	174	80

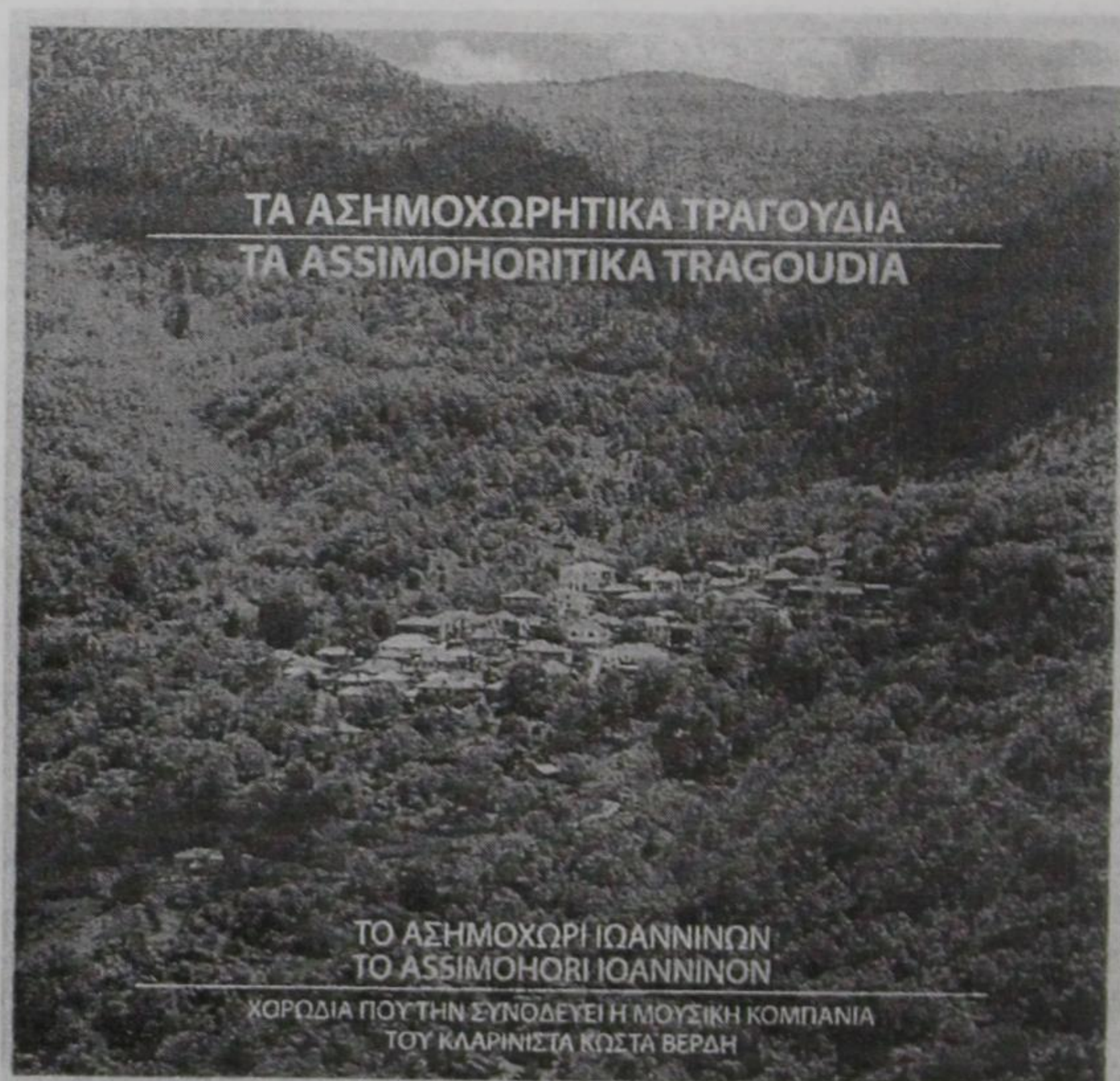
ΚΟΝΙΤΣΑ	ΕΠΕΤΡΑΜ	ΨΗΦΙΣΑΝ	ΑΚΥΡΑ	ΛΕΥΚΑ	ΕΓΚΥΡΑ	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	ΣΥΡΙΖΑ	ΛΑΟΣ	ΟΙΚ.ΠΡΑΣ	
239	Κόνιτσα	580	365	9	4	352	142	151	22	12	10	9
277	Πυρσόγιαννη	492	230	5	2	223	73	81	27	27	9	1
278	Ασημοχώρι	251	101	1	0	100	36	52	5	3	3	0
279	Βούρμπιανη	343	109	4	0	105	48	38	8	5	4	1
280	Γοργοποτάμος	192	74	1	1	72	20	39	3	4	2	2
281	Δροσοπηγή	586	251	10	3	238	50	95	56	31	3	1
282	Καστανέα	352	176	3	2	171	48	79	28	6	3	2
283	Κεφαλοχώρι	554	255	3	2	250	49	126	59	9	4	1
284	Λαγκάδα	337	192	3	1	188	66	87	27	4	2	1
285	Οξυά	182	72	0	0	72	22	31	16	1	0	0
286	Πλαγιά	497	144	2	2	140	24	70	31	11	0	0
287	Πληκάτι	355	162	5	0	157	59	68	15	7	4	3
288	Χιονάδες	145	57	0	0	57	25	24	7	0	0	1
	ΣΥΝΟΛΟ	4.286	1.823	37	13	1.773	520	790	282	108	34	13
434	Αετομηλίτσα	306	148	4	0	144	78	45	3	14	4	0
437	Δίστρατο	695	395	4	0	391	149	141	54	11	20	4
448	Φούρκα	293	143	3	0	140	98	31	5	3	2	1

Συνδρομές

	€		
Πολύζος Νίκ. Γερμανία	30	Βαλσαμή Ειρήνη Αθήνα	30
Σουφλέρης Ανδρέας Γερμανία	30	Αηδόνης Αναστ. Αθήνα	20
Ευαγγελίδη Χρυσάνθη U.S.A.	83	Μποζώνας Νικ. Αθήνα	30
Παππάς Τιμολέων Γερμανία	30	Γιαννόπουλος Γεωργ. Αθήνα	15
Γιούσιος Γεώργ. Γερμανία	30	Γεωργίου Μαίρη Αθήνα	15
Γιαννάκος Γεώργ. Ελβετία	30	Πορφύρης Νίκος Αθήνα	20
Φασούλη Χαρίκλεια Τσεχία	30	Κισσαμιτάκη Ελένη Αθήνα	20
Βαρδάκης Θεοφ. Αθήνα	30	Ανδρονιάδη Χρυσούλα Αθήνα	15
Τσίου Ρούλα Αθήνα	30	Μάλιακα Μάρθα Αθήνα	20
Κούσιος Χρήστος Αθήνα	15	Ζουρνατζίδου Όλγα Αθήνα	15
Κούσιου Ιωάννα Αθήνα	15	Παπακώστα Ευδοκία Αθήνα	15
Κούσιου Μαίρη Αθήνα	15	Κατσαούνης Νικ. Αθήνα	50
Κούσιου Λουίζα Αθήνα	15	Νικολάου Ευαγγ. Αθήνα	15
Ζιακόπουλος Δημ. Αθήνα	50	Πορέτσης Κων. Αθήνα	15
Παγανιά Βαρβάρα Αθήνα	15	Ζδράβος Αριστ. Αθήνα	15
Σπανός Σαράντης Αθήνα	15	Ράγγας Γεωργ. Αθήνα	15
Τσούκας Χαραλ. Αθήνα	30	Μούχος Νίκος Αθήνα	15
Κοκοβές Βασ. Αθήνα	15	Σιακφά Λευκοθέα Αθήνα	15
Σκούρτης Κων. Αθήνα	15	Τσαρτσάλης Γεώργιος Αθήνα	15
Οικονόμου Ελευθ. Αθήνα	20	Οικονόμου Αριστέα Αθήνα	30
Μπατζίγου Μαρία Αθήνα	15	Μανουσάκης Παναγ. Αθήνα	15
Δούκα Ευανθία Αθήνα	15	Τσάνος Δημ. Αθήνα	15
Λούδας Παύλος Αθήνα	20	Κωστούλας Νικ. Αθήνα	30
Παπαχρήστου Μαρία Αθήνα	15	Κωστούλας Ιωαν. Αθήνα	30
Νόκος Παναγ. Αθήνα	30	Βουδούρη Άννα Αθήνα	30
Στέρτσος Ναπ. Αθήνα	50	Τσιάτσης Παναγ. Αθήνα	30
Μανώλης Ευαγγ. Αθήνα	15	Τριφωνίδου Άννα Πειραιάς	50
Χαραλαμπίδου Σοφία Αθήνα	30	Τζαμπούρα Δέσποινα Λάρισα	20
Κώστα Άννα Αθήνα	15	Τσινασλανίδης Αλέκος Φιλιάτες	20
Στεφάνου Δημ. Αθήνα	15	Παπαδημητρίου Γεωργ. Ζάκυνθος	30
Παπαχρήστου Αλέκος Αθήνα	15	Ιερ. Χανδρινός Γεωργ. Κέρκυρα	20
Σπέλλας Κων. Αθήνα	20	Δήσιος Παναγ. Μέγαρα	15
Νούτσης Στεφ. Αθήνα	15	Ζώης Ζήσης Φιλιάτες	15
Σιούλης Αριστ. Αθήνα	15	Γκράσσης Γεωργ. Βόλος	75
Μηλίγκος Μιχ. Αθήνα	40	Ρούβαλη Σοφία Βόλος	15
Κουτρομπάνος Κων. Αθήνα	30	Κυριάκου Λαμπρινή Γρεβενά	20
Οικονόμου Όλγα Αθήνα	20	Γαλάτουλας Ιωαν. Πειραιάς	15
		Περφυριάδης Νικ. Άρτα	20
		Βρόικος Σωτ. Ρόδος	50
		Σπανού Ανδρομάχη Ξυλόκαστρο	15
		Ρούβαλης Σπύρος Αλεξάνδρεια	20

Τσούβαλης Χρ. Κρήτη	30	Λούδας Κώστας Κόνιτσα	20
Σύλλογος Παδιωτών Λάρισα	30	Λάμπρου Ρέα Κόνιτσα	45
Παπαγιαννόπουλος Βασ. Βόλος	15	Κωνσταντινίδη Αντιγ. Κόνιτσα	20
Καραφλιάς Αλεξ. Κως	50	Παπαδημητρίου Ιωαν. Κόνιτσα	75
Βούρης Πέτρος Αλιβέρι	50	Τζιάλλα Ιωάννα Κόνιτσα	15
Μπούνας Βασ. Καλαμάτα	20	ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	100
Ρούσιας Κων. Καλαμάτα	20	Σπανός π. Γεώργιος Κόνιτσα	50
Ζιώγας Αντ. Πολύγυρος	20	Εξάρχου Χαραλ. Κόνιτσα	20
Γώγος Γεωργ. Θεσ/νίκη	30	Βρόικος Στεφ. Κόνιτσα	50
Σπανός Αποστ. Θεσ/νίκη	45	Τσαρούχης Ιωαν. Κόνιτσα	30
Γκόγκου Χριστίνα	15	Χουρσανίδης Αποστ. Κόνιτσα	20
Ιερ. Ευθυμίου Δημ. Θεσ/νίκη	15	Βαγενάς Δημ. Κόνιτσα	15
Παπαχρήστος Χρήστος Θεσ/νίκη	20	Γκατζούνη Νίκη Κόνιτσα	30
Ντάφλη Αλεξάνδρα Θεσ/νίκη	15	Καλαμπόκη Άννα Κόνιτσα	30
Φαρμάκη Ειρήνη Θεσ/νίκη	20	Γαζώνας Κων. Κόνιτσα	30
Βαταβάλη Αθανασία Γιάννινα	20	Νούτσος Γεωργ. Κόνιτσα	50
Φωλίδης Δημ. Γιάννινα	20	Κουτρομπίνα Ελένη Κόνιτσα	15
Τάσση Ισμήνη Γιάννινα	15	Εξάρχου Αλεξ. Κόνιτσα	15
Πουτέση Εριφύλη Γιάννινα	15	Κρέτσης Δημήτριος Γεροπλάτανος	20
Πρόκος Νίκος Γιάννινα	30	Παπαχαρίση Όλγα Νικάνορας	20
Βλαχόπουλος Θωμάς Γιάννινα	15	Τσινός Θωμάς Πρωτόπαπας	20
Ζώλας Ελευθ. Γιάννινα	20	Χαλκιάς Κων. Βούρμπιανη	15
Κυργιάννη Πόπη Γιάννινα	30	Στεργίου Κώστας Καστανέα	20
Δελημήτρου Όλγα Γιάννινα	15	Τσούβαλη Βασιλική Δολιανά	20
Τζιάλλας Κώστας Γιάννινα	15	Σπανός π. Στέργιος Δίστρατο	20
Πρωτοσυγγέλου Χρ. Γιάννινα	15	Μπλιθικιώτης Δημ. Λαγκάδα	20
Κληματάς Παύλος Γιάννινα	20	Γκουντούλης Κων. Κεράσοβο	20
Μάντζιου Ολυμπία Γιάννινα	30	Σίμος Νικ. Πάδες	20
Κήτας Δημ. Γιάννινα	60	Βρόικος Βασ. Πληκάτι	15
Ζαχαράκης Λάζος Γιάννινα	50	Εξάρχου Γεώργ. Εξοχή	20
Σμύρη Μαριάνθη Γιάννινα	20	Κεφάλας Θεοδ. Ηλιόραχη	30
Σίμου Χρυσούλα Γιάννινα	20	Πορέτσης Μηνάς Εξοχή	50
Γιάκκας Ανδρέας Γιάννινα	20	Δάσκαλος Χρ. Καβάσιλα	20
Σχίζα Μαίρη Γιάννινα	15	Μάνης Μιχ. Μολυβδοσκεπάστη	15
Μπουζούλα Μαρία Γιάννινα	15	Τσιούτσιος Ιωαν. Λαγκάδα	15
Φασούλης Σωτήρης Γιάννινα	20	Βενέτης Παναγ. Οξυά	15

Το άνω C.D. με δημοτικά ηπειρωτικά τραγούδια είναι ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΟ. Περιλαμβάνει 20 πολύ γλυκά και πολύ μελωδικά τραγούδια. Τα άκουσαν πολλοί έλληνες από κάθε γωνιά της Ελλάδος και το χαρακτήρισαν ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ. Ο Αθηναίος Ιατρός Δημήτρης Δράκος είπε ότι η μουσική του εν λόγω C.D. είναι θεϊκή. Ο Αριστοτέλης έγραψε ότι η Δώρα μουσική αρμονία, δηλαδή η ηπειρώτικη μουσική είναι η καλύτερη και πρέπει να διδάσκεται σε όλους τους έλληνες. Αυτό λοιπόν το C.D. δεν πρέπει να λείπει από κανένα σπίτι ελληνικό.

Πωλείται:

ΚΟΝΙΤΣΑ: Ράπτη Λάμπρο – Φωτογραφικά.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Παρασκευά Αθανάσιο Κ. Φρόντζου 6, Ευαγγέλου Βασίλη Ν. Ζέρβα 72.

ΑΘΗΝΑ: METROPOLIS GROUP. Κατάστημα Πανεπιστημίου 54 και στα άλλα 10 καταστήματα Αττικής. Music Corner Πανεπιστημίου 56. Virgine Megastor Σταδίου 7-9, Σύνταγμα.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: METROPOLIS, Τιμισκί 33 και στα καταστήματα πώλησης C.D. όλης της Ελλάδος και του εξωτερικού, όπου υπάρχουν έλληνες.

Παραγγελίες: Μουσικό Ταχυδρομείο Μ. Τούλης

Τηλ. 210-9343980.

METROPOLITAN
HOSPITAL
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ
ΠΕΡΣΕΥΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ Α.Ε.

Ειρήνη Οικονόμου Σταματάκη
Ειδικός Παθολόγος
Διδάκτωρ F.U. Berlin
Διευθύντρια Παθολογικής Κλινικής

αρίου 9 & Ελ. Βενιζέλου 1
7 Ν. Φάληρο
4809 000, 210 4809 338
4809 339, 210 4809 973
4814 887

Ιατρείο: Θέμιδος 6, 151 24 Μαρούσι
Τηλ. Ιατρείου: 210 6122 823
Δέχεται: Τετ. - Πέμ. 6-8 μ.μ. με ραντεβού
Τηλ. Οικίας-Fax: 210 4817 449
Κιν.: 6944 392 273
e-mail: istamataki@metropolitan-hospital.gr

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ - ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ

Πτυχ. Πανεπ. Αθηνών

ΤΗΛ. 210 2759721 - 2102691119

6974 491605

ΑΘΗΝΑ

ΜΕΡΟΠΗ ΕΛ. ΣΟΥΡΛΑ

Συμβολαιογράφος

(αρχείο Ι. Γ. Παπαϊωάννου)

Κεντρική πλατεία 26, 44100 Κόνιτσα

Τηλ./fax: 26550 29377

e-mail: surlams@otenet.gr

ΔΑΜΙΑΝΗ Ζ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΙΑΤΡΟΣ - ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΟΣ

Γ' ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ **ΙΑΣΩ** GENERAL

Τηλ. Νοσοκ.: 210 6502989

» Οικίας : 210 6929056

Κινητό: 6936876978

ΔΟΧΕΙΟ - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ

το χάνι

ΕΙΔΩΝΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΤΗΛ.: 26550 24567

FAX: 26550 24568

PARISSIANA
...αγνά υλικά, νέες γεύσεις!

Το άνω Ηπειρώτικο Ζαχαροπλαστείο
σας περιμένει να απολαύσετε τις γλυκές του γεύσεις

Δ/ση: **Βαγγέλης Σ. Νούτσος**

Ζήνωνος 7-9, ΟΜΟΝΟΙΑ

ΤΗΛ. 210 5222269

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Αισθητική & Επανορθωτική Οδοντιατρική

Εμφυτεύματα

Μιλτιάδου 1 & Αγ. Δημητρίου, πλατεία Κηφισιάς

Τηλ.: 210 8080010 - 6944 812910

e-mail: ktheodorou@mail.gr

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΧΡ. ΜΗΤΣΑΚΟΥΛΗ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Αστικού Δικαίου Παν/μίου Αθηνών

ΓΡΑΦΕΙΟ:

ΕΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ & ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3

ΑΘΗΝΑ 106 78

ΤΗΛ.: 210 3820888

FAX: 210 3820888

KIN.: 6977 242412

e-mail: elmitsakouli@ath.forthnet.gr